

MAGYAR KÖNYV-SZEMLE.

KÖZREBOCSÁTJA

A M. NEMZETI MŰZEUM
KÖNYVTÁRA.

BUDAPEST.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVKIADÓ HIVATALA.

1879.

A HATODIK FÜZET TARTALMA :

	Lap.
Fraknói Vilmos : A Pray-Codex	275—278.
Majláth Béla : Bibliotheca Carpatica	278—281.
Deák Farkas : Báthory Zsigmondnak ajánlott könyv 1584-ből	281—283.
Szilágyi Sándor : Régi hazai könyvfeljegyzések a budapesti egyetem könyvtárában	284—287.
Dr. Ballagi Aladár : Adalékok Szabó Károly Régi Magyar Könyvtárához	287—293.
Thaly Kálmán : Öt ismeretlen magyar nyomtatvány a Rákóczykorból	294—297.
Csontos János : Magyarországi könyvmásolók és betűfestők a középkorban	297—305.
Id. Szinnyi József : Észrevételek az Irodalmi Szemle könyvtárrendezési tervvázlatára	305—313.
Koncz József : A marosvásárhelyi ref. főtanodai könyvtár ismertetése	313—332.
Némethy Lajos : Budapest bibliographiája	332—344.
Vegyes közlemények	345—354
A magyar irodalom 1879-ben	LXXVI—LXXXIV.
Iskolai értesítvények 1878—9-ből	LXXXV—C.
Hazai nem magyar irodalom	C—CIII.
Hazánkat érdeklő külföldi munkák	CIV—CV.
Kimutatás a »Magyar Könyvszemle« 1879. évi folyamában felsorolt könyvekről	CVI—CVII

MAGYAR KÖNYV-SZEMLE.

A Magyar Nemzeti Múzeum könyvtára ezen cím alatt folyóiratot indított meg, mely a magyarországi könyvszet és a hazai könyvtárak közlönye óhajt lenni.

Közölni fog a régibb magyarországi bibliographia körébe tartozó értekezéseket és az újabb felfedezésekről szóló értesítéseket, ismertetni fogja a hazai könyvtáraknak történetét, szervezetét, nevezetesebb tudományos kincseit és szerzeményeit. Továbbá összeállítja a magyarországi sajtó irodalmi érdekű termékeinek és a hazánkat érdeklő külföldi munkáknak lehetőleg teljes és pontos jegyzékét.

Készséggel megnyitja hasábjait a könyvtárnokok és könyvgyűjtők felszólásainak, javaslatainak és kérdéseinek; számít mindazoknak szives közreműködésére, kiket hivatalos állásuk és irodalmi foglalkozásuk ezen térre vezet.

A »Könyv-Szemle« megjelenik évenként 30 ívnyi terjedelemben, két-havi füzetekben, több műmelléklettel, díszes kiállításban.

Előfizetési ára egész évre bérmentes szétküldéssel együtt 2 frt 40 kr.

Az első évfolyam elfogyott; a második és harmadik folyam a rendes évi áron még kapható.

Az előfizetési pénzek Knoll Károly urhoz, a M. Tud. Akadémia könyvkiadó hivatalába, vagy a legközelebbi könyvkereskedésbe, egyéb küldemények és irodalmi közlemények a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárába küldendők.

A P R A Y - C O D E X.

Fraknói Vilmostól.

Azon hártya-kézirat, mely a legrégibb magyar nyelvemléket, a halotti-beszédet, föntartotta számunkra, nagy történetírónknak Pray Györgynek nevét viseli, mert ő volt az első, ki arra 1770-ben »Vita S. Elisabethae viduae nec'non B. Margarethae Virginis« című munkájában a figyelmet fölhívta. Azóta számosan tanulmányozták és ismertették a nevezetes codexet, mely a megfejtésre váró kérdések egész sorozatát veti föl.

Mint őre a M. Nemzeti múzeum könyvtárának, mely a tudományos kincset 1813 óta bírja, gyakran vettem kezeimbe, kegyelettel forgattam lapjait és érdeklődve vizsgáltam különböző alkatrészeit.

Már Horvát István, Döbrentei Gábor és Ocskay Antal a tudós kassai püspök,¹⁾ meggyőződtek arról, hogy a codex »egy többféléből összekötött gyűjtemény«, mely e miatt »szentegyházi egyveleg«-nek nevezhető, és a melynek egyes részei, mielőtt összekötettek, sok ideig külön használatban valának. Az sem kerülte ki figyelmöket, hogy »codexünk némely egyes szakaszai rendetlenül köttettek be, s több helyen szétszórva, s ide-oda vetve állanak.«

Ezen utóbbi körülmény arra készítetett, hogy a codexet fölbontsam, ternióit szétszedjem, és ekként az egyes részeknek összetartozását s egymásután következését, a külső körülmények tekintetbe vételével is tisztába hozzam.

¹⁾ Ez utóbbi O A jegy alatt a codexnek liturgikai és egyháztörténeti tekintetben legalaposabb ismertetését közlé, a Régi Magyar Nyelvemlékek I. kötetében (1838.) LXXIII—CIV. l.

Előre kell bocsátanom, hogy a kézirat — sajnos — nem bírta már azon kötését, melylyel a múzeumi könyvtárba került.

Elődöm, Mátray Gábor, a nevezetes emlék iránti kegyeletét úgy vélte legjobban kitüntethetni, hogy a kéziratot elrongyolott régi tábláiból kivétetvén, egész modern, izléstelen aranynyomatokkal ékesített, vagy jobban mondva eléktelenített, táblákba kötötte, melyek néhány év előtt az én eszközlésemre, a kézirat természetének némileg megfelelőbb kötésnek adtak helyet.¹⁾ Így tehát az általam tervezett művelet végrehajtását semmi sem akadályozta.

A szétválasztott terniok vizsgálata megerősítette és kiegészítette azon eredményeket, melyekre Döbrenteit és Ocskayt vezették tanulmányaik.

Az első ternio, mely most tizenhat levélből áll, eredetileg két terniót képezett: az egyik 4 a másik 12 levélből állott.

Ugyanis a második levélen olvasható zsinati végzések a 15-ik levélen folytattnak. Kétségtelen tehát, hogy a 3—14 leveleket az avatatlan könyvkötő tette a mostani 2 és 15 (eredetileg 2 és 3) levél közé.

A mostani második ternio szintén 16 levélből áll, mely a naptári részt és a krónikai följegyzéseket tartalmazza; az első levél első (a mostani berendezésnél 17a) lapjának b kivételével, mely a husvét szombatján a husvéti gyertya szentelésénél énekelteni szokott praefatiót; hangjegyekkel tartalmazza. Ezen praefatió előtt közvetlenül az »Exultet iam angelica turba« kezdetű himnus szokott énekelteni, a mely codexünkben ugyanazon kéztől, mely a praefatiót írta és szintén hangjegyekkel, megvan, csak hogy a mostani berendezésnél egészen távoleső helyen: a 41-ik levél második lapján.

Közben a nyolcz levélből álló harmadik terniót (33—40 levelet) találjuk, mely a misekönyv kezdete.

A negyedik ternio (a mostani 41—52 levelek) a régi könyvkötő ügyetlenségének legföltünőbb példáit mutatja.

¹⁾ A régi kötésről Döbrente y említi, hogy »molyok kezdék egetéssel meglyuggatni borítéka fáját«; hogy »irha borítja kisűjj vastagságu fatábláját«; végre hogy »fatábláján volt négy kapcsának mostan csak bevágott helyei« láthatók. (XVIII. lap).

Ezen ternio ugyanis eredetileg, mint a megelőző, tíz levélből állott; de a könyvkötő ezt két levél közé (41 és 52) helyezte, a melyek előbb egészen más helyen állottak.

Ezen két levél a codex egyedüli rajzait tartalmazza, melyek bizonyára a hazai festészet legrégebb emlékeinek tekinthetők.

A mostani elrendezésnél a 41. levél első lapján két kép látható: felül Krisztus, a mint a sírban fekszik; alul a szent asszonyoknak látogatása a sírnál; a második lap felső fele a föltámadott Megváltót trónon ülve mutatja; míg a lap alsó felét a nagyszombati hymnus foglalja el.

Az 52. levél első lapját Krisztus a keresztfán, második lapját a keresztlevétel jelenete tölti be.

A codex szétszedése alkalmával nemcsak arról győződünk meg, hogy ezen két levél rajzai összefüggő sorozatot képeznek (és hogy a 42—51 levelek tévedésből köttetek közbe) hanem arról is, hogy eredetileg a mostani 52-ik levél megelőzte a 41-iket; vagyis az öt rajz természetesen ily egymásutánban következnek: Krisztus a keresztfán, a keresztlevétel, Krisztus a sírban, a szent asszonyok a sírnál, Krisztus föltámadása. Mint-hogy pedig ezen utolsó rajz után a husvét szombati hymnus áll, a legkisebb kétség sem merülhet föl az iránt, hogy ezen két levél után eredetileg a naptári rész következett, melynek első lapját — mint láttuk — a husvét-szombati praefatio tölti be.

A misekönyvnek valószínűleg a rajzokat tartalmazó két levele állott legelején. Ezt követte a naptár.

Maga a tulajdonképeni misekönyv tizenöt ternióból áll.

Az I. nyolcz,

A II. tiz,

A III.—IX. nyolcz-nyolcz.

A XI—XVI. nyolcz-nyolcz, tehát az egész misekönyv összesen 120 levelet számít. A legutolsón találjuk a halotti beszédet.

Ezen terniók bekötésénél semmiféle szabálytalanság nem fordult elő.

A misekönyv után a codexnek még két más alkatrésze van.

A második egy nyolcz levélből álló ternio, mely az előbbtől egészen különálló misekönyvnek töredékét képezi; úgy

hogy egyáltalán nem tudjuk megmagyarázni, mikép kerülhetett ezen töredék codexünkbe.

Ezt megelőzi az egyházi szertartásokról szóló könyvnek tíz levélből álló töredéke,¹⁾ mely a codex elejére kötött tizenkét levéllel (3—14) szoros összefüggésben van. Kétségtelen, hogy ezen két töredék, mielőtt, két részre szétválasztva, a misekönyvhez csatoltatott, mint külön könyv volt használatban.

Gróf Batthyány Ignácznak, a nagy tudományú erdélyi püspöknek, sikerült a codexünkben foglalt liturgikai munkának szövegét a leydeni »Bibliotheca Patrum« nagy egyházi forrásgyűjteményben föltalálni, hol »Micrologus de ecclesiasticis observationibus« cím alatt fordul elő.«

A mi codexünk szövege lényegtelen variáns lectionákat, de a fejezetek egymásután következésében nagy zavart tüntet föl.

Batthyány a »Leges Ecclesiasticae Regni Hungariae« II. kötetében²⁾ közrebocsátotta a leydeni kiadás szövegét, és így könnyen összehasonlíthatjuk azt a mi codexünk szövegével.

BIBLIOTHECA CARPATICA.

Majláth Bélától.

A culturalis célú társulás terén észlelhető mozgalomnak egyik jelentékeny mozzanata a »Magyarországi Kárpát Egylet« alakulása is, mely kitűzött hazafias feladatának megoldása közben, eltekintve a magyar touristika fejlesztésétől, eltekintve azon alkotásoktól, melyek úgy a bel- mint a külföldi utazók, tudományos kutatók-, buvároknak megkönnyítik, lehetővé teszik önszemlélet által ismerhetni meg azon roppant halmazát a természetrajzi, hely- és népismei, népmondai kincseknek, miket a Kárpátok vidéke rejt magában, s miket önmagunk vajmi kevésbé ismerünk, a külföld pedig oly téves fogalmakat bírt fölölök, melyek, még csak az alig múlt évtizedekben is a magyar culturalis haladás ellene-

¹⁾ Ezen tíz levelet hibásan helyezte el a könyvkötő, a mennyiben t. i. az első levélnek a legutolsó helyen kellene állani.

²⁾ 130—196. ll.

seinek malmára hajtották a vizet; — eltekintve mindettől, az említett egyesület évkönyveinek, cartographiai műveinek publicatioja által oly közönséget gyűjtött működési létkörébe, mely a művelődés terjesztése körül fáradozó egyesületek rangsorozatában az elsőbb helyek egyikét foglalja el, nem csak hét éves léte alatt kétezerre szaporodott tagjainak száma, de kiadványainak maradandó belbecse és tudományos értéke által is, mely úgy a belföldi, s még nagyobb részben a külföldi napisajtóban kellő és méltányos elismerésben részesül s keresetté teszi a könyvpiaczon kiadványait, ismeretterjesztő cikkeiket, illusztrációját, az angol, német, francia lapok közlik.

Ha tekintetbe vesszük évkönyveinek hat évi folyamát, melyekben 160 í v n y o m t a t v á n y t adott a közönség kezébe, s ezekben a kárpát-vidék földtani, állat- és növénytani, népismei, történelmi, éghajlati, légtani, touristikai, meteorologiai, s külön kiadványban cartographiai viszonyait tiszta autopsia nyomán ismertette az olvasó közönséggel: be kell vallanunk, hogy a tisztán kulturális célból alakult egyesület, a helyesen megválasztott úton már is oly eredményeket ért el, melyek igen sokban járulnak ahoz, hogy Európa minden államában elterjedt évkönyvei által a hazai kárpátok természetrajzi, népismei, helyrajzi viszonyairól a külföldi közönség helyes ismeretekkel bírjon, s míg a »Magyarországi Kárpát-egyesület« fenállása előtt, a külföldi utazó, tudós, kutató, természetbuvár, csak elvétve tévedett hegy-völgyeinek festői szépségű pontjaira; az egyesület hét évi fenállása óta, publicatioi által, oly tömegét látja a magyar felvidék szikla bércezes vad regényes tája, az angol, francia, német, dán, olasz, spanyol s más nemzetbeli turistáknak, kiknek száma a központi kárpátok vidékén az egyesület vendég-könyveinek tanúsága szerint meghaladja évenként a 15000-et; s az egyesület tagjainak száma egy harmadrészben a külföldre esik. Ámde a mi e szaklapot, s az olvasó szakközönséget érdekli, a »Magyarországi Kárpát-egyesületnek« azon legújabb intézkedése, mely szerint culturalis műveleteinek határai között, elismerést érdemlő áldozattal a magyarországi kárpátokra vonatkozó, irodalmi termékek könyvszeti összeállítását eszközözendő kiadványainak sorát »Bibliotheca Carpatica« című munkával már a legközelebbi időben szaporítandja.

Örömmel üdvözljük az egyletet a bibliographia terén, mert ez is egy jelensége annak, hogy a könyvészeti szakrepertoriumok, szaklapok, könyvismertetések, s általában a magyar bibliographia körül megindult mozgalom, közvetlen pedig nagyérdemű tudósunk Dr. Fraknoi Vilmos által alapított »Magyar Könyvszemle«, és Szabó Károly »Régi magyar könyvtár«-ának megjelenése oly következményeket von maga után, melyek a tudományos búvárlatok érdekeinek szükséges istápolása mellett, a hazai bibliographiát is azon helyre emelik, mely azt mint tudományt, nálunk is épen úgy megilleti, mint a hogy a külföldön a könyvtári és könyvészeti tudományokat méltán emelkedni látjuk.

S midőn alkalma volt e sorok írójának személyesen betekinteni azon munkába, mely a fentemlített egylet által „Bibliotheca Carpatica« cím alatt immár sajtó alá rendezték; csak a méltányosság adóját róvja le a culturalis törekvés irányában, mely hazai irodalmunk ez újabb terén a Kárpát-egylet részéről nyilvánul, ha a munka megjelenését megelőzőleg, annak tartalmát, szakbeosztását, anyagelrendezését általános rövid vonásokkal megismertetni óhajtja.

Már maga az indok, mely az egyletnek a »Bibliotheca Carpatica« kiadását sugalmazta, oly hazafias intelemből eredt, mely elismerésre és utánzásra méltó; mert félretéve az egylet az üzleti szempontokat, a jelzett művet saját költségén oly célból adja ki, hogy a kinyomatandó mű a bel- és külföldi tudományos egyetemeknek, akadémiáknak, tudományos egyleteknek, egyes kiváló szakértőknek, bibliographusoknak, nyilvános nagyobb könyvtáraknak ingyen megküldessék. A munka, mely körülbelül 15 nyomtatott ivre fog terjedni, s 5—6000 munka, czikk, értekezés lajstromozásával felöleli mindazt, mi az Archeologia, Balneologia, Botanica, Cartographia, Chemia, Ethnographia, Geognostica, Geographia, Geologia, Historia, Hydrographia, Hypsometria, Iconographia, Itineraria, Kynegetica, Metallurgia, Meteorologia, Biographia, Palaeonthologia, Poëtica, Zoologia terén, a munka szerzője Payer Hugó kimerült nőneveldei igazgató-tanár szorgalma által fellelhető és felkutatható volt. A munka kiváló becsét növeli az, hogy eddig, a magyar bibliographiában, a külföldi irodalomnak csak kevésé

művelt azon ágát, mely magyar viszonyokkal és vonatkozásokkal foglalkozik, túlnyomó részben ismerteti a fáradhatlan szerző, s míg a kárpátokat illető magyarhoni ismertetést, művet, értekezést egy hatodrészben sorol elő, az alatt a megjelenendő munka öthatodrészben külföldi munkát jelez, a német, angol, latin, francia, olasz, lengyel irodalomból.

A munka beosztása a gyakorlati szempontot vevén irányadóul három részre oszlik, mely beosztott tárgyánál fogva a keresés és megtalálás könnyűségét elősegíti, mert az első és főszakasz az írók betürendes névsorában adja az illető cikkek czímtárát, s feljegyzi azoknak lehelvét. Az ezt követő második rész az az index I., mely a felvett nyomtatványok szakszerinti beosztását tünteti fel; míg végre az index II. tárgy és hely mutatójául szolgál a repertoriumnak.

Örvendetes lépés a magyar bibliographia terén, ha egy működésében még oly fiatal culturalis egyesület, áldozatkészségnek ez irányban is oly hazafias jelét adja, s örömeinkre szolgál, hogy ezen könyvészeti mozzanatot a »Magyar Könyvszemlé«-ben regisztrálhatjuk.

BÁTHORY ZSIGMONDNAK AJÁNLOTT KÖNYV 1584-BŐL.

Közli: Deák Farkas.

Mikor a lengyel trónon a XVI. század vége felé egy magyar főúr ült, természetes, hogy a szomszédsági körülményekből önként folyó érintkezések mellett egyebek közt mindkét nemzetet egyaránt érdeklő irodalmi munkák is jöttek létre. E becses folyóirat lapjain (az 1877-ik évfolyam 73—77 l.) már volt szerencsém ismertetni Hermann Dániel hőskölteményét, mely Báthori István lengyel királynak a muszkák ellen dicsően megharczott hadjáratát énekli meg; — jelen alkalommal szintén ugyanazon tárgyú történeti munkára hívom fel tisztelt olvasóim nagybecsű figyelmét.

Báró Apor Károlynak Marosvásárhelyt gondosan gyűjtött könyvtárában ugyan is feltűnt nekem egy nagy ívrét (folio) kiadású könyv, díszes nyomatokkal ékített disznóbőrbe kötve, melynek czíme így hangzik: »Reinoldii Heidensteinii secretarii regii¹⁾ de Bello Moscovito Commentariorum Libri Sex. Craccoviae. In officina Lazararii. Anno domini 1584.«

Ezen könyvről, mely Báthory István lengyel király a muszkák elleni hadjáratát írja le, Starczewski Albert: »Historiae Ruthenicae Scriptorum exteri Saeculi XVI. (Berolini 1842. Vol. II. p. XIII—XIV.) című munkájában így ír: »Editio haec elegantissima atque rarissima dedicata est Sigismundo Bathoreo de Somlio Principi Transylvaniae.« Tehát egy oroszországi történetíró szerint igen fényes és igen ritka kiadás. Az úgynevezett editio princeps, melyet Heidenstein Reinold 1584-ben Krakkóban először adott ki. Ugyanezen munkából még a következő kiadások ismeretesek: Heidenstein R. De bello Moscovitico quod Stephanus Rex Poloniae gessit. Basileae per Conradum Valdkirchium, 1588, 4-r.; továbbá Colonnae Agrippinae Birckmann 1589, 8 r. De bello moscovitico Numher in deutscher Sprache. Gorkitz 1590. 4-r., s Reinoldii Heidensteinii Secretarii regii Rerum Polonicarum ab Excessu Sigismundi Augusti Libri XII. Francofurti MDCLXXIII. című kiadást a marosvásárhelyi ev. ref. főiskola könyvtárában magam is láttam.

A jelzett munka 267 számozott lapból, s összesen hat fejezetből áll, melyeket csinos fametszetű initialék ékesítenek. Legszébb és legnagyobb az első fejezet initialéja, mely allegorikus képben Lengyelország és a Báthory család emblemáit tünteti fel.

A munka Báthory Zsigmond erdélyi fejedelemnek van ajánlva, a latin dedicatio teljes négy lapot vesz igénybe; azután következik a szöveg, mely a rendes lapszámozáson kívül quaternio jelzést is mutat fel. A kézirati feljegyzésekből megtudjuk, hogy szerző e munkát Kovácsóczi Farkas, erdélyi kancellárnak ajándékba küldte, a mi a példány értékét emeli. A mű tartalma valami nagy történelmi becses nem dicsekedhetik, s leginkább csak az egymásután történt csaták aprólékos és száraz

¹⁾ Hermann Dániel a hősköltemény írója is királyi titkár volt.

leírására szorítkozik. Időszámlálását a világteremtésén kezdi s így az általa, részben csak érintett, részben pedig részletesen leírt lengyel historia 6750-től—7018-ig terjed világ teremtetése után. Meg kell azonban jegyezni, hogy a Báthory István környezetében levő magyarokról mindenütt nagy elismeréssel szól, ép mint a fent említett hősköltemény írója. Úgy látszik e műből, hogy ezen időben a lengyel királynak tűzérsege is magyar volt.

A németek közül kiemeli F a h r e n s b e c k porosz vezér bátorságát, bölcsességét és ügyességét; a lengyelek közül R a d z i v i l és Z a m o j s z k y hercegeket; a magyarok közül: Vadas Mihályt, ¹⁾ Békés Gáspárt, L á z á r I s t v á n t, Bornemisza Jánost, Békés Gábort (130-ik lapon, a lovasság vezére), Sibrik Györgyöt, Károlyi Istvánt, Király Albertet, Báthory Kristófot, Kendi Sándort, Zsombori Lászlót, Dercsényi Tamást, Kerekes Mátyást, Báthory Pétert, Kállai Jánost, Wesselényi Ferenczet, ²⁾ tehát összesen 16 előkelő magyar embert.

E hadjárat befejeztével az író dicső jövődöt jósol mind a királynak mind az országnak, csak — úgymond — Catilinák ne lennének!

A munka a nyomdász colophonjával végződik, mely a könyv czímét, nyomtatási helyét és idejét újból felsorolja.

Végre megemlítem, hogy e munka birása bármely nyilvános könyvtárnak díszére válnék, annál örvedetesebb, ha azt egy magánkönyvtár mondhatja tulajdonának. ³⁾

¹⁾ Kinek hősi haláláról így emlékszik meg: »Michael Vadas qui multis in proeliis fortiter versatus et ob virtutem Militi ungaro praefectus fuerat; dum ad tormenta poloniarum munitionum cum Stanislao Penkoſlavio ac aliis praefectis consilia communicat, globo traiectus fuit. (58 lap.) Lásd a Könyvszemle 1877-ik évi folyam 75. lapját.

²⁾ A ritkított betűvel szedett nevek a hőskölteményben nem említetnek; de ott igen — s itt nem említetik Borbély György. D.

³⁾ A Nemzeti Múzeum Könyvtára ezen munkából az első 1584-ki krakkói és a bási 1588 ki kiadást birja. Szerk.

RÉGI HAZAI KÖNYVFELJEGYZÉSEK
A BUDAPESTI EGYETEM KÖNYVTÁRÁBAN.

Közli: Szilágyi Sándor.

— Második közlemény. —

A Thuróczy-féle krónika Brünni 1488-iki példányának utolsó lapján a colophon alá egykorú kézzel következő feljegyzés van írva:

»Anno domini millesimo quingentesimo quinquagesimo sexto ecclesia divo Nicolao fundata in oppido Vasarhely occupata ab evangelicae veritatis professoribus in festo Mariae nivis. (Más kézzel: Res sane deploranda).

Item sequenti mox feria tertia educitur verbi divini concionator (más kézzel: profanator) per Thomam Mihályffi et Baltasarem Polyák et ceteros nobiles sedis Maros et eiiciuntur monachi minores Francisci regulae professores et inducitur divini verbi annuntiator nomine Blasius Kali etc. anno 1556.«

Alvari Pelagÿ de Planctu Ecclesiae Lundeni 1517-iki kiadása czímlapján olv.

»M. Joh. Helgenmayer Gymn. Evang. ag. Poson p. t. Rector ao 1674 «

Más kézzel Collegii Generalis 1644.

Egy collectanea, melyben Valerius Maximus 1514-iki lipcsei, Julius Caesar 1511-iki velencei, Justinus és Julius Florus 1502-iki milanoi kiadásai vannak összekötve, czímlapján olvasható:

15+49.

Sum Ioannis Listÿ S. Imp.
Ferdinandi Aug. Secr. Hung.

Naclerus Joannes »Chronicon« Coloniae 1564« fol. két kötet című művének II-ik kötete boríték lapján olvasható :

»Anno Domini 1577 in die S. Michaelis Archangeli emi hunc librum 2 fl. in Sancta Cruce in nundinis.« (Ez valószínűleg Heiligenkreutz).

A tulajdonos bő tartalomjegyzéket készített, mely a be- ragasztott fehérlapokra van írva. Ezenkívül számos másféle bejegyzés is olvasható, maga a munka is tele van jegyzetekkel, (köztük lengyel bejegyzések is).

A II-ik kötet egyik tiszta lapján olvasható a tulajdonos kezével írva :

»Responsio regis polonorum. Nonsum in aula sed homo liber natus, neque antequam in has terras veni mihi victus et amictus defuit, libertatem itaque vestram amo et conservabo, Deo volente per vos in regem vestrum sum electus vobis instantibus ac postulantibus huc veni, per vos corona capiti meo est imposita, sum igitur rex vester non pictus neque fictus, volo regnare et imperare, nec feram ut quis mihi imperat, custodes libertatis vestrae estis, non igitur vos volo paedagogos meos fieri semitarum quoque custodes tales sitis libertatum vestrarum, ne haec vestra libertas in abusum vertatur. Datum Thornae 12 Nov. Anno D. 1576.«

Satius enim est videre propriis quam alienis oculis.

Peccata nostra sunt in occasu, sed gratia est in ortu

Angusti afflicto non est addenda afflictio.

Dornavius Caspar philos. et medicus »Amphitheatrum Sapientiae Socraticae Joco-seriae hoc est Encomia et commentaria autorum qua veterum qua recentiorum prope omnium : quibus res aut pro vilibus vulgo aut damnosis habitae Styli patrocinis vindicantur exornantur« Hanoviae MDCXIX. fol. két köt. műnek aranymetszetű díszpéldánya őriztetik könyvtárunkban.

E mű tulajdonképen szemelvény német és latin írók humoristicus és satyricus műveiből, felosztva tárgyak szerint pl: Rana mures et feles ; pulex ; pediculus ; formica ; sat. sat. min-denikről Homertól kezdve Horácig a mit írtak. Az első kötet

»Omnia« című rovatában 726 és 727 ll. Molnár Alberttől is vannak elmés dolgok felvéve:

Hexastichon clarissimo J. C. Georgio Remo, consiliario Norico fautori observando per sex casus tributum ab Alberto Molnár.

Omnia jam redeunt. En prefert Omnia Remus
Omnium et oramoret modulas Musa Omnia Remi
Omnibus acclamans gratentur ut Omnia Remo
Omnia nonne vides ut laudent Omnia Remum
Omnia dicite is! tibi gaudent Omnia Reme
Omnibus ecce beor, tribuente mihi Omnia Remo.
Calend Jan. 1605 Concinnatam Altorfi.

Ezt követi Rittershusius verse Molnár Alberthez, s azután következik:

Ad clarissimum Dn. Georgium Remum J. U. D. Monastichon Alberti Molnaris.

ezen thema felett

Omnia reddo meo qui praebent omnia Remo.

Dornavius korában híres orvos és kitűnő szónok volt Sziléziában. Jelen volt 1620-ban a besztercebányai országgyűlésen mint a szilézia rendek követe a cseh korona országainak követségével. Bethlen kétszer fogadta őt június 15-én és 25-én s ezen fogadtatások közül egyikén átnyújtotta neki művének ezen díszpéldányát, mely most az egyetemi könyvtárban őriztetik, mint azt a boríték tiszta levélen sajátkezűleg írott ajánlata igazolja:

Serenissime Princeps
Augustissime Domine
Domine Clementissime.

Beneficium hoc numero maxima parte felicitatis meae: quod non modo ad serenitatis vestrae manus osculum accedere mihi contigit: sed perorare quoque coram Augustissima Ejus facie, divina providentia, permissum mihi fuit. Cujus meae laetitiae monumentum quale-quale, liceat mihi, bona cum gratia, deponere ad pulvinare Serenitatis Vestrae hoc munusculum chartaceum:

dum alia detur occasio, humillimam submissionem animi mei
 contestandi obsequiis luculentioribus

Sic Pater Omnipotens, mitissimus Arbiter aevi,
 Te statione tegat tuta; Te protegat alis
 Caelitus: ut victrix cingat Tibi tempora Laurus,
 Causa Dei est. Caussam tutabitur ipse Patronus.

Ita voveo sancte

Caspar Dornavius a Dornaw

Illustriss. Princip. Inclyt. ordin. utriusque

Silesiae et Lusatiae

ad Comitata Serenitatis Vestrae et Inclyt.

Statuum Legatus ac Orator.

Bethlen úgy látszik nem sokra becsülte e könyvet, mert a
 czímlapon következő ajánlatot olvasunk:

Generoso Francisco Bethlen in memoriam sempiternam
 librum Petrus Gauay dono dabat. Anno 1629 (?) Martii Sofalvae.

ADALÉKOK SZABÓ KÁROLY „RÉGI MAGYAR KÖNYVTÁRÁHOZ.”

I.

(154.) Nagy-Szombat, 1591.

Pécsi Lukács. Az Keresztyen Hadakozasnac Tűköre.
 Melyben, Minden Hadviseloc: Hadnagyoc, Szazadosoc, Es Egyeb
 Vitezlő nép: azok is kic űket az taborban kőuetic &c. Eletek-
 nek artatlansagat, es rend tartasat, haszonnal meg tekinthetic.
 Peechi Lvkach Altal Irattatot.

Luc: 3. Senkit meg ne nyomorechatoc, Senkit boszuual
 ne illessetec: Hanem fizetetekcel meg elegendgyetec.

Nyomtattatot Nagy Szombatba.

K. 8-r. 178 levél; lapszámozva nincs, csak a levelek van-
 nak megjelölve. Végén egy levélnyi mutató tábla; az utolsó levél

előlapját Pécsi Lukács koszorúba foglalt nemesi címere foglalja el L. P. betűkkel, és alatta 1591. évszámmal. Ugyanezen címert, ugyancsak 1591. évszámmal említi Szabó K. Régi Magy. Kt. 252. sz. Pécsinek »Az Keresztyen Szvzekneç Tiszteseges koszoróia« című munkájánál; mivel azonban e műnek egyetlen ép példánya a zágrábi érsekség könyvtárában létezik, példányunkéval nem hasonlíthattam össze.

Egyetlen teljes példánya a gyöngyösi szentferenczerendi zárda könyvtárában, hol tavaly rövid czímmást vettem róla; teljes leírását Bognár Márk áldozár és hittanár úr szívességéből közölhetem.

Szabó Károly a Könyv-Szemle 1878. évf. 315. lapján. 47. adalék gyanánt, a mikházai franc. zárda könyvtárában lévő igen csonka munkáról tesz említést, melynek lapjai fölött álló homlokirata: »Az Keresztyen Vitezkedesnek Tüköre.« Szabó Károly a szövegből kimutatja, hogy e munkát 1594-ben nyomatták. Mégis meglehet, hogy azonos az általunk leírt példánnyal. Mert a cím- és metszvény évszáma aligha jelenti a mű nyomtatási évét, mire analogiául szolgálhat a Nádasdy és Kanisay családok 1537. feliratú, hasonlólag alkalmazott címere, melyet Abádi Benedek Sylvester Uj Testamentomának végén még 1541-ben is használt.

✕ (155.) Lőcse, 1649.

Comenius Ámos J. Index Vocabulorum. 8-r. 511 lap. Teljes példány. A, Aa rendszerben, A—J₈ ívszám; címlapja azonban hiányzik, vagy tán sohasem volt. A Ballagi-könyvgyűjteményben meglévő példány Comenius Janua és Vestibulumának azon lőcsei, 1649-iki Brever Lőrincz-féle kiadásához van kötve, melyet Szinnyei J. 114-ik adalékul közölt a Könyv-Szemle ez évi folyama 35. lapján, és a melylyel nyomdai kiállítása teljesen megegyezik.

Ez a szótár Comenius Janua Lingvarum angol és belga indexének fordítása; a »praefatio« szerint Tsalolci János és Bihari Ferencz gyulafehérvári tanárok készítették az erdélyi iskolák számára. Gyulafehérvári, 1647-iki kiadását említi Szabó Károly R. M. Kt. 792. sz.

X (156.) Kassa, 1672.

Br. Spankau Párizs, felsőmagyarországi cs. k. főhadparancsnok nyiltparancsa a 13 felsőmagyarországi vármegyéhez. Datum Cassoviae Die 12a Mensis Maii Anno 1672.

1 levél, falragasz alakban. Kétségkívül a kassai jezsuita nyomda terméke Egész terjedelmében közölte Lehoczky Tivadar, Századok. 1867. évf. 283—285 l. Meg van a pozsonyi kir. kath. főgymnasium régi könyvtárában.

X (157.) Kassa, 1676.

Gr. Strasoldo Károly, felsőmagyarországi cs. k. főhadparancsnok »Bóldog a' ki másnak kárán tanul; A ki pedig a' maga veszedelme után sem okosodik, legboldogtalanb« kezdetű nyilt parancsa. Datum ex Generalatu Cassoviensi. Die 20. Mensis Februarj. 1676-dik Esztendőben.

1 levél. A bpesti egyetemi könyvtárban, Kapri nay Collect. Msc. A. T. XXXIX. p. 192.

X (158.) Kolozsvár, 1677.

Balassa Balint és Rimai János. Az Néhai Tekintetes, Nāgos vitéz Vrnak-Gyarmati Balassa Balintnak; Es Amaz jó emlékezetű néhai Nemzetes Rimai Janosnak; Igaz haza fiának, és a' Magyar nyelv két ékességének. Istenes Éneki. Mostan ujjobban e' kis formában ki-bocsáttattak. Colosvaratt, Veres-egy-egyházi Mihály által, 1677.

24-r. 288 l. Elül: czímlap és Elogia Balassae (Rimai Jánostól és Tolnai Balog Jánostól magyar és latin versekben) 6 szatlan lev. Végén: Lajstrom 3 szatlan lev., ezután következnek külön czímlappal, de az ívjegyek folytatásával: »Edgynéhány oktató (!) Regulák által »Vezerlő Uta. Minden úton járó igaz Izraëlitának, s egyéb Imádságok, összesen 27 levél, melyből az 5 első levél számozatlan; a következő levelek lapszáma 42. Az utolsó, szatlan levélen a »Mutato Tablacska« áll.

Balassa és Rimai 6-ik, eddig ismeretlen kiadása, a magyar akademia könyvtárában. A Kolozsvárt, 1681-ben megjelent kia-

dásban (Szabó Károly R. M. Kt. 1258), alkalmasint csak a cím-lap új. Össze nem hasonlíthattam, mert az 1681-iki kiadás egyetlen példánya az erdélyi múzeumban van.

✕ (159.) Debreczen, 1679.

Köleséri Sámuel. Istenenek 's Nemzetének Vegig Hiven Szolgáló David Patriarcha. Avagy Olly Halotti idvesseges Tanítás; mellyet, amaz nagy emlekezetű, ritka példájú, Istenét 's Hazáját szerető, Debreczen Városának, mind józan tanácsával, mind pedig veszedelmes időkben való sok nyughatatlanságival 's Özvegyekért 's Arvákért sok sanyarúság (csak nem halált) szenvedésivel, sokat szolgált Patriarcha Embernek, Nehai nemzetes Idősbik Dobozi Istvan Uramnak, A' Debreczeni Népnek siralmával lőtt Tisztességes Temetésének alkalmatosságával, a Ház előtt Kis-Asszony havának 2. napján 1679-ben prédikált; mostan pedig szerelmesi kivánságára, a meg-hóltnak áldott emlekezetinek fenn hagyására 's Virtus-inak követésére ki is bocsátott Köleseri Samuel, A' Debreczeni K. Gyülekezetnek edgyik Tanítója. Birák. k. 9. 48. Mit cselekedém látatok, siessetek, cselekedgyetek ti-is úgy mint én. — Debreczenben, Nyomtattatott Rosnyai Janos által, 1679.

4-r. 10 sztlan lev. Ajánlat: «Nemzetes Fekete Judith Asszonyoknak, Idvezült Idősbik Dobozi Istvan Uram meg-maradott szomorú özvegyének, Es Nemzetes Iffiu Dobozi Istvan (!) Uramnak, A' meg-hóltnak kedves Unokájának, . . . — Írám Debreczenben kedves Gyermekek K. M. halálán való szomorúságomban. András h. 30. napján 1679-ben. Kölcseri Samuel.»

Ép példánya a sárospataki ref. főiskola könyvtárában. Collectio Püspökiana. 6. darab. Cím-lapján Köleséri írása: »Tiszt. Felvinczi Sandor Uramk ev kk.«

✕ (160.) Debreczen, 1679.

Kabai Bodor Gellért. A' Jo Elöl-Jaroknak A' Nép közzül való ki-eséseknek káros vóltáról való edgyűgyű Elmelkedes, Mellyet Amaz nagy és igen bóldog emlekezetű Nehai Nemzetes Idősbik Dobozi Istvan Uram, Tisztességes el-takarítatásának alkalmatosságával tött a sir felett, Anno 1679. 2.

Augusti. Kabai B. Gellert, Debreczeni edgyik L. Pásztor. — Debreczenben, Nyomtatott Rosnyai János által.

4-r. 9 sztlan lev. Ivjlezése C₃—F₃. az előbbi munka után folytatólag. Ajánlat: »Idösbik Dobozi Istvan Uram Siralmas Özvegyének, Nemzetes Fekete Judith Aszszonynak, . . . és . . . Iffiabbik Dobozi Istvan és Dobozi Janos Uraimeknak, meg-hólt Nagy Attyoknak halálán kesergő Unokáknak, . . . — Irám Debreczenben, Anno 1679. die 19. Decembris . . . Kabai B. Gellert (!), D. L. P.«

A sárospataki ref. főiskola könyvtárában, az előbbi munkához kötve, Collectio Püspökiana 7. darab. Elzevir betűkkel nyomtatott; a legszebb, legtisztább és legizlésebb debreczeni nyomtatvány, melyet életemben láttam.

(161.) Kassa, 1691.

Warmern Kristóf. *α & ω*. Gazophylacium Decem Lingvarum Europaearum apertum, In Qvo non solum Pronunciationes, Declinationes & Conjugationes; sed etiam diversi Dialogi in Sermone Germanico, Polonico, Bohemico, Belgico, Anglico, Latino, Gallico, Hispanico, Italice & Vngarico reperiuntur. Das ist: Neu-eröffneter Schacz-Kasten (Der fürnehmsten Zehen Sprachen in Europa) Darinnen nicht allein die Pronunciationes, Declinationes und Conjugationes in Deutscher | Polnischer | Böhmischer | Niederländischer | Engelländischer | Lateinischer | Frantzösischer | Spanischer Italienischer und Vngarischer Sprache; Sondern auch unterschiedliche nützliche Gespräche in gedachten Zehen Sprachen zu finden 1 von allerhand gemeinen Sachen und Geschäften welche täglich in der Haushaltung | in der Kauffmanschafft und andern Verrichtungen. zu Hause, und auf der Reise für fallen | sowohl vor die studierende Jugend | als auch allen Liebhabern dieser Sprachen zu Nutz mit sonderem Fleisse geschrieben und zusammen gebracht von Christophoro Warmern | Artium Lib. & Lingv. Cultore, & p. t. apud Cassovienses Ecclesiaste germanico. Cassoviae, Excudit Johannes Klein, Anno Christi M. DC. XCI.

Hossz. 4-r. 315 lap. Ép példánya a magy. tud. akadémia könyvtárában (gr. Teleki-alapítvány.) E munkát Szabó

K. Németh: Mem. Typ. után, 1404 sz. a. mint olyant említi, melynek egy példányát sem látta. A Könyv-Szemle 1879. 27. lapján, 81. adalék gyanánt közölve van a múzeumi csonka példány czímlapja, mely szintén Kassán és 1691-ben nyomtatott, de nem Klein János, hanem Schulcz János által.

(162.) Debreczen, 1702.

Pataki János. Halotti Predikatio, Mellyet: Ama' néhai bóldog emlekezetű Tekintetes, Nemes, Nemzetes Kende Ferentz Uramnak Teste felett, utolsó tisztességes eltakarításának alkalmazásával, a' Háznál el-mondott. 1701 Eszt. Pünköst havának 8-dik napján. Pataki Janos. A' Szathmár Némethi Ekklesiának edgyik méltatlan Lelki Tanítója. Debreczenben. Nyomtatott. Vincze György által. 1702 Esztendőben.

K.-8.r. 16 sztlan lev. Ajánlva van Kende Erzsébet asszonynak, Ilosvai Györgyné sz. Kende Klárának, Balyi Ferencné sz. Kende Katának, Désán Mihályné sz. Turoczi Máriának és Turoczi Klára kisasszonynak. Megvan a Ballagi-könyvtárban.

✂ (163.) Hely n. 1705.

Hit által meg-tisztított szívnek Hitbeli Tsokja. Avagy Bőjti Imadtság, Melly által: Az Magyar Hazában lévő Reformatusok, és minden szentek, ez bizontalan időben, nem tsak Istenhez-való igaz megtéréseknek bizonyos és tsalhatatlan jelét adgyak ki; hanem egyszer 's mind az Elő és Igaz Urnak busulással tellyes ortzáját azzal tsókolgatván, magoknak s Hazájoknak oltalmat, vigasztalást, és ellenségtől való szabadulást nyerhetnek. — Sóltár Kön. II. Rész. 12. Vers. Tsókolgassátok a' Fiat' s a' t. (A nyomda czímere: élőfa). Nyomtatott 1705-ben.

K.-8.r. 4 sztlan lev. Megvan a Ballagi-könyvgyűjteményben Budapesten.

✂ Bécs, 1706.

Conditiones Armistitÿ inter Sacram Caesaream Regiamque Majestatem âb una, nec non confoederatos Regni Hungariae Status Partibus âb altera, operâ & interventu receptae laudabilis Mediationis Serenissimae Magnae Britanniae Re-

ginae, & Dominorum Ordinum Generalium Foederatarum Belgj Provinciarum conclusi, perque Commissarios Plenipotentiarios hinc inde Anno & die ad finem positis subscripti. — Az Főlséghes Császár, és Király közöt egy részről és az Magyar Országgi Confoederált statusok között más részről, az Főlséghes Anglia Királynénak, és Belgium Tartományokbeli Generalis foederatus Uri Rendeknek, bevett dicséretes Mediatioja közben járo munkálkodásával el végzett, és föllyül megh nevezett mind két Résznek Plenipotentiarius Commissariusi által, az aláb mégh irtt Esztendőben, és napon subscribált Armistitiumnak Czikkeli, és Conditioi.

Ugyanez rovatosan latinúl: *Conditiones Armistitij etc.* Végén: *Viennae Austriae, Typis Andreae Heyinger, 1706.*

2-r. 3 szatlan lev. Említi Thaly Kálmán mint a saját gyűjteményében meglévő nyomtatványt: *Történelmi Tár.* 1879. 807. Én az egyetemi-könyvtár Kaprinay-féle gyűjteményében (Mssc. C, Tom. xxxiv. p. 544—549.) akadtam rá, melynek példányát a következő jegyzet teszi kiválóan érdekessé: »Rogavi Per Illustrem Dominum Koller nomine Rechterm, Dni Comitiss ut curam habere velit ut puncta haec armistitij hic Týrnaviae typis imprimantur. Týrnaviae 31. Maji 1706. J. L. Hochheimer Secret. Med.« E munka csakugyan ki is nyomtatott Nagyszombatban, 1706. (Szabó Károlynál 1717. sz.), valószínűleg az egyet. könyvtár példánya után, melynek magyar szövege tele van kézirati javítgatással. ~

✓ (164.) Nagy-Szombat (?) 1706.

Rákóczi Ferencz proclamatioja. Nos Franciscus Dei Gratiâ Princeps Rakoczi Senki sincs, valaki vagy édes Eleinek stb. Datum Ex Castris Nostris ad Ersek-Ujvár positis. Die Mensis Julj. Anno Millesimô Septingentesimô Sextô.

Falragasz-alakú levélen. Egyetemi könyvtár Kaprinay Mssc. CT. xvi. — Nyomdai kiállítása után ítélve valószínű, hogy a nagyszombati academiái betűkkel nyomtatott.

✕

Közli: *Dr. Ballagi Aladár.*

II.

ÖT ISMERETLEN MAGYAR NYOMTATVÁNY A RÁKÓCZI
KORBÓL. ¹⁾

Szabó Károly »Régi Magyar könyvtár« című, a könyvészetben szakban monumentális munkája még fenmaradott hézagainak lehető pótlásához, egy tökélyesb, második kiadás számára hazafias készséggel járulandó: gondosan átvizsgáltam Rákóczi-kori gyűjteményem magyar nyomtatványait. Várakozásom nem is csalt, mert azok közt öt oly magyar nyelvű nyomtatványt leltem az 1703—1707. évekből, melyeket Szabó Károly, az általa átvizsgált hazai nagyszámú könyvtárak egyikében sem talált vala föl, sem pedig az ezelőtti szakmunkák nem említik. Ekként azok eddigelé teljesen ismeretlenek; sőt egynémelyikök talán *unicum* is.

(165.) Az első ¹ egy nagy falragasz alakú iv, diszes cím-betűkkel s cifra oszlop-czirádákkal kerített egy terjedelmes cím-fejezetben és ez alatt négy hosszú hasábos szövegben nyomva, Kolozsvártt, 1793-dik esztendőben. Tartalmazza az 1698-ban elhunyt b. Serédy Benedek özvegyének, szül. Sárköz-Ujlaki Ujlaky Borbálának 1703. darahi udvarházánál történt elhalálózása után, Kolozsvártt végbement utolsó tisztességtétele« alkalmával a kolozsvári reform. collegium tagjai által írott gyász- és dicsőítő versezeteket. (Mindnyája magyar nyelvű.) A fejezetben az elhunyt úrnő czímei s neve után röviden érintve van annak életpályája, — melyből megtudjuk, hogy a kegyes Lorántffy Zsuzsánna fejedelemasszony növendéke vala — s a görcsöni kastélyban 1655-ben tartá lakodalmi pompáját« b. Serédy Benedek krasznai főispánnal, b. Serédy István fiával, kivel 44 évig boldog házasságban élt. Ezután előszámláltatnak hátramaradott gyermekeik: b. Serédy Gáspár, Péter, István fiak, és Zsófia, Zsuzsánna, Klára (Kendeffy Pálné) leányok, mely legutóbb nevezett édes anyját hatod napra a sírba követte A sz. életű Zsófia b. Andrassy Istvánnak, Zsuzsa pedig b. Perényi Ferencznek volt

¹⁾ A Történelmi Tár 1879. IV. füzetéből.

neje. (V. ö. Gr. Eszterházy János közleményét a Sárköz-Ujlaki Ujlaky családról a »Századok« 1870-iki évfolyamában, továbbá Nagy Iván Magyarorsz. családait, a Serédy családról.)

Példányunk csonka: jobb oldalának egy része — egykor egyik vidéki levéltárban csomagborítékul használtatván — leszakadt; és így, fájdalom, sem egész címét, sem egész tartalmát nem ismerjük. Mindazáltal megemlítjük, hogy Köröspataki Ferencz collegium seniora, Bihari N. András collegium contrascribája, Miklósvári János coll. assessora, Harasztosi Mihály coll. alumnusa, Köpeczi P. János coll. alumnusa és etym. tanítója, Karasznai Ferencz coll. alumnusa és K. Daróczy István coll. alumnusától vannak benne búcsúztatószerű gyászversek és még két versnek töredéke látszik. A címből ennyi vehető ki: M on megtart INT ETE UJLAKI B URI ASZ NEHAI TEKINTETES NAGY FALVI SERÉDI BE ÁRVAA ÖZV. stb. (tíz hosszú sor cursive betűs szöveg) A KOLOSVÁRI REFORMATUM COLLEGIUM-NAK. Még az »e jelenvaló 1703. eszt. . . .« is említetik, mint az elhalálozás és temetési solennitás éve.

(166.) Második nyomtatványom már teljesen ép és szépen föntartott példány. Ez II. Rákóczi Ferencz fejedelem hadi utasítása várparancsnokai számára. Címe egyszerűen csak »IN-STRUCTIO.« Mely után a következő bevezetés áll: »A kire valamely Várnak s erős erősségnek igazgatása biztattatik, legelsőben-is szükség, hogy az tanúlt hadi ember légyen«, stb. A cím felett igen díszes homlok-vignette áll, középen Noé bárkájával, két oldalán két gyermek angyallal. Az alak ívrét, a szöveg áll 8 számozott lapból, melyek utolsóján ott áll a kelet helye és éve: »Datum Agriae, 1. Maji 1705.« Ez azonban magának a szövegnek, vagyis Utasításnak kelte, mert a nyomtatás nem egri, (hol ekkor nyomda sem volt), hanem a betűk jellege után ítélve, határozottan lőcsei, mint a hol a kuruczok többi ily formatumban kiadott katonai utasításait és szabályzataikat is nyomatták, t. i. Brewer Sámuel özvegyének jól felszerelt híres nyomdájában.

Ezen Utasítás tartalmát a Ludovica Académia Közlönynek 1876-iki folyamában ismerttettem. λ

3 (167.) Harmadik nyomtatványom az 1706-iki fegyverszünet cikkelyeit tartalmazza, kettős hasábokban, elől latinul, azután

magyarúl. (Az Főlséghes Császár és Király között egy részről, és az Magyar Országhi Confoederált Statusok között egy részről, az Főlséghes Angliai Királynénak és Belgium Tartományokbeli Generalis foederatus Uri Rendeknek bévett dicséretes Mediatiója közben járó munkálkodásával el végzett, és föllyül megh-nevezett mind két Résznek Plenipotentiarius Commissariusi által, az aláb még irtt Esztendőben, és napon subscribált Armistitiumnak Czikkeli, és Conditioi.) Ivrétben, A₁, A₂ és A₃ levél. Végül a datum: »Lett Posonban Pünkösd Havanak nyolczadik napian, az Ezer, hét száz. hatodik Esztendőben.« Alább a nyomtatás éve és helye: »VIENNAE AUSTRIAE Typis Andreae Heyinger, 1706.«

Tehát más kiadás, mint a Szabó Károlynál a 675. lapon 1721. sz. a. említett, — a mely Pozsonyban nyomtatott, és latin czímének orthographiája sem egyez a mi — bécsi nyomtatású példányainkéval.

(168.) Negyedik ritkaságunk Rákóczi egy — szokásosan — latin címfejezetű, de magyar szövegű 1707-diki nyilt-parancsának nyomtatott példánya. (Falragasz-íven.) Kezdeté: »NOS FRANCISCUS II. DEI gratia Sacri Romani Iuperii et Transylvaniae Princeps RAKOCZY« etc. A szöveg eleje: »Eleve jól tudván, hogy minden dolognak a rend légyen lelke. »Vége és a rendelet kelte:«. . . és semmiképen el sem kerülük. Secus non facturi. Datum in civitate Nostra Kolosvár die 27 April. A. 1707.«

Honnét valószínűleg ugyanott Kolozsvárott is nyomtatott és pedig annál inkább, minthogy a szöveg is specialiter Erdélyre. és nem Magyarországra szól.

(169.) Végre, ötödik ritkaságunk a császári főhadparancsnok gr. Starhemberg Guidónak 1707-iki magyar nyelvű (latinul is ki vala adva, de külön) kiáltványa, szintén falragasz-ív alakjában nyomtatva, Bécsben vagy Pozsonyban. Kezdeté: 4

5 ↙ STARNBEGHI GUIDOBALD Római Szent Birodalombéli Gróff, a Felséges Császárnak és Királynak ő Felségének Belső tanácsosa stb. Vége: » maga Fejét is el ne vesse. Költ a Császár táborában, Zavar mellett; Sz. Iván havának 13-dik Napján, 1707-dik esztendőben.

E pátensről, valamint a közvetlenül megelőzőről is tudjuk,

hogy bár igen ritka példány: de nem unicum; mert nyilván emlékezünk, hogy kutatásaink közben másutt is láttuk már ezeket hasonló nyomtatványokban. A két első műnek több példányát azonban eddig még nem volt alkalmunk látni. ↙

Közli: *Thaly Kálmán.*

MAGYARORSZÁGI KÖNYVMÁSOLÓK ÉS BETŰFESTOK A KÖZÉPKORBAN.

Csontos Jánostól.

— Harmadik közlemény. —

LI.

Gellért pécsi püspök 1031—1043-ból.

A legrégebb könyvmásoló az Árpádkorból, kinek emlékét történeti kútfő tartotta fenn. A »Vita S. Gerardi« című munkában Endlichernél¹⁾ olvassuk róla: hogy bakonybéli magányában, hol mint remete 7 évig lakott, cellát épített magának, melyben könyveket szerkesztett és ezeket sajátkezűleg másolta; »dictabat libros, quos propria manu scribebat.« Feljegyzi róla ezen munka azt is, hogy egy alkalommal, midőn gondolatokba mélyedt, egy üldözött szarvas menekült cellejába és felfordította a tintatartóját a melyből irt. Gellért mint tudós irodalmunkban ismeretes.²⁾ Mint könyvmásolót a hazai írókon kívül Wattenbach Vilmos³⁾ is felhasználta.

LII.

Magyar Tádé 1175-ből.

A második árpádkori könyvmásoló, kinek emlékét ekkorig sikerült felkutatnom. A »Ptolomaei Pheludensis Liber Almagesti

¹⁾ Rerum Hungaricarum Monumenta Arpadiana. Sangalli 1849. 214 l.

²⁾ Batthyány Ign. Sancti Gerardi Episcopi Chanadiensis Scripta et Acta Hactenus inedita. Albae Carolinae 1790. 4-r. — Toldy A. M. Nemzeti Irodalom Története Pest 1862. I. köt.

³⁾ Das Schriftwesen im Mittelalter Leipzig. 1875, 387 l.

translatus a Magistro Girardo Cremonensi de Arabico in Latinum « című codexet másolta, mely jelenleg a florenczi Laurentianaban őriztetik s Bandini ¹⁾ által részletesen van ismertetve. A codex a következő colophonnal végződik: »Finit liber Ptolomaei Phe-ludensis qui graece Megaziti, Arabice Almagesti, Latine vocatur Virgil, cura Magistri Thadei Vngari anno Domini millesimo CLXXV Toleti consummatus; anno autem Arabum quingentesimo LXX. mensis octavi XI. die translatus a Magistro Girardo Cremonensi de Arabico in Latinum.« E szerint Magyar Tádé a codex másolását Toledóban 1175-ben fejezte be, s napfényre hozásával árpádkori irodalomtörténetünk egy egészen ismeretlen másolóval gyarapodik.

LIII.

Szepesi János 1340-ből.

1340-ben másolta a »Thomas de Argentina Super I^{mo} et IV° Sententiarum Petri Lombardi« című hártya-codexet, mely jelenleg a krakkói Jagello-könyvtár tulajdona. A codex colophonja a következő: »Explicit Lectura IV. Libri Sententiarum edita Parysius per Reverendum ac s. religionis virum fratrem Thomam ordinis s. Augustini Professore[m] s. Theologiae bachelarium; completa a. d. 1340 in crastino B. Mariae Virginis Assumptionis per manus Johannis de Cyps.« ²⁾ Ki legyen ezen szepesi származású hazánkfia, kívül irodalmunk e helyütt találkozik legelőször, ennek felderítését a jövő buvárlatoktól várjuk.

LIV.

János szerpap Zengből 1359-ből.

Egy glagol psalteriumot másolt és festett, mely jelenleg gróf Sternberg prágai könyvtárában őriztetik. Említi Kukuljevič »Jure Glovič Prozvan Julijo Klovio hrvatski sitnoslikar« című munkájában. ³⁾

¹⁾ Catalogus Codicum Latinorum Bibliothecae Mediceo Laurentianae Florentiae 1776. Tom. III. col. 312—312.

²⁾ Dr. Wisloczky W. Catalogus Codicum manuscriptorum Bibliothecae Universitatis Jagellonicae Cracoviensis. Cracoviae 1879. fasc. 4. p. 2124.

³⁾ Zagreb 1878, 4 l.

LV.

Konrád pilisi cistercita 1388-ból.

Említés van róla István nádor azon 1388-dik évi ítéletlevelében, mely a Bély Péter és Konrád bélháromkúti apát közötti határjárás pert tárgyalja s Ipolyi Arnold: »a kunok bélháromkúti másképp apátfalvi apátság történetéhez«¹⁾ című nagybecsű értekezésében teljes szöveg szerint olvasható. Az ítéletlevél névszerint sorolja fel Konrád bélháromkúti apát megbizottjait, a béli, pásztói, ercsi és pilisi cistercita monostorokból összesen 16 szerzetes papot; míg azonban 15-nek csak a keresztnévét említi, a pilisi hat megbizott társaságában levő Konrádról azt mondja: »Conradus scriptor«, miáltal ennek könyvmásolói foglalkozását jelzi. Ezen megkülönböztetés irodalomtörténetünknek egy könyvmásolót tartott fenn, kit Ipolyi Arnold nagyérdemű tudósunk hozott legelőször főntemlített értekezésében napfényre, honnan közleményünkbe mi is átvettük.

LVI.

Hunyadi Kelemen 1426-ból.

Valószínűleg ferenczrendi szerzetes, ki 1426-ban Marosvásárhelyt egy hártya Nocturnalet másolt, mely jelenleg a csik-somlyói ferenczrendi zárdában őriztetik. A könyv végén következő colophon olvasható: »Finis huius per manus Fratris Clementis de hwniad tunc temporis in Wasarhel degentis Anno domini M. Q^o. vigesimo secundo laus deo.« E könyvmásolót Dr. Ballagi Aladár derék fiatal tudósunk, a csiksomlyói könyvtárról közlött ismertetésében,²⁾ hozta legelőször napfényre.

LVII.

Antal medgyesi pap 1429 előtt.

A nagyszebeni ev. plebánia egyház úgynevezett kápolna könyvtára birja tőle Paduai Albert latin postilláit, melyeket a

¹⁾ Archaeologiai közlemények. Budapest 1866. VI. köt. 33 l.

²⁾ Magyar Könyvszemle 1879. évf. IV - V. füzet 267—268 l.

leveleken olvasható egykorú feljegyzések szerint 1429 előtt mint medgyesi pap Mueschnában másolt. A codex colophonja a következő: »Per manus Anthonii sacerdotis de Medies, In Mueschna scripsi ex postilla Alberti de Padua.« (Lásd a Századok 1879. évi októberi füzetét.)

LVIII.

Péter nagyszzebeni másoló 1430-ból.

E másolót Pesty Frigyes derék történészünk szivességének köszönöm, ki azt a szász nemzeti egyetem nagyszzebeni levéltárából jegyezte ki számomra. A levéltár elenchesében ugyanis egy 1430-ki oklevél regestumában említés tétetik Péter s c r i p t o r özvegyéről Krisztináról, kinek Jordanus albáni püspök megengedi, hogy magának házi gyóntatót választhasson. E körülmény érdekes adat arra, hogy ez időben hazánkban a könyvmásolással világi férfiak is foglalkoztak; ilyen volt Péter másológ is, kivel irodalomtörténetünk egy egészen ismeretlen középkori (valószínűleg nagyszzebeni illetőségű) írástudóval gyarapodik.

LIX.

Bura Milan 1443-ból.

Horvátországi származású ki 1443-ban: »Suetoniusnak: De Vita Duodecim Caesarum« című munkáját másolta. A codex jelenleg gróf Vojkfi tulajdona Zágrábban. Felhasználta Kukuljevič J. »Jure Glovič Prozvan Julijo Klovio. Hrvatski sitnoslika« című munkájában. ¹⁾

LX.

Lechniczi névtelen karthauzi 1445-ből.

Nevét nem ismerjük, de a budapesti egyetemi könyvtár C. 49 jegyű latin codexében fennmaradt feljegyzéséből tudjuk, hogy 1445-ben a lechniczi sz. Antalvölgyi karthauzi kolostorban (Szepermegyében) a' »Tractatus de Arte moriendi« című munkát másolta. Azt olvassuk ugyanis ennek colophonjában: »Explicit trac

¹⁾ Zagreb. 1878. 4 l.

tatus de arte moriendi per cancellarium parisiensem editus in valli S. Anthonii in Lechnicz Carthusiensis ordinis Anno D. M. CCCC. XLV".« Ekkor még felhasználva nem volt.

LXI.

Nagyszombati Miklós 1446-ból.

Krakkói egyetemi tanuló, ki 1446-ban a várnai csata második évfordulóján »Theoretica planetarum Gerardi Cremonensis« című codexet másolta, mely jelenleg a krakkói Jagello-könyvtaré. A munka a következő colophonnal végződik: »Finis huius in vigilia Martini recte in completionem secundi anni post amisionem belli in Turcia per Serenissimum principem dominum et dominum Wladislaum regem Polonie, Hungaricorumque regnorum a. d. 1446, per me Nicolaum de Tirnavia studentem Alme Vniversitatis Cracoviensis« etc. (L. Dr. Wisloczki V. Catalogus Codicum manuscriptorum Bibliothecae Universitatis Jagellonicae Cracoviensis. fasc. 4. p. 445.)

LXII.

Fehérvári Antal 1459-ből.

Emlékét a krakkói Jagello-könyvtár: »Miscellanea ad historiam universitatis Cracoviensis pertinentia« vegyes tartalmu codexe tartotta fenn, hol a »Fragmentum Swiectwa« című munka után a következő aláírás olvasható: »1459 Anthonius de Alba Regali in bursa Hungarorum.« A codexnek ezen részét tehát Fehérvári Antal mint krakkói egyetemi tanuló 1459-ben másolta. (Dr. Wisloczky V. Catalogus codicum manuscriptorum Bibliothecae Universitatis Jagellonicae Cracoviensis Cracoviae 1877 fasc. I. 92 l.)

LXIII.

Ujvárosi Pál 1461-ből.

Ez is krakkói egyetemi tanuló »Tabulae volt, ki 1461-ben de medys et veris motibus planetarum« című munkát másolta.

A kézirat a krakkói Jagello-könyvtárban még jelenleg is megvan, s colophonja a következő; »Explicitum Tabule resolute vna cum Canonibus« per Paulum de Wyvaras studentem Cracoviensem, in octava Epiphaniae domini in bursa divitum a d. 1461« etc. (L. Dr. Wisloczky L. Catalogus Codd. Manuscriptorum Bibliothecae Universitatis Jagellonicae Cracoviensis fasc. II. pp. 194.)

LXIV.

Máté lövöldi karthauzi 1467-ből.

Mint a lövöldi (Veszprém megyében) karthauzi monostor fogadalmasa 1467-ben egy asketicus tartalmú latin codexet másolt, mely jelenleg a budapesti egyetemi könyvtár tulajdona. (A. 143. 4-r.) A könyv kolophonja a következő: »Explicit hoc opusculum anno domini millesimo (cccc) sexagesimo septimo feria sexta post octavam corporis christi per fratrem Matheum monachum carthusiensis ordinis professum in Leweld. monasterio.« Ekkor még felhasználva nincsen.

LXV.

Sztárai Máté 1475-ből.

Egerváry László nagyváradi püspökségi kormányzó megrendelésére 1475-ben »Guidonis de Columna Historia Trojana« című munkát másolta. A codex jelenleg a budapesti egyetemi könyvtár cimeliái közt őriztetik s a következő colophonnal bír: »Explicit hoc opus octavo die ascensionis domini quod fecit fieri magnificus et egregius dominus Ladislaus de Egervara gubernator Episcopatus waradiensis per me Matheum de Stara Anno Domini Millesimo quadringentesimo septuagesimo quinto.« A codex csinos kiállítása után ítélve, Sztáray Mátét kora kiválóbb kaligraphjaihoz kell soroznunk, ki ben irodalomtörténetünk új gyarapodást nyer.

LXVI.

Mihály brebiri lelkész 1485-ből.

Horvátországi származású, ki mint brebiri lelkész 1485-ben egy glagol Breviariumot irt, mely jelenleg a zágrábi káp-

talán könyvtárában őriztetik. Említi Kukuljevič J. általam többször idézett munkájában.

LXVII.

Kolunics Ambrus szerpap 1486-ból.

Horvátországi duboviki származású, ki Dolanin Lénárt gatanai vikarius és szűz Máriáról nevezett apát megrendelésére, 1486-ban sz. Bernárdnak horvát nyelvre fordított munkáit glagol betűkkel másolta. A codexet, mely jelenleg Kukuljevič J. tulajdona, ismertette Dr. Kazanačič Iván az »Arkiv za Povjestnicu Jugoslavensku« V. kötetében, honnan a colophont, mely a munka keletkezését történeti érdekű jegyzetekkel illusztrálja, Boynychich Iván úr magyar fordításában mi is átvesszük, a mely így szól: »Jézus Krisztus nevében. Amen. Az úr 1486. évében julius 7-én végeztetett be sz. Bernardin ezen könyve. Én Dolanin Lénárt úr irattam ezen díszes munkát, Isten és az egyház szolgálatára és bűneim bocsánatára. Irattam e könyvet egészen saját költségemen. Azon időben Incze pápa úr volt legfőbb lelki atyánk, és Mátyás a magyar király, a ki leigázta a horvát urakat és uradalmából kikergette Anzs Kenézt és Jánost, vegliai Kenézt, és uralkodott Otocsaczban és a többi városban, és azon időben Pál volt zenggi és gatanai püspök és Lénárt úr volt szűz Mária apátja. Ezen könyvet és ezen rubrikát irtam én Ambrus diakon, a ki a buzani rendhez tartozik, és Dubovikból való a Kolunics családból, kinek bűnei vagyona, hazája sírja és a föld anyja; irtam pedig e könyvet Lénárt gatanai vikarius szá-mára, kinek házában tartózkodtam és ki munkámat megfizette.«

LVIII.

Bártfai Ambrus 1486-ból.

Orvostudor, ki Ioannes Regiomontanus csillagászati tábláit írta le. A codex 286 hártylevélen van kiállítva s a krakkói Jagello-könyvtárnak egyik dísze. Colophonja a következő: »Finiuntur Tabulae Venerabilis magistri Johannis

de Regiomonte a. d. 1486 per me doctorem Ambrosium de Bartpha.« Bártfai Ambrussal irodalomtörténetünkben egész új név jut felszínre, ki ismeretlen XV. századi orvosaink és másolóink számát egygyel gyarapítja. (L. Dr. Wisloczky V. Catalogus Codicum Manuscriptorum Bibliothecae Universitatis Jagellonicae Cracoviensis fasc. II. p. 194.)

LXIX.

Pozsonyi János 1488-ból.

E néven a XIV—XV. századból két hazai pálost ismerünk, kik mint hitszónokok virágoztak s több hitszónoklati munkát hagytak hátra. A XV. századi Pozsonyi János azonkívül könyvmásolással is foglalkozott s 1488-ban a Pozsony melletti máriavölgyi pálos monostorban egy latin predikációs könyvet másolt, mely a pálosok egyéb könyveivel együtt a budapesti egyetemi könyvtárba került, s jelenleg D. 18, 8r. jegy alatt őriztetik. E codex boritéktábla belsején a következő egykoru feljegyzés olvasható: »Hunc librum scripsit frater Johannes de Posonio in Valle virginis gloriose prope eandem civitatem etc. . . . anno domini M^o CCCC. 88°.« (L. Eggerer Fragmen Panis sive Annales Ordinis S. Pauli I. Eremitae Viennae 1663. 172 l. — Vincze Gábor: A magyarországi pálosok irodalmi munkássága. Magyar Könyvszemle 1878. 24 l.)

LXX.

Kőhalmi Mihály betűfestő 1492-ből.

Erdélyi szász Kőhalomból (Reps) ki 1492-ben »Thomas de Aquino Summajának« 1498 ki velencei kiadását rubrummal díszítette s a fejezetek elejére színes initialékat festett. (Rubricator.) Az ősnymtatvány jelenleg a nagyszebeni ev. plebánia egyház úgynevezett kápolna könyvtárában őriztetik s a colophon után rubrumban a következő egykorú feljegyzést tünteti fel: »Rubricatum Bude 1492 Michael de Rupe.« Ezen feljegyzés azt bizonyítja, hogy középkori betűfestőink művészetüket nemcsak a kéziratokon, hanem az ősnymtatványokon is gyakorolták; de adalékot szolgáltat a budai betűfestők tevé.

kenységéhez is, mely a XV. század második felében a virágzás legnagyobb fokát érte el. — Köhalmi Mihály említett feljegyzését közölte Müller I. »Die Incunabeln der Hermannstädter Capellenbibliothek« című értekezésében.¹⁾ Mint betűfestőt azonban

¹⁾ Archiv des Vereines für Siebenbürgische Landeskunde. 1878. II–III. füz. 353 l.

mi használjuk fel ezúttal legelőször. Megjegyzem még, hogy Müller értekezésében még két őnyomatványt ismertet, melyeken ezen feljegyzés olvasható: »Conventus Cibiniensis procurata a Magistro Michaele de Rupe.« Szolgáljon ez némi adalékul Köhalmi egyéniségének megítéléséhez.

ÉSZREVÉTELEK

KÖNYVTÁRRENDEZÉS TERVVÁZLATÁRA.

Szinnyei Józseftől.¹⁾

Az »Irodalmi Szemle« 10. számában a »Könyvtárrendezés tervvázlata« című cikk, sok jó akaratral és nem csekély buzgalommal van ugyan írva, de ennél is, mint legtöbb hasonirányú cikknél, mely mindenekelőtt szakismeretet és gyakorlati kiképzést igényel, szembetűnő a nehézség, melylyel az illető írónak megküzdnie kellett, hogy tárgyát érthetővé, népszerűvé tegye; ezen törekvése azonban nem vezette őt célhoz, miután a nevezett cikk elolvasása után a könyvtárrendezésről még a főbb axiomákat sem szerezheti meg magának az olvasó, annál kevésbé nyerhet hű képet egy rendezett könyvtár technikájáról. Nem tartom tehát fölöslegesnek a könyvtárrendezésről érthető hű képet, illetve utasítást nyújtani.

Minden nagyobb könyvtárnál, 3-féle címjegyzék (címtár katalogus) szükséges:

1. Betűrendes, mely feltünteti a műveket szerzőjük vagy péczeszavuk (Schlagwort) szerint. A betűrendes címjegyzék elcsúsztathatlan, mert míg kilenczvenkilenczen bizonyos meg-

¹⁾ Az Egerben megjelenő Irodalmi Szemle 11-ik számából.

nevezett művet keresnek, csak a századik óhajtja az egy szakba vágó művek jegyzékét áttekinteni. Miután minden művelt országban az újabb prakticus irány kimutatta, hogy a czédularendszer elsőbbséggel bír a bekötött katalogus fölött, azért a könyvek címei önálló és mozgatható czédulákra iratnak, a czédulára írt jegy és szám szerint pedig a könyv azonnal megtalálható. (L. a czikk 2) pontját).

2. A tudomány-szakok címjegyzéke. A betürendes címjegyzék czédulái lemásoltatván, ezekből alakítható a szak-katalogus, ha a czédulák a megállapított tudomány-szakok szerint és azon belül betürendbe helyeztetnek. Ezen címzár szerint az illető tudós a keresett műveket, szakmájának megfelelőleg, csoportosan föllelheti (L. a czikk harmadik pontját).

3. A könyvek fölvétele (címzárószása) után, az evidentiában tartás és elüljárósági ellenőrzés végett szükséges az inventarium vagy helyrajzi (topographikus) katalogus, mely csak a már rendezett könyvtárról vehető fel. Itt már előnyösb, sőt szükséges is a bekötött címjegyzék, melybe a könyvek, a föllállítás azaz tudomány-szakok szerint és chronologiai rendben (folyó-számok szerint), vezetnek be. Ezen katalogus könnyen készíthető a szakcímzárból, ha ennek czédulái szám szerint, azaz chronologiai rendbe rakatnak és azokról a könyvek címei röviden az inventáriumba iratnak, következő rovatok szerint: 1) az osztály száma; 2) a szerző neve (v. péczeszó,) a könyv rövid címe, a kötet száma, kiadása, helye, éve és alakja; 3) a darab szám t. i. hány kötetbe van bekötve vagy hány füzetből áll; 4) megjegyzés. péld. ha a könyv elveszett vagy eltávolított; minden szak után a gyarapodásnak hely hagyatván. Ebből azonnal meg tudható az elveszett könyv címe. (L. a czikk 1) pontját).

A könyvtárrendezésnél mindenekelőtt tisztába kell jönnünk a rendszerrel, mely szerint a könyvtár rendeztetni fog. A legtöbb külföldi országos könyvtáraknál a tudományszakokon belől a folyó számokat fogadták el, t. i. minden számot betöltve, a müncheni beékelési (ugró-számú) rendszer helyett. Nemcsak a rendezést könnyíti és gyorsabbá teszi az előbb említett rendszer, miután a czédulázott könyvek azonnal és véglegesen helyrerakathatnak; ellenben a beékelési rendszer szerint az egész könyvtár-készlet előbb ideiglenesen számoztatik és csak azután kerestetnek ki az együvé tartozó művek (egy szerzőnek különböző művei vagy

egy ugyanazon címmel bíró, szerző nélküli könyvek) és ezek az illető tudomány-szakokban véglegesen számoztatnak, azután jegy és szám szerint betűrendben elrakatnak. Miután azonban minden mű mellett, ugyanazon szerzőtől vagy más, a betűrend szerint, közel eső nevű írótól előfordúlhatnak még könyvek, azért minden szám után 25—50 szám üresen hagyatik, de ezen hézagok egy része rövid idő alatt betelik, ekkor a közbeeső művek ismételt számai betűvel is jelöltetnek. (Először m betű jegyeztetik a szám mellé, hogy azután a jobbra, vagy balra beékelendő mű l-el vagy n-el jelöltessék, ha a 24 betű betelt, akkor azok megkettőztetnek). — Ezen rendszer mellett nemcsak a polczok hagyatnak betöltetlen, s így a könyvek ideoda dőlnek, tolatnak, hányatnak, kopnak, hanem a jegyek (paizskák) bonyolultsága mellett a visszahelyezésnél a legnagyobb vigyázat mellett is igen könnyen történhetik tévedés, vagyis a könyvek rossz helyre kerülnek. A beékelési rendszerrel tehát — miként az előadottakból kitétnék — a helyben is bővelkedni kell, miután minden polcz félig üresen hagyandó, akár telik be az valamikor, akár nem; már pedig a mai rohamos könyvszaporodás mellett, a helyszűke nem egy könyvtárnál égető kérdéssé vált. Ezen hátrányok mellett tehát azon előny, hogy a könyvek betűrendben és a szerzők művei együtt találhatóak, de csak akkor, ha ugyanazon tudományszakba valók és alakjuk (8-r. 4-r. vagy ívrét) nem különböző, elenyészik; különben is a czédulákból egy ugyanazon író összes műveit egy csomóban kényelmesen áttekinthetjük, azért a helyszínén való részletes áttekintés fölöslegessé válik. A beékelési rendszer mellett a harmadik katalogus elhagyása is csak látszólagos előny. A kötött könyvbe t. i. szakok szerint és betűrendben iratván be a művek, ez megfelel ugyan a föllállításnak és így inventárium gyanánt is használható; azonban a beékelés miatt, minden könyvcím után a bekötött címtárban is hely hagyandó; de a kötetek vastagsága daczára, több helyütt csakhamar betelik a szám és az üresen hagyott hely; ekkor a hiány új lappal pótoltatik, mely beragasztandó, (ha ugyan beragasztatik) ezután előáll még a múlt századi bekötött katalogusok calamitása, az össze-vissza firkalás és 15—20 év múlva bekövetkezik a szükség: a címtárnak újra tisztázása. Tehát ezen előny is csak illusorius. Ezért fogadták el a budapesti tu-

domány-egyetemi könyvtárnál a folyó- és betöltött számozás rendszerét.

A rendszer után következik a tudomány-szakok megállapítása, mely a könyvtár jellege és a könyvkészlet mennyisége szerint különbözőleg történik. Kisebb könyvtáraknál elég 15—24 szakot megállapítani s azokat kezdő-betűkkel jelölni. Nagyobb könyvtáraknál kevesebb főszakot, pl. 8—10-et és mindegyikben 4—8 alszakot vehetünk, ezeket is betűkkel jelölve. Így például máskép kell fölosztani oly könyvtárt, mely a theologiai, ismét egészen máskép, mely természettudományi művekben túlnyomó; a szakok kijelölésénél, a könyvtár beltartalmára kell tehát fektetni a fősúlyt.

Némi tájékozásul álljon itt a budapesti egyetemi könyvtár osztályzata (schémája).

A. Hittudomány.

Aa. Ó- és újszövetségi biblia történet- s szövegítészeti, régészeti, értelmezéstani s philologiai tudománysszakok és vita-iratok.

Ab. Egyház-irodalom-történeti művek, sz.-atyák, egyházírók, zsinatok.

Ac. Egyetemes egyháztörténelem és ebbe vágó monographiák.

Ad. Alap- s ágazatos hittan, erkölcsstan, ascetikus munkák, hitvédelmi iratok.

Ae. Lelkipásztorságtan, egyházszónoklati művek.

Af. Hittudományi szakokba vágó irodalom és folyóiratok.

B. Jogtudományok.

Ba. Jogtörténelem és encyclopaedia.

Bb. Észjog, nemzetközi jog.

Bc. Római jog.

Bd. Egyházi jog.

Be. Közjog Közigazgatás.

Bf. Magánjog és bányajog.

Bg. Polgári törvénykezés és büntető jog.

Bh. Váltó és kereskedelmi jog.

C. Államtudományok.

- Ca Politikai államtudományok. (Alkotmánytan.)
- Cb. Nemzetgazdaság és pénzügytan.
- Cc. Statistika.
- Cd. Ipar és kereskedés.
- Ce. Politikai lapok.

D. Orvosi tudományok.

- Da. Boncztan, szövettan, fejlődéstan, élettan és élettani vegytan.
- Db. Kórboncztan, kórszövettan, kórtani vegytan, általános kór- és gyógytan, kórjelzéstan és orvosi történet.
- Dc. Gyógyszertan, méregtan, kór- és gyógytan.
- Dd. Sebészet, szemészet és szülészet.
- De. Törvényszéki orvostan, törvényszéki vegytan, elmekórtan, közegészségstan, orvosi rendészet és orvosi statistika.
- Df. Állatgyógyászat.

E. Mathematica és természettudományok

- Ea. Mathematica.
- Eb. Physika, astronomia és chemia.
- Ec. Természetráaj (ásvány-, föld- és őslénytan, növénytan, állattan).
- Ed. Technologia, géptan, építészet, mezei gazdaságtan.
- Ee. Hadtudományok.

F. Philosophia, aethetica és paedagogia.

- Fa. Philosophia és történelme.
- Fb. Aethetica és művészettan.
- Fc. Neveléstudomány.

G. Történelem és földrajz.

- Ga. Egyetemes, nem hazai történelem és segédtudományai (chronologia, diplomatica stb.)
- Gb. Hazai történelem és segédtudományai.
- Gc. Irodalomtörténet és bibliographia.
- Gd. Műtörténet és régészet (hazai és külföldi).

Ge. Földrajz és utazások. (Egyetemes és hazai földrajz, ethnographia, topographia, chorographia, utazások.)

H. Philologia és literatura.

Ha. Görög és latin nyelv, régiségek, mythologia, irodalomtörténet, commentárok, szótárak.

Hb. Görög és latin írók.

Hc. Összehasonlító és modern nyelvtudomány (magyar és külföldi), nyelvtanok, szótárak.

Hd. Magyar irodalom.

He. Germán irodalmak.

Hf. Román irodalmak.

Hg. Szláv irodalmak.

Hh. Keleti irodalmak.

J. Vegyesek.

Encyclopaediák és vegyes tartalmu folyóiratok, társulati kiadványok, naptárak, czímtárak és miscelláneák.

Meg kell még itt jegyezni, hogy az ő nyomtatványok (incunabulák), a magyar nyelvűek 1811-ig, az idegenek 1500-ig, külön állítatnak fel a nyomtatási év szerint, minden tekintet nélkül a könyv alakjára. Továbbá az apróbb nyomtatványok (miscelláneák) péld: dissertatiók, iskolai értesítők, alkalmi versek, gyászjelentések, színczédulák stb. tárgyak szerint csoportosítva — szerzők, városok, vagy időrend szerint rakatnak tokokba. Minderről a végleges rendezés után, külön-külön jegyzék készítenendő.

A könyveket fölvétel vagy czímtározás előtt nagyjából föl kell állítani, úgy hogy a művek egyes kötetei, lehetőleg a megállapított fő tudományszakokba osztva, együtt legyenek és a főstudományszakok helyei kijelöltessenek.

A könyvek fölvételénél és elhelyezésénél három alakot különböztetünk meg t. i. 8-adrétet (ide tartoznak a 12. 16. és 32. rétéek is) 4-edrétet és ívrétet (foliót), mindegyiknél a műveket külön folyószámmal kell ellátni, azaz, a 8-rét, 4-rét és ívrétnél is előlről az 1-nél kezdve, úgy azonban, hogy a művek különböző kötetei egy ugyanazon számot kapják, az elhelyezésnél is alak szerint külön polczokra rakatnak: felül a 8-rétéek, ezek alatt a 4-rétéek is legalúl az ívrétéek.

A rendezést, czédulázást bármely szakkal meg lehet ugyan kezdeni, de ha a sorrendet megtartjuk, az A-val jelölt főosztály 8-rétű könyveiből, a legfelső polczokról, hova az alszakok könyvei jönnek, egy-egy nyalábbal leveszünk, (a czikk 1. pontja) és azok czímeit, művek szerint egyenkint czédulára írjuk; a czédulák vonalozása egyáltalában fölösleges, azonban mindenkör szem előtt kell tartani a címjegyzék kinyomatását, úgy hogy a mi abban fölvétetik, azt le is kell írni; péld. *Heltai Gáspár Magyar krónika. Nagy-Győr 1789. 8-r. (Gb. 346.)* Igen ajánlatos azonban, ha a könyv-czímek bővebben iratnak és a lapszám is kitétetik; az 1., 2. sat. kiadás, fordító, commentator sat. minden esetben kiteendő. Alól a czédulán az ajándékozó neve vagy a könyv ára is fölrathatik; ellenben az inventáriumnál, mint már fölebb jeleztük, rövidebb czim is elégséges, azonban itt már a rovatos lapok szükségesek. (A czikk pontja.) A czédulára, úgy szintén a könyv táblájára belől, vagy tiszta lapjára, ha pedig a könyv füzve van, a könyv címére fölülr, írónnal felíratik a fő- és alszak jegye s a szám: ezenkívül még a végleges paizska fölragasztatik, papirszeletre feljegyzett signatura tétetik a könyvbe, úgy hogy fölülr a jelzés kiténjék, legjobb, ha erre minden szaknál különböző színű papiros alkalmaztatik, a szín azonban minden főszakban ismétlődhetik. (A czikk d. pontja.)

A jegyek (papirszeletek) ideiglenes használata azért is ajánlatos, mert a rendezés befejeztéig több könyv részint kiselejteztetik mint doublette (másod példány), vagy egyesítettik a mű szétszórt köteteivel, végre át is helyeztethetik más szakba; ezen műveletek után természetesen a könyv is más számot kap. (A czikk 2-dik a pontja.)

A könyvek, ha csak lehetséges, egy sorba helyeztessenek; ilyenkor szépészeti tekintetből is a paizska (jegy) a könyv sarkára alül ragasztható, mely mint szalag húzódik végig a polczokon; így történt ez az egyetemi könyvtár olvasótermében is, a hol a könyvpolczokon csak egy sorba helyezhetők el a művek; ha azonban hely szűke miatt a könyvek két sorba rakatnak, ilyenkor a könyv sarkának felső végére helyezendő a paizska. (A czikk 2-dik b. c. pontja.) — Különben is a kettős vagy második belső sor csak akkor engedhető meg, ha ezen sor magasabbra helyezhető: kivételesen pedig csak a sok kötetből álló

művek részei, folyóiratok folytatásai tétessenek a hátulsó sorba. (A cikk 6. pontja.)

Az egybekötött művek, (colligátumok), csak többszörös munkát igényelnek, de elhelyezésük is igen nehézkes, azért, ha csak lehet, szét kell azokat szedni, ha pedig külön vannak ezen apróbb nyomtatványok, semmi szín alatt sem kell azokat összeköttetni. A colligátumoknál a czédulázási és elhelyezési nehézségeken kívül, még a kikölcsonzás is több írással jár, és a mi legfőbb, egy helyett húsz vagy több mű is ki van téve az elveszés veszélyének. Ha a colligátumok egybekötve hagyatnak, a könyvek czímei egy czédulára sorban egymás alá leíratnak, épen úgy, mint a külön álló művek czímei; ezután mindegyik cím (az elsőt kivéve) külön-külön czédulára ismét lemásoltatik és hivatkozás történik az első mű szerzőjére, rövid címére, szakjegyére és számára, hogy így minden egyes szerző műve kitűnjék a betűrendes és szakezím tárban. (A cikk c. pontja.)

A czédulázás bevégezte után, könnyű szerrel ki lehet keresni a doubletteket (duplicatumokat), ilyenkor ezeket összehasonlítva a másik példánnyal, a fölösleges példány félretétezik és ezen kiselejtezett művek czédulái szolgálhatnak azután a doublettek katalogusául.

A művek fölvetelét, czédulázását illetőleg igen sok lenne a följegyzendő, úgy hogy erről nemcsak külön cikket, de egész könyvet lehetne írni; azért legczélszerűbb, ha a munkálat folyamata alatt fölmerülő egyes eseteknél a nagyobb bibliographiai művek vétetnek segítségül; így jó szolgálatot tesznek a nyomtatott terjedelmes könyvjegyzékek, ilyenek a németeknél a Heinsius- és Kayser, a francziáknál a Quérard- és Lórencz-féle katalogusok; a magyar incunabulákra nézve a Szabó Károly »Régi magyar könyvtár«-a, az idegenekre pedig Panzer, Brunet sat. műveik.

A hírlapok és folyóiratok czédulázására nézve nem tartom fölöslegesnek megjegyezni, hogy ezek czíme, mint czég (firma) tekintetik és az egész cím szolgál pécze szóúl, így: Pesti Napló, Kelet Népe, Wiener Zeitung sat. és nem fordítva Napló (Pesti-) Népe (Kelet-) Zeitung (Wiener). A legújabb időben ezen irányt követik már külföldön is, így hogy csak egy művet említek: »Winkler, Die Periodische Presse Oesterreichs, Wien, 1875« című nagy művében is ezen rendszer szerint soroltatnak elő betűrendben a hírlapok.

Végül vonatkozva a cikkben fölemlített signaturákra, az a múlt századbeli kolostori könyvtárak rendszere után készülhetett, fölösleges sallanggal megtoldva. A budapesti egyetemkönyvtár a múlt században fölállítatván, a Ferencz-rendiek épületében, a könyvek szintén azon rendszer szerint lettek ottan elhelyezve; ugyanis a szekrényeket (Theca) római számmal jelölték meg, a polczokat (Gradus) alulról fölfelé kis betűvel a. b. egész h—g; az egyes polczokon a könyvek betűrendbe rakattak; természetesen legelsőben is a betűrend bomlott fel, azután a tudományszakok kevertettek össze-vissza; ezen baj 1875-ig tartott, midőn a sokkal észszerűbb tudományszakok szerinti osztályozást és felállítást fogadták el itt is. A művek darabszáma úgy is megtudható a leltárból; fölösleges tehát azt a könyv sarkán is kitüntetni. Sapienti sat. !*)

*) Tisztelt cikkíró úr ezen közleményét, mely könyvtártani irodalmunkban mozzanatot jelez, czélszerűnek találtuk az Irodalmi Szemléből lapunk hasábjain is lenyomatni. Megjegyezzük azonban, hogy cikkíró úr álláspontja több tekintetben a miénkétől eltér. Elveivel nem értünk mindenben egyet s egyes feltevéseit a könyvtártan és könyvtáriszme szempontjából nem tehetjük magunkévá. A nélkül tehát, hogy az egész cikk becéséből valamit levonni akarnánk, fentartjuk magunknak a szerző úrétól eltérő nézeteinket egy külön cikkben alkalmilag elmondani. Szerk.

A MAROSVÁSÁRHELYI HELV. HITV. FŐTANODAI KÖNYVTÁR ISMERTETÉSE. Koncz Józseftől.

(Vége)

Hártya nyomat és kézirat.

1. Des Erzherzogthums Khärndten, aufgerichte, Mullner, Pecke, Gewicht, Ellen, Und Masz, Ordnung. Ez irás alatt Karinthisa czimere. Anno 1562. A molnárokról 13 levél; a sütőkről 8 levél és egy lap; a mérték- és rőfökről 1 lap, itt megszakad. 4-r. hártýára nyomtatva.

2. Latin biblia a 14-ik század utolsó, vagy a 15-ik század első feléből, hártýára írva. 8-r. ¹⁾)

¹⁾ Lomtárból vette meg e sorok írója pár krajczárral 1860-ban és adta tanoda könyvtárának.

3 hártya tekercs (=volumen, roule, megila) zsidó irással, 7 egyenlő darabból összeragasztva. 4 meter és 50 cm. hosszu, 12 cm. széles. 10 képpel:

1. Mihály angyal. (Micháél=kicsoda olyan, mint az Isten?) A kép derekán levő táblán az isten képét jelölő négy betű: Jud-hé-vavf-hé.

Ezután következik közönséges ima.

2. Áron képe, füstölő edényt tart kezében, mellén tábla az izrael 12 törzsét jelölő drágakövel, fején infula (=micznéfet.)

Az ima folytatása.

3. Gábor angyal képe (Gabriel=erősségem az isten.)

Az ima folytatása és vége.

Kabbalistica, mikép tisztelik az angyalok istent?

Emberfő, az isteni szellem kisugárzása (emanatio) az emberből. Kabbalistica, tiz gömb (=Sphaera) 1. korona; 2. okosság; 3. bölcsesség; 4. magasság; 5. erősség; 6. fényesség; 7. örökkévalóság; 8. dicsőség; 9. erkölcsi világrend alapja; 10. erkölcsi királyság.

Isten tulajdonságai és ígéretei.¹⁾ Jó és rossz angyalok névsora (=nomenclatura.)

Talizmánok (=kamea) Ádám, Éva és a gonosz szellem.

Az angyalok megeskettettek, hogy az embereknek segélyt nyujtsanak és óvják azokat a rosztól.

5. Rafael angyalképe. (Rafáel—gyógyits isten.)

72 betű ugyanannyi számot jelölve, minden betű után következik egy zoltárvers és minden vers az istennek egy szentnevét foglalja magában.

6. Mózes képe két kőtáblát tart jobbában a 10 parancsal, baljában a csudatevő vesszőt.

7. Akatriel angyalképe (Akatriel vagy Akasriel=koronám az isten.)

8. Uriel (vagy Áriel=világosságom az isten) angyalképe.

¹⁾ Itt következnek latin nyelven e kézirat:

Si quis igitur Solus est, attributa haec terribilis nominis Dei recitare non debet, nisi ordine hoc inverso per resolutionem Alphabeticam - Attbasch, uti hic sequitur, nemini autem occurat superstitionem aliquam sapere, quia illud est conforme legi Evangelicae, ubi duo tres fuerint congregati in nomine meo, ego sum in medio eorum.

9. Petak hie (=kapum az isten) a kegyelem kapuit megnyitó kulcsokkal. (Pesachje.)

10. Ráchmiel (=irgalmam az siten) irgalom angyalképe, mellén keresztbe tett kezekkel imádkozik a bűnös emberekért istenhez.

Kéziratok 250 mű. ²⁾

A kéziratok nem voltak külön választva, hanem a könyvtárba a többi művek közé beosztva szak szerint s ezek némelyike nyomtatásban is meg van.

1. A theologiai könyvek között van 57 mű; fontosabbak ezek: Venema, Vitringa, Schultens, Kirchmeyer stb. theologiai művei; a heidelbergi káté magyarázatja Posaházi Jánostól, Rimaszombati Sámuel, Kaposi Sámuel és Nádudvari Sámuel maros-vásárhelyi tanárok isk. cursusai, Jezsuiták titkos utasítása előkelőbb jezsuiták számára. Kivonatja azon czikkek és diplomáknak, melyek a vallás dolgában n.-magyarországban hozattak 1606—1715-ig. Szathmári Ötvös János naplókönyve 1700.

2. Történelmiek között 53 mű.

Szamosközi, Apór Péter, Bethlen Farkas, Bojthi Gáspár, Kemény János, Rozsnyai Dávid, Szalárdi János, Benkő József, Transilvaniae pars posterior seu specialis, Kovásznai Sándor, Királyi Erdély- és Magyarország története. Cserei M., Székely István, Bethlen Miklós, Forgács Ferencz, Inczédi Pál: *Historica narratio quorundam gestorum Sigismundi Báthori excripta ex Schedis vetustis opera et manu Laurentii Veidenfelden, ecclesiae Michaelis montanae pastoris 1747.*

3. Bölcsészeti 18.

Id. Péterfi Károly bölcsészeti művei 12. Filosofusok és filozofia historiája II—III-ik rész; az első rész megjelent nyomtatásban 1833-ban. Népszerű filozofia, Logika. Metafizika, Jus naturae, Tapasztalati lélektan, Erkölcstan stb.

4. Orvosi kéziratok, naplók Mátyus István, Szotyori József és Péterfi Pál orvosoktól. 16.

¹⁾ 10210—10237-ig az újabb gyarapból kikerült kézirati művek vannak csak; itt pedig be vannak számítva a régi könyvtárba befoglalt kézirati művek is.

5. Vegyes kézirati művek 30.

a) 10213. könyvtári és 1. levéltári szám alatt a sárospataki iskola régi anyakönyve, bőrtáblával. 2 r.

Elöl 46 tiszta levél; ezután következik 1—624 lapra terjedő tulajdonképi anyakönyv; végül megint 52 tiszta levél; hasonlóan a 85-ik lap után egy lap és 5 levél s az 574-ik lap után is 6 tiszta levél.

1—85. lapig terjedőleg a) a sárospataki iskola tanulóinak (studiosi) nevei 1617. január 23—1671. július 24-ig és b) a Gyulafehérvártt beirtottaké 1672 január 17—1701. június 17-ig, következő változatok és megjegyzésekkel:

A 46-ik lap első szélén e jegyzet: »Albae subscripserunt sequentes«; a 2-ik szélén: »Hactenus Patak.« Patakon Sepsi Sámuel volt az utolsó, Fehérvártt Miskolczi István az első bejegyzett.

Az 59-ik lapon 1687. aug. 6-án bejegyzett Kaposi Pál s utána közvetlen ugyanazon aug. hó 28-án beírt Györi Pál neveik között e jegyzés olvasható: »Usque sunt nomina studiosorum Patachino (?) intrantium post secundam exturbationem.«

A 70-ik lapon Ablonczy van beírva utoljára 1701. június 17-dikén.

A 71-dik lapon: »Continuatio seu fragmenta catalogi nobilium studentium Collegii Patakini« jegyzet van s a bejegyzett nevek terjednek a 85-ik lapig.

1617-től 1701-ig ez anyakönyvben befoglalt neveket Pataki Nagy Mihály szedte rendbe és újította meg a régi szakadozott és zavaros anyakönyvből, ¹⁾ ki 1684. ápril 24-én írta be nevét az anyakönyvbe, Fehérvártt a poesis és rhetorica tanítója volt, azután seniorrá tétetett 1688. január 29-én.

Az írás a 67—70-ig terjedő lapok kivételével egy és ugyanaz. Némely nevek után be van jegyezve, hogy hol, mikor és minő állásba jutott az illető. Így p. o. az első lapon, hogy Gönczi S. György collaboratorrá tétetett 1617. május 25-én, ugyanazon év szeptember 6-án seniorrá, végre 1618. június 28-án Szerencsre vitetett s azután Bethlen Gábor fejedelem irnoka lett. A 3-ik lapon: Kaposi L. Istvánt megölte Patakon 1618-ban Szöcs Lukács, az iskola szabadságának védelmezéseért.

¹⁾ Anyakönyv 55. lap.

97—134. lap. A sárospataki iskola régi törvényei; Rákoczi György megtalálása és kérésére újból átvizsgálta és bővítette az ekklesia 1621. január 8-án.

Az igazgatók kötelességeiről XXV. pont.

Az alumnistákról XVI. »

Az erkölcsökről XXIX »

A senior kötelességéről II. » továbbá eskü-

formája.

A praebitor, collaboratorok, cantor oeconomus, paedagogusok és custosok kötelességei; a törvény áthágóinak büntetése; könyvtárnok teendői és esküformája s a primariusok esküformája.

135—288. l. Sajátkezü névbeírások vannak 1743-ig; az iskolába belépés ideje nincs kitéve 1630-ig. Itt a legelső név Simándi János, mely a tisztázottban a 4-ik lapon van s utána jegezve 1617. december.

A 182-dik lapon széljegyzetek, egyfelől: »Hactenus Patachini«, másfelől: »Jam. Albae Juliae.«

A mely nevek elől tisztázva vannak, azok itt az eredetiben 201. lapon végződnek Ablonczy Gáspárral 1701. jun. 17.

A 226-ik lapon 1722. ápril 26-án megszakad a közönséges névbeírás és kezdődik a nemeseké 1627-től 1715-ig. 226—257. lap.

257—288. lapokon ismét közönséges névbeírások 1722. máj. 6.—1743-ig.

A 253-ik lapon Szilágyi József 1760. nov. 8-án e széljegyzést tette Vetési Sámuel nevével kapcsolatba hozva: »Ab hoc Samuele Vetési continuatae sunt subscriptiones Titt. Dom. Subscriptentium in alio ill. Coll. Albo.« Ez albumról a *δ*) pont alatt bővebben. A continuatoról annyit jegyzünk meg, hogy az ott tisztázott leírása az eredetinek.

289. l. A pataki iskola pártfogói (patroni et patronae.)

291—422. Seniori számadások 1631—1671. szeptember 3-ig Sáros-Patakon; 1672. május 15.—1715. november 27-ig Fehérvárt és 1717. július 11.—1738. május 9-ig M.-Vásárhelytt.

423—438. l. Sajátkezü névalírások 1757. május 24.—1769. június 5-ig.

440—441. l. Pataki iskola pártfogóinak névsora.

442—456. lapon. 1654—1673-ig elő vannak sorolva a patroniumok.

457—463. l. Sárospatak-fehérvári collegium pártfogói névsora és azok adományai 1690—1696-ig.

Ugyanitt a 461-ik lapon van bejegyezve a Keszei pohara is.

465—469. A nemesek sajátkezű névbeírásai 1720. szept. 21.—1763. január 28-ig.

471—490. l. Közönséges sajátkezű névbeírások 1744. jan. 23.—1755. nov. 27-ig.

491—574. l. Könyvek címtárai. ¹⁾

NB. 504. lapon névbeírások 1756. ápril 3-tól ugyanazon év november 13-ig.

575—624. l. Névbeírások 1769. június 9-től 1800. március 31-ig.

A sajátkezű névbeírások, úgy ezeknek tisztázott másolatai az eddig jegyzettek után időrendbe szedve ekép állanak:

Sajátkezű névbeírások:

1617—1722. ápril 26-ig 135—226. lap.

1722. máj. 6.—1743. december 10-ig 257—288 lap.

1744. jan. 23.—1755. nov. 25-ig 471—490. lap.

1756. ápril 13.— ugyanazon év november 13-ig 504. lap.

1757. május 24.—1769. június 5-ig 423.—438. lap.

1769. jun. 9.—1800. március 31-ig 575—624. lap.

Pataki Nagy Mihály által tisztázott és rendezett másolatja az eredetieknek:

1617. január 23.—1701. június 17-ig 1—70 lap.

1686. július 27.—1701. június 17-ig még egyszer tisztázva vannak a fehérvári 1711-én másolt anyakönyvben 57—65. lap.

1701. június 17.—1800. március 31-ig ugyan a fehérvári anyakönyvben tisztázva másolatban 65—172. lap.

Nemesek sajátkezű névbeírásai:

1627—1715. 226—257. lap, pataki anyakönyv.

1720. szept. 21.—1763. január 28-ig 465—469. l.

1722. március 25.—1767, a fehérvári anyakönyvben 10244. sz. a. 51—56. l.

1768. szept. 12.—1776. március 20-ig ugyanott 47. l.

¹⁾ Lásd elől a sárospataki esk. könyvei.

Nemeseké tisztázva:

1617—1664. ápril 26-ig 71—84. lap, pataki anyakönyvben.

δ) 10,214. k. sz. és 16. levéltári szám alatt a sárospataki oskolának Gyula-Fehérvártt 1711-ben ismét megújított törvényei és anyakönyve. 2-r. Bőrkötésben 1—192. lap s utána ugyanannyi tiszta lap.

5—30. l. Törvények. mint az előbbi a) pont alatt leirt anyakönyv 97—134. lapjain.

31—39. Pótlék a törvényekhez.

41—46-ig újabb szabályok 1777. évről magaviselet, öltözet, magán- és köztanítás, bennlakás és pénzkezelésre vonatkozólag; továbbá: hogy minden togás diák bibliát szerezzon és szorgalmasan olvassa; »akademiákra ne bocsáttassék senki, mig magát nem kötelezi, hogy a kollegiumnak egy arany ára könyvet hoz.«

47. l. Nemesek sajátkezü névbeírása 1768—1776-ig.

51—56. l. Nemesek sajátkezü beírása 1722—1767-ig.

57—65. l. Tisztázott másolata azon neveknek, melyek a sárospataki anyakönyv 1—70-ig terjedő lapjain már egyszer le voltak tisztázva és rendbe szedve Pataki Nagy Mihály által, 1686. jul. 27.—1701. julius 17-ig lehozva.

65—172-ig tisztázott másolatban azon nevek, melyek a pataki anyakönyvben eredetileg és sajátkezüleg vannak beírva 1701—1800-ig.

174—186 l. A fehérvári és maros-vásárhelyi collegium tanárainak rövid életrajza 1671—1837-ig Buzinkai Mihálytól Török Jánosig.

188. l. A maros-vásárhelyi collegium gondnokainak névsora 1718—1818-ig.

190—192. l. Névjegyzéke a fehérvár-vásárhelyi collegium azon növendékeinek, kik az előbb említett idő folyamában tanárok és orvosok lettek: tanár 23, orvos 15. Beírták nevöket az anyakönyvbe, diákok lettek:

Fehérvártt	649
Maros-Vásárhelytt, 1716. febr. 24-től az egyesü-	
lésig 1718. ápril 30-ig	42
Maros-Vásárhelytt, 1718. ápril 30. egész 1817-ig	1501
	2192 ¹⁾

c) A m.-vásárhelyi iskola (particula) Csulai-féle régi anyakönyve 4084. könyvtári szám alatt. 4-r. bőrkötésben.

1—256. lap; a 146-ik üres lap után 293 tiszta levél és a 208-ik lap után is 28 tisztán hagyott levél.

A könyv táblájának belső lapjára Csulai sajátkezűleg írta:

»Mittit hunc librum in usum scholae M.-Vásárhelyen. Georgius Csulaji superintendens Ecclesiarum Reformatarum in Transilvania existentium.«

Az első levelen e czimirat: »Liber scholae Marus-Vásárhellyensis, in quo nomina docentium et discentium annotantur. Anno Domini 1653 die 4 a mensis martii.«

A czimlevél 2-ik lapján Fogarasi Mátyás²⁾ és Hunyadi Pál³⁾ igazgatók jelmondatai.

1—2. l. Tétélek (Thesis) a jogtanból, kiadta megvitátás végett tanítványainak Fogarasi Mátyás igazgató, 1664. juniusban, midőn a törvényeket magyarázta. Meg vannak nevezve a vitatkozók is, mint Csernátoni T. István senior és első segédtanító (collaborator) a héber- és hellennyelvben, Zaláni Miklós 2-ik segédtanító a syntactica- és poëtica osztályban; továbbá háromszáz neutralista. Ezek mint opponálók, Zágoni Péter 4-ik segédtanító a rudimenta osztályban, egyszersmint contrascriba és Gidófalvi Basil 3-ik segédtanító az etymologia osztályban, mint felelők (respondentes).

3. lap. Elő van adva Fogarasi Mátyás rector beigtatása 1662. május 22-én. Tanított előbb etymológiát és syntaxist, ezek

1) 1818. jun. 30—1853. jul. 2-ig subscribáltak 1492. 1861. jun. 30.—1877. jul 4-ig 552. 1854—1860-ig tiltva levén a subscriptio, hiányzik a beírás a subscriptionalis anyakönyvben. A vizsgai kimutatásokból összeszámítva 171-en maradtak ki. Így 60 év alatt 1818—1877-ig diákok lettek 2215-en.

2) 1662. máj. 22.—1665. ápril 23-ig igazgató.

3) 1665 ápril 28.—1667. ápril 23-ig igazgató.

bevégezése után tanítókat állítván ezen tárgyak a előadására, ő maga poésist és rhetorikát kezdett tanítani. Miután ezeket is bevégezte, tanítókat állított megint azok tanítására. Ezekhez hozzáadta a technikát, catechesist; az auctorok közül Terentius Christianust, Virgilius evangelizanst, néhány zsoltárt Buchananból, a profan Virgiliusból is némely helyeket; Amesius beszédét (paraeneticam), valmint héber- és hellennyelvet. Később ezek előadására is tanítókat állítván, maga logikát kezdett tanítani.

5—6. l. Tanrend 1663-ban; az órák beosztása az egyes osztályokban. Osztályok: 1. Classis rudimentaria. 2 cl. etymologicae. 3 cl. syntacticae et poeticae. 4 cl. rhetoricae, logicae et theologiae.

7—8. lap. Tételek a theológiából 1664-ben Fogarasi Mátyástól.

11—36. l. Az iskola újból összegyűjtött törvényei I—XII.; a törvény áthágóinak büntetése I—XII.; Senior kötelességei I—VI.; Contra scriba kötelességei I—IV.; Oeconomus kötelességei I—V. és függelék.

37—43. l. A diaecesis seniora (esperes), a vásárhelyi papok és polgárok s a rektor és tanulók között 1652-ben támadott viszály kiegyenlítése (complanatio) I—XV. p. ')

44—49. l. Fogarasi Mátyás bekörzöttö beszéde, melyet tartott először 1659. május 22-én, midő a deési iskola rectorátját fölvette; másodszor 1662-ben május 22-én, mikor a maros-vásárhelyi iskolában az igazgatói hivatalt elfoglalta.

51—155. l. Tulajdonképi anyakönyv 1653—1715-ig.

147—234. l. Szerződések, kötlevelek, (credentiales) másolatban.

235—248 l. Az iskola részére adott könyvek katalogusa megújítva 1653-ban.

249—256. l. Az iskola részére tett adományok és egyéb segélyek.

d) A maros-vásárhelyi iskola törvényei. A helyesírási hibáktól újból megtisztította és leírta Gidófalvi Balázs rector 1674-ben. 2-r. 1—86. l., bőrkötésben, 3835. k. szám alatt.

1) Lásd a 3835. sz. a. könyv 55—64. lapjain is.

1—6. l. Czim és az ó-klassikusokból vett jelmondatok a törvényekre vonatkozólag.

7—17. l. Törvények I—XII. p. a.

18—27. l. A törvényáthágók büntetése I—XII. p. a.

28. l. Epilogus.

29—43. l. Senior, contra-scriba, oconomus, collaborator, explorator és szakács kötelességei.

44—54. l. Függetl. Senior és contra esküformája. Az iskola új tagjai, a Bethlen János alumnusai közé felveendő tagok és az esküdtek részére kötelezettségi formula.

55—64. Az 1652-ben támadott vizsály kiegyenlítése I—XV. p. ¹⁾

66. l. Követek (legatus) esküformája.

67—85. Az iskola könyveinek czímtára. írta Kis-Éri György-rector 1707-ben.

e) 4083. k. sz. a. A maros-vásárhelyi iskola any a könyve. 4-r. 1—144. lap, a 68-ik lap után 32 levél tiszta.

102-ik » » 5 » »

142-ik » » 50 » »

Foglalatja :

1—55. l. Az iskola törvényei, újból leirattak Kis-Éri György rectora alatt 1702-ben, a *d.* pont alatt leirt 3835. szám a. könyv 1—54. lapjaival egyezőleg. Hozzá van adva még a gyakornokok elnökének irott esküforma.

57—63. l. Az iskola tagjainak névsora 1703—1718-ig Erdődi V. István, Szentsimoni János, Kis-Éri György és Köpeczi Mihály rectorok idejében. ²⁾

64. l. Ez anyakönyvet az egyesülés után 1718-on kezdve a patronusok nevei megörökítésére és adományaik feljegyzésére fordították s 65—68. lapokon ugyanezek vannak följegyezve.

71. l. Seniorok névsora 1700-on kezdve 1715-ig.

77. l. Contra-scribák névsora ugyanazon idő alatt.

83. l. Juratusok névsora » » »

87—142. l. A fundatiókról való számolásnak normája. 1768; előjárásági határozatok a törvényes viselet- vagy ruháról 1764; a könyvtár részére leendő könyvvásárlásról 1774; a collegium-

¹⁾ Lásd a *c.* alatt leirt anyakönyv 37—43. lapjain is.

²⁾ Lásd a *c.* alatt leirt 4084. sz. anyakönyv 137—145. lapjain is.

beli korcsmára gondot viselőnek fizetése a nyereségnek $\frac{1}{8}$ -ad része, a papírosárúnak pedig a nyereség $\frac{1}{5}$ -öd része legyen; tenetésre az alsó 4 osztály apró, erőtlen, kicsiny gyermekei sáros és rossz időben ne vitessenek, hanem csak az erősebbeké Gyakornokok elnökeinek (praeses frequentantium) esküformájá és számadásai 1728—1773-ig.

144. I A parajdi sóbányától a collegiumnak évenként jární szokott 52 rendősz társja.

f) 10214¹/₂ sz. a. Anyakönyv (liber memorialis) 1777-1831. nov. 16-ig terjedőleg 1—252. lap, 2-r.

A grófok, bárók, köznemesek sajátkezűleg írták be neveiket; a nem nemeseket a senior vagy jegyző.

g) 3440. levéltári szám alatt. Anyakönyv, az előbbeni folytatása 1831. nov. 16—1877. augusztusig. 1—187 lap és 188 íszta levél.¹)

h) 512. levéltári szám alatt. Anyakönyv, melybe beírták nevéket azon ifjak, kik felvették a felsőbb tudományokat hallgatók sorába — diákok lettek 1800—1877-ig. 1—161 lap és 99 íszta levél.

i) 10210. könyvtári és 64. levéltári szám alatt. Liber memorialis 1—93. lap, 2-r.

1—64. t. Előjáróság! gyűlések jegyzőkönyve 1743. decz. 16-tól 1748. május 23-ig.

j) 67—93. I Bethlen János legátumának jegyzéke s folytatások kötelelek czímvel.

k) 10211. könyvtári és 186. levéltári szám alatt. A tanoda jóvédelmének, köteleveinek és drágaságainak jegyzéke 1760-ban. 2-r.

l) 10212. k. szám alatt. Számadás a partfogóktól kapott búza és kamatokról 1708—1717-ig. 4-r.

m) 4082. k. sz. a. Rationarium. Búza, bor, pénz és más vegyes bevételek és kiadások naplója 1714. július 6-dikától 1719-ig. 4-r.

n) 3449. levéltári sz. a. Kimutatás a gabona- és borsjóvédelmérről 1791. és 1835—1850. években. 2-r.

o) f) és g) alatti két anyakönyv szerint 1777—1877-ig, 100 év alatt belepött a tanodába 9524 tanuló.

6 Törvény és jogi kéziratok 76.
 Országgyűlési tudósítások Pozsonyból, 1832. december 17-től 1836. május 2-ig. 1—344. szám és oldalak az utolsó számhöz 345 Pestől. Szerkesztő Kossuth Lajos. 1833. november 17-től, 1834. február végéig Orosz József.
 Törvényhatósági tudósítások. Kossuth Lajos levelezése 1836. júliustól 1837. május 9-ig. 1—23 level. (1, 2, 7 hiány.)

Országgyűlési tudósítás Pozsonyból, 1839. június 7—1840. május 13-ig, 1—91. szám. Szerkesztő Stuller Ferencz, a 73-ik számon kezdve Bodon Abrahammal.
 1832-iki pozsonyi országgyűlési tudósítások 1833. márcz. 23-ig. Szerzője ismeretlen.

Kolozsvári tudósítások (az országgyűlésről) 1834. máj. 26—nov. 17-ig. 1—40. szám. Ennek folytatása »Erdélyi országgyűlés» czimen 1-ső hónap (december) 1—8. szám. 2-ik hónap 1835. január, 9—16. szám. 3-ik hónap február, 17—18. szám, Szent-ivántól.

Országgyűlési tudósítások Szebenből 1837. ápril 17—jún. 16-ig. 1—14. sz. Szerkesztő Virág Károly.
 Erdélyi országgyűlési lapok Szebenből, Farkas János és Kuthy Lajos levelezése 1837. ápril 18-án kezdve, 1—10 level = 10 iv.

Kövi Sándor sárospataki tanár »Historia et Institutio-nes juris hungarici«¹⁾ műve olvasása közben tett jegyzetek. Dósa Elek kivonatai jogi cursusokból.
 A Colovariak tractatusa a successioról 1603. magyarul irattott most 1705-ben.
 Extractus articulorum diaetalium 1542—1743-ig.

1) E mű kinyomtatását a censura nem engedte meg Dósa Elek e jegyzéke szerint: »Itta, azaz kidolgozta T. T. Kövi Sándor ur... ki is akarta nyomtatni de amint nekem maga beszéltette, a libr. Censor. Commissio által visszaküldetett. Pest, 1828. szept. 29. Dósa Elek.«

Okmánytár 1—175. lap.

a) Szamosközi István donatios levele, adta Rákóczi Zsigmond 1607. október 5-én Gy.-Fehérvárrt; eredeti.

b) Szerződés 1000 frtról, arab nyelven, hártýára írva. Dri-nápoly, 1209. (=1792) Juptuaz adott Azánbor Alexandernek 10,000 hatost (=1000 pengőforint) hat hónapig; ha meg nem fizeti ez idő alatt, akkor a török kormány kényszeríti a megfizetésre. ¹⁾

c) A Talmud 12 kötetben foglalt 36 tárgyalásából egy kis rész, a 9-ik kötetből »Eduth« név alatt: szól a atnuk igazolása, kihallgatása és vallomásairól. A szöveg héber, a magyarázat rabbin írás, mely hasonlít a persához. 14 levél, 8-rét, hártýára írva.

d) A fehérvári kollegiumnak és tanárainak Rabutin generáltól adott védelmező irat, másolatban, 1704. Fehérvárrt.

e) Az ausztriai ház maximája a magyarok forradalmi törekvése ellen, 34 pont. Készítette Grossinger ex Jezsuita 1779.

f) Gyalakuti gr. Lázár János magán és hivatalos levelei, kérelmei és beszédei 1724—1772-ig.

g) A könyvtár gyarapodását mutató lajstromok és okmányok 1749—1874 ig.

h) Könyvtárnoki számadások 1765—1871-ig.

Hirlapok 1848- és 49-ből.

Journal des Debats julius—deczember 1848.

Kossuth hirlapja 1848. jul.—decz.

Közlöny 1848. junius—deczember és 1849. január 14.—junius 30.

Kolozsvári Hiradó 1848. jan. 1.—nov. 7.

Ellenőr 1848. máj. 2.—nov. 1.

Népelem, Ábrázolt folyóirat, Képes újság, Mulattató képes újság, Márczius tizenötödike, Esti lapok, Honvéd, Reform.

¹⁾ Molla Izsák fordítása nyomán.

Wiener Zeitung 1848. jul. 1.—decz. 29.

Hadi lap. Csikszereda 1849. 2-ik szám.

Székely Hirmondó. Kézdi-Vásárhely 1849. 1—5. szám.

Brassói lap 1849. 1—2. szám.

Könyvtáralap.

1. Gr. Teleki Józsefné adott	2000 mfrt	—	dénár.
2. Fekete Mihályné	100	»	—
3. Gr. Bethlen Ádámné	333	»	33
4. Gr. Lázár János (gyalakuti) adott ¹⁾	166	»	60
5. Gr. Rhédei Zsigmondné adott 1769-ben	100	»	—
6. Ugyan Rhédeiné 1775-ben (100 \ddagger) ²⁾	500	»	—
7. Gróf Teleki Jánosné, Vay Borbála 1762-ben	1200	»	—
8. Ennek kamatja 1762— 1797-ig	2592	»	—
9. Gr. Toldalagi László adott	250	»	—
10. Ennek kamatja 1780— 1788-ig	120	»	—
11. 1765—1797-ig a könyvtár jövedelméből más célra for- dított ³⁾	2922 mfrt	80	dénár.
12. T. Barátosi ur (?)	180	»	—
13. T. Dósa Gergely özvegye	180	»	—
14. Gr. Teleki Mihály ⁴⁾	240	»	—

Összesen 10,884 mfrt 73 dénár,

¹⁾ Lásd 1—4. pontra Técsi Miklós könyvtárnok számadását 1765.

²⁾ Lásd 5—6. pontra 292. levéltári szám. A 100 arany évi kamatját 30 mfrt 72 pénzben számította s ebből 10 mfrt 72 pénzt könyvtárnoki fizetésre rendelt.

³⁾ 7—11. pontra lásd okmánytár 141.^a Zilahi Sámuel kimutatását.

⁴⁾ 12—14. pontra lásd okmánytár 141.^b Török János kimutatása 1837-ben.

Átvitel 10,884 mfrt 73 dénár.

15. Incze József m.-vásárhelyi ev.
ref. egyház leányiskola tani-
tója 1833-ban irt végrendele-
tében hagyott és 1843-ban a
hagyományozó halálakor fo-
lyóvá tétetett¹⁾

300 > — ,

Összesen 11,184 mfrt 73 dénár.²⁾

Ezen 11,184 mfrt 73 pénz = 3728 frt 24 $\frac{1}{2}$ kr. pgfrt = 3914 frt 65 kr. osztrák érték összegből mennyi fordítottatott könyvszerzésre, tisztán kimutatni nem lehet a hézagos adatok miatt. A könyvtár-alapítás 1765. körül veszi kezdetét, az alapítványok nagyrésze akkor tétetett a könyvtár alaptőkéjére; a könyvtár nagyobb terme is a nagy hallteremmel (auditorium) együtt ez időponton 1777—1784. építettett s az alapítók némelyike éppen intézkedett is az iránt, hogy alapítványa kamatja bizonyos ideig az építettés költségei fedezésére fordíttassék. Nem lehetetlen, hogy még a tőke egy részét is fölemésztette a költséges építkezés. Ebből kimagyarázható, hogy az említett alaptőke jövedelmével nem áll arányban a könyvszerzésre fordított kiadás

¹⁾ Végrendelet.

²⁾ A könyvtáralap tőkéjére vonatkozólag van meg Szász István tanártól 1846. és 1848-ból két kis jegyzék, az első szerint 1845-ik év kezdetétől kamatozólag :

a) 720 mfrt; b) 150 mfrt; c) 130 frt; d) 80 frt. : összesen 1080 mfrt. Ehez járul az incezeianus fundus 750 mfrt. Összesen tehát 1830 frt.

Az 1818-iki jegyzék szerint »1847. év végeig gyült kamat 312 frt 90 dénár. Ebből 170 mfrt tőkésítettén, 1848. kezdetével tőkealap 2000 mfrt s megmarad még 142 mfrt 90 dénár kamat.« Hogy az a. b. c. d. pontok alatt kitett összegek, mint az alaptőkének egyes részei, honnan kerültek, kik adták azokat, nincs megemlítve. Az Inceze-alap 750 mfrt. Én 300-ról tudok, a 15-ik pont alatt Incze Józsefé; 450-ről még eddig nincs tudomásom.

Ugy tűnik ki, hogy Szász előtt ismeretlen volt a Török János kimutatása, valamint Török előtt is a Zilahié. — Ez utolsó 1797-ben készítette 1765—1797-ig terjedőleg, tehát 32 évről; Török 1837-ben 1792-ön kezdve, tehát 45 évről s már ez eléggé mutatja, hogy ő nem látta Zilahi kimutatását. Szász 1846 november 6-án jegyzett keveset s ő is hallgat a Török s igen természetes, a Zilahi kimutatásáról is. Mindenik új korpontot (Aera) állít fel a könyvtáralap kezdete, keletkezése és gyarapítására nézve.

s a fönebb közlött »szerzés« után ítélve 30 év alatt 1765—1795-ig évenként alig 80—100 magyar forint fordítottatott a kitűzött czélra. ¹⁾)

E század első felében még homályosabb a könyvtár gyarapítására fordított kiadások története: igen kevés a mi e tekintetben tétetett. Kire nehezedik a mulasztás vádjának sulya? Az ügyvezetők- vagy a körülményekre? az 1811-iki devalvatio, vagy később az 1848—49-iki mozgalmak után bekövetkezett zavaros pénzviszonyokra? nehéz eldönteni. Szolgáljon a kárpótlás- és vigasztalásul az, hogy a tanodai előljárárság a mult mulasztásaiából eredett hiányokat 1858. óta a legbuzgóbb törekvéssel igyekszik kiegyenliteni, a mennyiben 300—400 frtig terjedő összeget fordít minden évben könyvszerzés és kötetésre. Hozzávéve még ehhez a könyvtárnoki 52 frt évi fizetést; továbbá a könyvtárhelyiség bővítésére, új könyvpolczok készíttetésére és kéziratok másoltatására koronként fordított és fordítandó nagyobb-kisebb összegeket, az említett 300—400 frtot könyvtári költség jóval meghaladja a 3914 frt régi bizonytalan alaptőke törvényes évi kamatját.

A könyvtár gyarapodása eszközöltetik még:

a) Cserevásár útján.

b) A magyar tudományos Akadémia és Kisfaludi társaság kiadványai által.

¹⁾ Az elősoroltakon kívül volt még a könyvtárnak mellékjövedelme is gabona-, bor- és papirból; továbbá eladott, hiányos és szakadozott könyvekből. Gr. Teleki Lajosné, iktári Bethlen Kata szokott küldeni Págoesáról dézma búzát és Sorostélyről dézma bort: így küldött 1768. február 2-án 23 véka búzát, ez eladatott 13 mfrton; ápril 15-én 60 véka elegybúzát, eladatott 25 mfrton; november 3-án 12 veder bort, eladatván, bejött 13 mfrt 76 dénár. 1775-ben újból küldött 40 veder bort, ebből bejött 42 mfrt, 1817-ben jött a székelyföldvári dézmás szőlőből 109 veder bor, a könyvtár részére. A bort rendszeren a tanoda árusította el, megbízván borméréssel egy diákot, ki a bejött pénznek $\frac{1}{8}$ -ad részét kapta.

Ezek mellett a könyvtárnokok papirt árultak a könyvtár jövedelme szaporítása végett s a tiszta nyereség $\frac{1}{3}$ -öd része a könyvtárnokot illette (4083. sz. anyakönyv 101. lap.), a tanodai előljárárság által 1778-ban hozott határozat értelmében. A bor- és papir-árulás e század első negyedében szűnt meg; Fogarasi Sámuel könyvtárnok számadásában 1825-ben még van említés ezekről

c) A könyvtárosok, kiadók és szerzők által küldetni szokott példányok által.

d) Egyesek adománya által.

e) A tanári kar részére hozatni szokott e folyóiratok és lapok által:

Budapesti szemle.

Századok.

Magyar könyvszemle

Magyar nyelvőr.

Magyar tanügy,

Philologiai közlöny.

Természet.

Természettudományi közlöny.

Tanáregyleti közlöny.

Erdélyi múzeum.

Protestáns egyházi és iskolai lap.

Erdélyi protestáns közlöny

Egyházi és iskolai szemle.

Néptanítók lapja.

Ausland.

Litterarisches Centralblatt.

Zeitschrift für mathematischen und naturwissenschaftlichen

Unterricht.

f) A tanodai ifjuság olvasó-egyletének lapjai által

g) A helyi casino szépirodalmi lapjai és folyóiratai által.

Könyvtárnoki hivatal és könyvtárnokok névsora az egyesülés után 1718.

Könyvtárnokok rendszeren az osztálytanítók jelesbjei közül választattak és tétettek s ezek a tanodából kilépésük idejéig folytatták e hivatalt is a köztanítás mellett egy rendes tanár felügyelete (thecae inspector) alatt 1858-ig. Ekkor kezdődik az állandó könyvtárnokság Vajna S. s. tanárral. Átadás alkalmával az új könyvtárnok két biztos jelenlétében vette át elődjétől a könyvtárt, megszámitván czímtár szerint a könyveket és leltár

szerint a könyvtárban elhelyezett más tárgyakat, valamint a külön álló levéltárt és az oda biztonság végett letett idegen tárgyakat is. Hivatala végével beadta számadását a tanári karnak s a talált hiányokat köteles volt megtéríteni s csak azután adatott ki részére a fölmentvény.

Könyvkiadásra vonatkozólag következő szabályok vannak czédulákra nyomtatva a könyvtárnok részére:

Kiadatnak könyvek:

1. A tanodai tanároknak, rövidebb vagy hosszabb ideig.

2. A tanodai ifjaknak, (kezdve az 5-ik középosztályon) kik minden szorgidő végével, sőt előbb is, bármikor a könyvtárnok felszólítására, kötelesek beadni a kivett könyveket. A városról kivinni vagy falura kiküldeni, úgy a tanodában kézikönyvül használni, tilos.

3. Idegenek csak térítvény és egy rendes tanár jótállása mellett 15 vagy 30 napra, a könyv terjedelméhez mérten; de két hónál hosszabb időre semmi szín alatt nem.

4. Kéziratokat, ritkaságokat, unicumokat csak a tanodai előljáróság beleegyezésével adhat ki a könyvtárnok.

5. A kivevő, a könyvben okozott kárt, vagy az egész könyvet, ha azt elveszti, köteles megtéríteni.

6. Könyvkiadás ideje Szentgyörgynaptól Szentmihálynapig, szorgidőn minden csütörtökön és szombaton délután 2—4 óráig; Szentmihálynaptól Szentgyörgynapig minden szombaton délután 2—4 óráig.

A czédulák második lapjain térítvények vannak a könyv-kivevők részére.

A könyvtárnokok névsora csak 1765-től kezdve kimutatható pontosan a könyvtárnoki számadásokból; a megelőző évekről nincsenek számadások s így a könyvtárnokok is 1765. előtti időből csak az anyakönyvben neveik után később tett »thecarius jelző nyomán ismeretesek; de hogy mely évek alatt szolgáltak, bizonytalan, kivéve azon négyet, kik a hivatali idejük alatt szerzett könyvekbe neveiket bejegyezték. Időrendben ekép következnek:

1. Sároi N. János	1721.
2. Galgóci András	1722.
3. Diószegi János	ki 1729-ben senior.
4. Szallai István	—
5. Esztergami Zsigmond	— senior 1372.
6. Vajai István	juratus 1735.
7. Makai D. Tamás	1736.
8. Taczi György	1738.
9. Kápolnai István	—
10. Nyárádi Imre	—
11. Bitai Ferencz ¹⁾	—
12. Zágoni A. András ²⁾	—
13. Benedek János ³⁾	— ¹
14. Szilágyi József ⁴⁾	1756—1762.
15. Szilágyi Mihály ⁵⁾	1763—1765. jul. 24.
16. Técsi Miklós ⁶⁾	1765. nov. 27.—1771. decz. 5.
17. Simon János ⁷⁾	1772—1776.
18. Zilahi Sámuel ⁶⁾	1776. jun. 25.—1780. aug. 31.
19. Kádár György	1781. aug. 31.—1783. nov. 6.
20. Nagy István ⁹⁾	1783. nov. 6—1786. márcz. 13.
21. Galaczi János ¹⁰⁾	1786. márcz. 14.—1789. okt. 14.
22. Antal János ¹¹⁾	1789. okt. 14.—1792. jan. 24.
23. Szabó András	1792. jan. 24.—1794. okt. 15.
24. Székely Márton ¹²⁾	1794. okt. 16.—1796. máj. 23.
25. Baranyai Mihály	1796. máj. 28.—1800. ápril 2.
26. Incze Simon	1800. ápr. 2.—1803. decz. 30.
27. Csernátoni Sámuel	1804. jan. 1.—1807. jul. 16.
28. Molnár Sámuel ¹³⁾	1807. jul. 16.—1811. jul. 24.
29. Péterfi Pál ¹⁴⁾	1811. jul. 24.—1815. okt. 3.

Az anyakönyvekben neveik után tett jegyzetek nyomán kimutatva melyik minő állomást nyert a tanodából kilépése után:

¹⁾ Levita Ákosfalván. ²⁾ Pap Gyalakután. ³⁾ Doktor. ⁴⁾ Fiscalis procurator; azután alkirálybíró Marosszéken s a maros-vásárhelyi collegium algondnoku ⁵⁾ Dézsi pap ⁶⁾ Szentbenedeki pap ⁷⁾ Ernyei pap. ⁸⁾ 1788—1762-ig lector, azután 1808-ig r. tanár Maros-Vásárhelytt ⁹⁾ Selyei pap. ¹⁰⁾ M.-Régeni pap. ¹¹⁾ 1799—1833-ig tanár Maros-Vásárhelytt, azután püspök. ¹²⁾ Maros-Vásárhelyi pap. ¹³⁾ Maros-Vásárhelyi tanár. ¹⁴⁾ S.-Pataki tanár, később orvos és a tanoda algondnoka M.-Vásárhelytt.

30. Magyarósi Sz. József ¹⁾	1815. okt. 3.—1818. jul. 1.
31. Péterfi József ²⁾	1818. jul. 1.—1819. decz. 10.
32. Albert György ³⁾	1819. decz. 10.—1822. okt. 5.
33. Bod Péter ⁴⁾	1822. okt. 5.—1825. máj. 20.
34. Fogarasi Sámuel ⁵⁾	1825. máj. 20.—1827. aug. 20.
35. Antal László ⁶⁾	1827. aug. 20.—1829. aug. 20.
36. Dósa Lajos ⁷⁾	1829. aug. 20.—1830. aug. 24.
37. Albert Márton ⁶⁾	1830. aug. 24.—1832. okt. 6.
38. Agyagási Elek ⁹⁾	1832. okt. 6.—1834. jul. 7.
39. Dali István ¹⁰⁾	1834. jul. 7.—1835. jul. 7.
40. Téglási Ádám ¹¹⁾	1835. jul. 7.—1838. szept. 30.
41. Dósa István ¹²⁾	1838. okt. 1.—1839. szept. 10.
42. Nyárádi István	1839. szept. 10.—1841. jun.
43. Garda Márton ¹³⁾	1841. jun.—1843. június.
44. Kiss József ¹⁴⁾	1843. jun.—1845. május.
45. Vályi Pál ¹⁵⁾	1845. máj.—1847. május.
46. Madaras János ¹⁶⁾	1847. máj.—1850. okt. 10.
47. Böjthe János ¹⁷⁾	1850. okt. 14.—1851. jun. 30.
48. Koos Ferencz ¹⁸⁾	1851. jul. 18.—1855. febr. 27.
49. Pethő György ¹⁹⁾	1855. febr. 27.—1856. febr. 13.
50. Ilyés Bálint ²⁰⁾	1856. febr. 13.—1857. jul. 5.
51. Koncz József	1857. jul. 5.—1858. szept. 5.
52. Vajna Sándor ²¹⁾	1858. szept. 5.—1859. aug. 16.
53. Deák József ²²⁾	1859. aug. 16.—1871. szept. 2.
54. Koncz József, másodszor	1871. szept. 2.—

¹⁾ Székelyudvarhelyi ref. tanár. ²⁾ Marosvásárhelyi pap és esperes
³⁾ Magyarói pap. ⁴⁾ Bethlen-udvar jogügyi biztosa Bethlenben. ⁵⁾ K.-Gál-
falvi pap és egyházkerületi közjegyző. ⁶⁾ Orvos. előbb Nagy-Enyedon,
a forrada'om után Maros-Vásárhelytt s ugyanitt a reform tanoda és egy-
ház főgondnoka. ⁷⁾ Ügyvéd, prefectus ⁸⁾ Ügyvéd Maros-Vásárhelytt
⁹⁾ Helyettes tanár Maros-Vásárhelytt; m.-madarasi, b.-kereszturi, lőrincz-
falvi és somósdit nap; jelenleg magánzó Szovátán. ¹⁰⁾ Sz.-Csávási pap és
esperes. ¹¹⁾ Ügyvéd Székelyudvarhelytt. ¹²⁾ Prefectus. ¹³⁾ Sáremerki pap ¹⁴⁾
Számvevő a széknél. ¹⁵⁾ Nyárad-Szentbenedeki pap és esperes. ¹⁶⁾ Szövérdi
pap. ¹⁷⁾ Köbölkuti pap. ¹⁸⁾ Bukuresti pap; képezde-igazgató Déván és
Máramaros-Szigeten; tanfelügyelő Nászód-Beszterce vidékén. ¹⁹⁾ M.-Paniti
pap. ²⁰⁾ Kisújszállási pap. ²¹⁾ Tanár Maros-Vásárhelytt és Seps-Szentgyör-
gyön; később tanfelügyelő Háromszéken. ²²⁾ Maros-Vásárhelytt s tanár;
Kolozsvártt polg. iskolai r. tanár.

BUDAPEST BIBLIOGRAPHIÁJA.

Közli: Némethy Lajos.

— Harmadik közlemény. —

XVIII. századbeliek.

1702. Parschitius Kristóf. *Λυοδεξα*; Annagrammatica e floribus indelebili nomini inscriptis Leopoldi Imp. contexta, cui accessit Budae expugnatio. Wittenbergae. 8r. 48. l. (M.)

1711. Stocker Lőrincz, bölcselet és orvostudor, budai főorvos. Ofnerischer Pest-Schild, oder gründlich kurz verfaszte Deduction von Beschaffenheit der Anno 1709 und 1710, fast durch das ganze Königreich Ungarn grassirenden Seuch. Wien, 8r. 96 l. (M.)

1721. Stocker Lőrincz stb. Thermographia Budensis seu scrutinium physico medicum Aquarum Mineralium Budae scaturientium stb. Augustae-Vindelicorum et Graetii, sumptibus Philippi Martini et Ivan, Veith fratrum. 4r. XVIII. 154, 16 l. (E. M.) Egy más kiadás: 1729. Budae. Typis Joannis Georgii Nottenstein. 4-r. 8, 154, 16 l. (E. M. N.)

1725. A Sz.-Háromság nak Budán felállított Congregationiája. Nyomt. Budán. (Sándor István.) Ugyan e műnek egy későbbi kiadása: — 1737. A szent Háromság, Tudniilik Atya, fiu és Szent Lélek Isten, Üdvösséges néve alatt, Budai fő szabad Királyi Városban JÉZUS Társasága, régenten Sz. László Királytól épitetett, Templomában, Felsőes Királyi Magyar Udvar által 1725. Esztendőben felállított Congregationak Könyvecskéje Budán, nyomt. Nottenstein János György által. 16r, V. 79 l. (M.) Egy más későbbi kiadás: — 1743. A sz. Háromság Tzimere alatt Budai Városban 1725-ben felállított Congregationak könyvecskéje, Nyomt. Budán, 8r. (Sándor István.)

E mü német nyelven is megjelent, czime: — 1747. Der Allerheiligsten Dreyfaltigkeit, des Vaters, Sohns, und H. Geistes Bruderschaft-Büchel, in welchem die Wesenheit, Zihl und End, Ablass, und der Englische Rosenkrantz, wie auch die Reguln dieser Bruderschaft ausgelegt werden, Aufgerichtet unter diesem heylsamem Namen, und glorreichen Fahnen in der Königl. freyen Haupt-Stadt Ofen, und Kirchen der Gesellschaft JESU, von einem Hochlöbl. Königlich-Ungarischen Hof-Gericht. Ofen gedr. bey Veronica Nottensteinin, Vittib. 12r. 78. (N.) Söt 1732-ben tót nyelven is megjelent.

1728. Lieblicher Ehren-Schall, oder In Freuden-Stein eingehauene Notten Stimm. An dem Hochzeitlichen Festtag des Edlen und Kunstreichen Herrn Johann Georg Nottenstein, Einer Löblichen Buchdruckerei-Kunst einverleibten Ofnerischen Buchdruckers, Als Er mit der Viel-Ehr- und Tugendsamen Frauen Veronica Landerin, damahlen verwittibten Buchdruckerin, den 11. Januarii 1728. seine erste Ehe-Notten intoniert. H. és é. n. 2-r. 1 levél, vörös és fekete nyomással. (E.)

1733. A Sz. Háromság neve alatt levő Congregatio Regulái. Budán, 8-r. (Sándor István.)

1733. Neu aus seinem Stein-Hauffen wiederum aufwachsendes Ofen, oder kurtze Beschreibung, wie diese Königliche Ungarische Freye Haupt-Stadt zu jetzigen Zeiten bestehe, mit einem kurtzen Anhang, von Ofnerischen Gesund-Bäderen, Herausgegeben Ofen den 1. Januarii 1733. Gedruckt bey Johann Georg Nottenstein, Buchdruckern allda. 8-r. IV. 87. 1. (M. N.)

1747. Bruderschaft-Büchel, der Bruderschaft von der Todesangst Christi . . . Ofen, 12r. Ugyanennek egy későbbi kiadása: — 1759. Neues Bruderschafts-Büchlein, das ist Reguln, Ablasz, Gebräuch, Andachten einer Löbl. in der Haupt Pfarr-Kirchen deren Patrum Societatis JESU zu Ofen aufgerichteten Versammlung beydes Geschlechts unter dem Titul: des am Heiligen Creutz Angstleydend und sterbenden Heylands JESU CHRISTI, Wie auch Seiner neben den Creutz mitleydenden Mutter Mariae, Abermal in Ordnung gesetzt, vermehret und in 4 Theile zu grösserer Bequemlichkeit abgetheilet. Ofen, gedruckt bey Leopold Frantz Landerer Buchdr., im goldenen Schif. 12-r. V. 114 1. (M.)

1751. Botzor Pál. Felsőleges Királynénk és vele boldogul uralkodó mostani Római Császárnak Pestre és Budára formáltattott bejövételéről való ének. Budán, ivrét, 4. l. (M.)

1755. P. Ambrosius karmelita. Ausführlicher Bericht das Ursprungs und Fortgangs deren Gnaden und Wohlthaten, welche die allmögende Hand Gottes, durch sein übergebenedeitesten Jungfraulichen Mutter Marian in ihrer gnadenreichen Bildnusz in Ofen zum H. Blut genannt an verschiedenen Bedrängten und Preshaften bishero gewürcket hat Ofen, gedruckt bey Leopold Frantz Landerer. 8-r. 146 l. (M.)

1756. Fabri Pál, beszterczebányai születésű és a vittenbergi Akademia könyvtárnoka. — De Augusta Budensi Bibliotheca commentatio. Lipsiae, 4-r. 16 l. (M.)

1760. Miller Elem. János, Nándor budavárosi jegyző. Epitome Vicissitudinum et Rerum Memorabilium de Libera Regia ac Metropolitana Urbe Budensi, ab ahus Nativitate, Anno quippe MCCXLII. ad praesentem usque Annum MDCCLX. Budae, Typis Leopoldi Francisci Landerer Typog. ad Auream Navem. 4-r. 12, 210, 2 l. (E. M. N.)

1761. Honores posthumi, quibus Carolo Austriaco parentavit Lib. Regiaque Civitas Budensis. Budae, 4-r. 4 l. (M.)

1763. Balaskó Ferencz, ügyvéd. Adventus Augusti, seu publici applausus in Josephi II. et Leopoldi Archid. condecoramen, quibus Pestino Budam transentes in navali ponte beneventari debuissent. Pesthini, typ. Eitzenberger. 2-r. 4 l. (M.)

1763. Brücken-Mauth-Tarif (zwischen Ofen und Pest.) Német, magyar, tót és horvát szöveggel. 2-r. 1 levél. (M.)

1763. Tsizi István. Buda Várának a Török iga alól lett felszabadulásáról. Vers. Kassán. (Sándor István.)

1764. Allocutiones, quarum una ad Serenissimas Majestates Franciscum I. Rom. Imp. Regnique Hung. Corregentem et Mariam Theresiam . . . in Praesidio Budensi: altera ad Josephum II. August. Romanorum Regem . . . et Serenissimum Principem Regium Leopoldum ad ripam Danubii e regione pontis volatilis per memoratae Civitatis Magistratum die 31. Augusti 1764. facta est. Budae, Typis Franc, Leopoldi Landerer. 4-r. 4 l. (M.)

1765. Le Bacha de Bude. Három kiadásban. A harmadik: Yverdon 1765. 8-r. 76 l. (M.) — Német fordításban: — 1765. Der Bassa von Ofen, H. n. 8-r. 72 l. (M.N.) — Magyarúl: — 1791. Zágonyi Aranka a György. A Budai Basa. Frantziából fordította Bétsben, 8-r. 85 l. (M.)

1766. Schier Xystus, sz. Ágoston rendű szerzetes. Dissertatio de Regiae Budensi Bibliothecae Mathiae Corvini ortu, lapsu, interitu et reliquiis. Viennae, év n. 4-r. 63 l. (M.) Egy második kiadás: 1799. Editio altera, cui accessit Mantissa miscellarum Observationum ex MSS. ejusdem authoris collecta (per Martinum Rosnak.) Viennae, sumptu Francisci Josephi Rötzel. 8-r. 149 l. (M. N.)

1767. Tszizi István. Királyi Budavára mennyi ideig sinlett a Török igája alatt. Kolozsvár. (Sándor István.)

1771. Balaskó Ferencz. Majesteticus solennis cursus Lunae plenae gratia; seu Delatio a Republica ex Insula Ragusana S. Stephani manus dexteræ incorruptæ, quæ ab a. 1090. ad a. 1526. in Hungaria, extra Regnum vero Ragusæ ultra duo sæcula detenta fuit, inde ad Budensis Urbis Residentiam Regiam 1771, delata Budæ, Ex typ. Landeriana. 2-r 10 l. (M.)

1771. Pesterische-Feuerordnung. Pest mit Eizenbergischen Schriften. 2-r. 8 l. (M.)

1774. Schier Xystus, sz. Ágoston rendű szerzetes. Buda Sacra sub Priscis Regibus. Opus Posthumum. Viennæ, Typis Josephi Kurzböck, 4-r. 118 l. 2 tábla. (E. M. N.)

1777. (?) Institutiones ac Leges pro Academia Regia Nobilium Theresiana Budensi. H. és é. n. 2-r. 30 l. (M.)

1777. P. Ladislaus a S. Stephano. Flores Mariani, sive gratiæ et beneficia B. V. M. Cellensis, quæ in Ecclesia P. P. Ord. SS. Trinitatis de Remt. Captiv. in Hungaria ad Vetus Budam colitur, studio Budæ, Typis Catharinae Landerer, Viennæ. 8-r. 65 l. Egy képpel. (M.)

1777. Ratio administrandæ Rei Divinæ in Regia Universitate (Budensi), ac caeteris Regni Hungariæ Lyceis. Viennæ. 8 r. 16 l. (M.)

1778—1789. *Calendarium Regiae Universitatis Budensis*. Budae, Typis R. Univ. Sr. Tizenegy. évfolyam. Részint (E.) részint (M.)

1778. Sajnovics. Nep. János, volt jezsuita, a budai csillagdánál segéd. *Idea Astronomiae honoribus Regiae Universitatis dicata*. Budae, Typis Catharinae Landerer 8-r. VIII, 86, 1 l. (E. M.)

1778. Schönvisner István, az egyetemi könyvtár őre és egyetemi tanár. *De Ruderibus Laconici Caldariiue Romani et nonnullis aliis Monumentis in solo Budensi partim hoc primum anno 1778 repertis, partim nondum vulgatis, liber unicus*. Budae, Typis Regiae Universitatis. 4-r. 8, 234, 14 l. 3 képtáblával. (M. N.)

1780. Ányos Pál. A széptudományoknak áldozott versek, a budai universitás felszentelése alkalmatosságával. Budán. (Sándor István.)

1780. *Applausus Provinciae Literariae Budensis ad inauguratam Regiam Scientiarum Universitatem Budensem*. Pestini, 8-r. 40 l. (M.)

1780. Balogh Sándor, győri kanonok. *Augustae Theresiae Regi Apostolico et Parenti Patriae . . . ob translata Budam Universarum Scientiarum Academiam Eucharisticon sacram, dum haec artium Universitas anno 1780 instauraretur*. Jaurini, Typis Greg. Joan Streibig. 4-r. 14 l. (M.)

1780. Bretschneider H. G. *Auf die Ankunft des Grafen Karl Pálffy als bevollmächtigten Königl. Hofkommisair zu feyerlicher Errichtung der Hohen-Schule in Ofen*. H. és é. n. Sr. 6 l. (M.)

1780. Faitser Ferencz, szombathelyi kanonok, a pozsonyi főgymnasium igazgatója. — *Inauguratio Regiae Scientiarum Academiae Budensis*. Posoni, Typis Mich. Landerer. 8-r. 47. l. (M.)

1780. Mariosa Jakab. *Carmen, quo M. Theresiae secunda Vicennalia cecinit Syrasius Acrotophorius. Accedit Elegia de laudibus M. Theresiae, quo Budae Scientiarum Academiam instituerit stb*. Budae, 8-r. 20 l. (M.)

1780. *Monumentum Inaugurationis Regiae Universitatis Budensis peractae e Decreto M. Theresiae stb. Anno 1780, die 25. Junii*, Budae. 8-r. 21 l. (M.)

1780. Patachich Ádám. — *Eucharisticon Magnae M. Theresiae Hungariae Reginae, dum secundis Regni Vicennialibus*

Rem Hungariae Literariam, Universitatem Budensem, Regiam Nobilium Academiam Theresianam constabiliret, Diplomaticque firmaret. Budae, 4r. 45 l. (M.) Német fordításban, H. G. Bretschneidertól. U. o. 4-r. 49 l. (M.)

1780. Salagi István, pécs-egyházmegyei pap. De Columna milliaria ad Budam nuper reperta Dissertatio. Quinque-Ecclesiis, 8-r. 71 l. (M. N.)

1780. Sebastianovich Ferencz. Carmen ad Regiae Universitatis Budensis Inaugurationem oblatum. Recusum Quinque Ecclesiis. 4-r. 8 l. (M.)

1781. Oesterreicher József, Manes, orvostudor, ó-budai kamarai főorvos, budai egyetemi tanár. Analyses Aquarum Budensium (item aquae Sarisapiensis p. 252—265 et acidulae Fűredensis p. 265—283.) praemissa methodo Cl. Professoris Winterl, quas pro dissertatione inaugurali Medica ad optinenda privilegia Doctoralia, summosque in medicina honores annuente inclyta facultate medica celeberrimae et Privilegiis Regiis ornatissimae Universitatis Budensis exposuit. Budae, Typis Regiae Universitatis. 8-r. 283, 29 l. egy metszettel. (E. M. N. St.)

1781. Spaits István, budai tanár. In obitum Mariae Theresiae Augustuae, quum ei Regia Universitas Budensis ritu solemni parentaret, Budae, 8-r. 6 l. (M.)

1784. Balla Antal, pestmegyei mérnök. Disquisitio hydraulico-mechanica, an pons lapideus operis arcuati inter liberas regiasque civitates Budam et Pestinum absque metu intolerabilis Danubii exundationis, navigationis impedimento, solide erigi possit? Pestini et Cassoviae, 8-r. 54 l. (E.)

1784. Szerdahelyi György Alajos, aethetica tanára. — Programma quod habuit, dum Regia Scientiarum Universitas annum scholasticum et incolatum Budensem terminavit. Mense Septembri 1784. Budae, Typis Regiae Universitatis. 8-r, 16 l. (E. M.)

1785. File Endre, a budai gymnasiumon hitszónok. Ecloga Damon Palladi Encaenia novi Templi celebranti gratulatur. Id est: Archigymnasio Regio Budensi nova aedificia ingredienti applaudit, Jovi conditori gratias agit. Budae, Typis Regiae Univ. 4-r. 8 l. (M.)

1786. Tudosítás a Szegények Institutumáról, melly a felebaráti szeretetből való Egyesülésnek neve alatt fel-állítatott, Pes-

ten. 8-r. 32 l. (M.) — Német nyelven is megjelent: 1786. Nachrichten über das Armeninstitut unter dem Namen: die Vereinigung aus Liebe des Nächsten. Pesth, 8-r. 32 l. (M.)

1787. Generale Regium Cleri Junioris Seminarium Pestiense. (Anno Incolatus primo Christi vero 1787. H. és é. n. 8r. 16 l. (E.))

1787. Schmidel F. L. cs. k. tisztviseleő. Der Zweck des Armeninstituts. Ein Gelegenheitsstück in 2 Aufzügen, als einige Individuen der Kameral Statthalterey Buchhalterey zum Besten des Armeninstitutes den Fähnrich in Ofen vorstellten. Ofen, 4-r. 22 l. (M.)

1788. Feuer Ordnung in der königl. Freystadt Pesth, 2-r. 20 l. (M.)

1789. Hoffmann L. A. a pesti egyetemen a német nyelv és irodalom tanára. — An Pēst. — Bei der durchreise des Feldmarschalls Laudon durch diese Stadt am 20 December. Pest, 8-r. 6 l. (M.)

1789. Lied eines triumphirenden Soldaten, das er gesungen bey der Feyerlickkeit, die zu Pest den 25. October 1789. wegen der Einnahme Belgrads gehalten ward. Pest, 8-r. 8 l. (M.)

1789. Radlinger Joh. Andenken der Einnahme Belgrads den 7. Oktober 1789. und der den 25. g. M. in der k. k. Freystadt Pest vorgenommenen Dankes von den Zöglingen im k. k. G. Seminarium. Pest bey Franz Augustin Patzkó, 8-r. 8 l. (M.)

1789. Zuruf eines mitleidigen Samariters an die Menschenfreunde zu Ofen, bei der Überschwemmung am 8-ten Thaumondes 1789. Ofen, 8-r. 14 l. (M.)

1789. Zuruf eines mitleidigen Samariters an die Menschenfreunde zu Pesth, bey der Überschwemmung am 8-ten Thaumondes 1789. Pesth, 8r. 16 l. (M.)

1790. Balási Ferencz, Buda város jegyzője. Salutatio Excelsis Sacrae Regni Hungariae Coronae Custodibus, dum Budam subintrant, dicta 1790. H. n. 4-r. 4 l. (M.)

1790. Unterthänigste Bittschrift an Leopold II. der gekränkten Königl. Beamten zu Ofen, um Zurücksetzung ihrer Dicasterien nach Preszburg (Versezet.) H. n. 2-r. 1 l. (M.)

1790. Carmen de Sacrae Apostolici Regni Coronae reditu Auctore A. F. A. D. S. P. cum syllabo Nobilium Equitum Turmae Palatinalis Budae erectae pro excipienda Sacra R. Corona

Vienna die 21. Febr. 1790. allata. Budae, Typis R. Univ. 4-r. 12 l. (M.)

1790. Demeter János. A Nemes Szathmár Vármegye Koronaőrző Seregének Pestre érkezése, melly esett az Ország Gyűlése kezdetekor, Pesten, 8-r. 8 l. (M.)

1790. Fejér Vármegyei Korona őrző vitézségnek ajánlott versek, midőn a szentséges Koronának pompás udvarlására és őrzésére Buda várában Mátyás Palotájához érkezvén a Nográdi nemes Banderiumot felváltaná. Egy kegyes Oskolabeli Pesti Nevendék Pap által. H. n. 8-r. 8 l. (M.)

1790. Midőn a sz. Korona Budáról Pozsonyba vitetett, elkeseredett Magyarjait így vigasztalta. Budán, 8-r. 8 l. (M.)

1790. Ordnung zum Einzug und Empfang der königl. Hungarischen Krone in Ofen, den 21. Hornung. Ofen, 2-r. 1 lev. (M.)

1790. Radlinger János. S. Apostolicae Coronae et ceterorum Regni Hungariae Clenodiorum in Regia Budensi adventus carmine celebratus. Pesthini. 8-r. 8 l. (M.)

1790. Rosenbacher Ferentz. Örvendetes Lantotska, mellyel a T. N. Posony Vármegye gyöngy képét viselő korona őrző vitézséget Budára való pompás jöveletekor meg tisztel. Pesten, Trattner Mátyás betűivel. 8-r, 16 l. (M.)

1790. Tabella demonstrans hospitia Excels. Procerum et Statuum regni Hungariae ad generalia regni Comitia convocatorum. Budae, 12-r. 241 l. (M)

1790. Tertina Michael, nagyváradi tanár. Sacrae Apostolicae Regni Hungariae Coronae in Regia Budensi die XXI. Februarii Anno 1790. collocatae memoriam carmine elegiaco celebravit. Budae apud Catharinam Landerer. 4-r. 4 l. (M.)

1790. Tzutz Istvány. A Nemes Heves Vármegye koronaőrző seregének második Budára való jövetele. Mindszent havának 12. napján 1790. Budán a k. Akademiának betűivel. 4-r. 8 l. (M.)

1790. Virág Benedek. A Székes Fejér-Vármegyebéli Nemességhez, mikor a Magyar Korona őrzésére Budára menne, April 14. napján 1790. (Versek) Budán a kir. Acad. betűivel. 8-r. 8 l. (M.)

1791. Pápai József Miklos ügyvéd. Alexandro Leopoldo Archiduci Austriae, Regni Hungariae Palatino 1791. mense Aug. die 6. Budam venienti aggratulatur. H. n. 2-r. 1 levél. (M.)

1791. Pester Schützen-Compagnie. An Seine königl. Hoheit Alexander Lepold Erzherzog von Oesterreich Palatin von Hungarn usw. Pest, mit Patzkóischen Schriften. 8-r. 7 l. (M.)

1791. Plachy Andreas. Ad Synodum Aug. et Helv. Conf. quae Budae et Peshini celebratur. (Carmen.) H. n. 8-r. 15 l. (M.)

1791. Spóth György, buda város jegyzője. Prosphoneticon, quo Palatinum Leopoldum Alexandrum in comitiva Coronae Principis Francisci, et Archiducis Caroli ritu solenni pro capiendo excelsae dignitatis Palatinalis subsellio Praesidium Budense an. 1791. ingredientem exceptit. Budae, 8r. 4 l. (M.)

1791. Stipsits Károly, Nándor, Pesten orvos-tanár. Idealis Institutorum Facultatis Medicae Pesthiensis adumbratio. Peshini, 8-r. 106 l. (M.)

1791. Szrogh Samu. Öröm-Innep, mellyet Felséges Fő-Hertzeg Sándor Leopoldnak Országunk Palatinussának Budai lakhelyébe lett bejövetele napján szentelt. Pest. 8r. 12 l. (M.)

1792. Nyár-kezdet, vagy a Budai örvendetes koronázás, sz. István havának 6-dik napján. Pesten, 4-r. 20 l. (M.)

1792. Pápay József. Francisco II. Apostolico Regi Hungariae Budae 6. Junii solenni ritu coronato obtulit. (Carmen.) H. n. 2-r. 1 levél. (M.)

1792. Pápay József. Mariae Theresiae Budae 10. Junii 1792. coronatae obtulit. (Carmen.) H. n. 2-r. 1 levél. (M.)

1792. Auf den Schützenpreis, welchen Seine k. k. apost. Majestät Franz der Zweyte während der Krönungsfeyer auf der bürgerlichen Schiessstadt zu Pesh eigenhändig gewonnen haben am 26-sten Brachmondes 1792. Pest, gedruckt bey Matthias Trattner 8-r. 6 l. (E M.)

1792. Seth Antal Buda városbirája. Oratio salutaris, qua Sacr. suas Majestates Franciscum II. et M. Theresiam pro felici Inauguratione Praesidium Budense die 2. Junii 1792 ingredientes, nomine Magistratus Civiumque exceptit. Budae, 8-r. 6 l. (M.)

1792. Spóth György. Oratio, qua Francisco I. Regi, et M. Theresiae Reginae Budae 1792 coronatis Dona in naturalibus de vetusto Patriae more per eandem Civitatem oblata sunt. Budae, 8-r. 6. l. (M.)

1792. Szrogh Samu. A Budai példátlan s kettős Magyar koronázásról 6-dik és 10-dik Juniusra 1792-ben irott versei. H. n. 8r. 8 l. (M.)

1792. *Tabella demonstrans hospitia Excels. Procerum et Statuum regni Hungariae ad generalia regni Comitia convocatorum. De anno 1792. Budae, 12-r. 77. l. (M.)*

1793. Abaujvármegye Levele a többi Magyarországi Vármegyékhez a Pesti Magyar Teatromi Társaság előmozdítása végett 10. Aprilis 1793. H. n. 2-r. 1 levél. (M.)

1793. *Haffner Mihály, pesti kórházi orvos. Pestvárosa Nemes Tanácsának és Közönségének szőlő Projectum egy alkalmas Betegek Ispotálnak felállítására, beszerzésére és tartására. Pest, 8-r. 160 l. (M. St.) — Ugyanaz németül: 1793. Versuch eines Vorschlags an den löbl. Magistrat und das Publicum der k. f. Stadt Pest zur Errichtung, Einrichtung und Unterhaltung eines zweckmässigen Kranken-Spitals. Eine Localschrift. Pest, 8-r. 175 l. (M.)*

1794. *Auszug aus dem chronologischen Buche der W. W. E. E. Väter Pauliner, von dem berühmten Kloster zur Ehre des heiligen Laurentius, das im J. 1304. vom Vater Laurentius ersten Generalen des Pauliner-Ordens gestiftet und A. 1526. durch die Türken zerstört wurde. (Die Rudera sind noch bey der schönen Schäfferin nächst Ofen an der Strasse nach Budakesz zu sehen.) Ofen, 8-r. 8 l. (M.)*

1795. *Anrede an Josef Erzherzogen von Österreich, bey dessen glücklichen Einzug als Stadthalter des Königreichs Ungarn, von der Judengemeinde zu Altofen. H. n. 8 r. 4 l. (M.)*

1795. *Bernakovits József báró: Elegia qua laetissimum Pr. Josephi pro capescenda Locumtenentis Regii dignitate Budam ingressum celebravit. Pestini, 4-r, 4 l. (M.)*

1795. *Grigely József, budai tanár. Ode honoribus Eminentissimi Cardinalis et Principis Josephi e Comitibus de Bathyány Archiepiscopi Strigon . . . dum Canonicam Parochiarum visitationem ut Pastor Apostolicus perageret Budae et in Regio Archi-Gymnasio (Budensi) tertiam Grammatices Classsem ex Doctrina religionis ad examen vocaret. H. n. 4-r. 4 l. (M.)*

1795. *Halitzky András. Ode auf die feyerliche Ankunft Sr. königl. Hoheit des Erzherzoges von Oesterreich Joseph Anton, als Höchstadieselben, die Würde des Statthalters von Ungarn antraten. Pest, 4-r. 4 l. (M.)*

1795. Kun Döme a budai cs. k. szabad. majolca-gyár tulajdonosa. Bewillkommungsrede, welche bey Gelegenheit, als seine Eminenz Josephus de Batthyány den 1. März 1795. in der Christina Vorstadt zu Ofen die Canonische Visitation vornahm, gehalten ist worden. Ofen, mit k. Univ. Schriften. 8-r. 4 l. (M.)

1795. Laszlovszky József, budai pogármester. Oratio qua Serenissimum Regium haereditarium Principem Josephum Regium per Hungariam Locumtenentem anno 1795. die vero 19. Sept. Occasione festivi ejus in Metropolim Civitatem Budensem ingressum nomine Magistratus salutavit. Budae Typis Catharinae Landerer viduae 4-r. 4 l. (M.)

1795. Merkwürdigkeiten vom Gerhardi oder Bloksberge, welcher jährlich am Ostermontage zahlreich besucht wird. Ofen, 8-r. 8 l. (M.)

1795. Ode auf die erfreuliche Ankunft Sr. königl. Hoheit des Erzherzogs als Statthalters von Königreich Ungarn in Ofen, von J. V. S. Ofen, 8-r. 4 l. (M.)

1795. Ofens Belager und Eroberung unter Anführung Carl Herzog's von Lothringen, im Jahre 1686. Ofen, gedruckt mit königl. Universitäts-Schriften. 8-r. 16 l. (M.)

1795. Pápay Jozsef, Elegia Josepho Antonio Archiduci et Locumtenenti Regio Budam 19. Sept. 1795. solenniter ingredienti oblata. Pesthina 2-r. 2 l. (M.)

1795. Suppini János, kamarai tisz. Ode auf die erfreuliche Ankunft Erzherzogs Joseph als Statthalters vom Königreich Hungarn in Ofen. U. o. 4-r. 4 l. (M.)

1796. Blaskovits József, a selyemtenyésztés felügyelője, Arad, Békés, Temes és Torontál megyékben. An eine hochlöbliche königliche Hofkommission, Gemachte Einwendungen gegen die untern 13. dieses Monaths May 1796. in Altofen abgehaltenen Spinnprobe. Pest, bei M. Trattner 8 r. 20 l. (M.)

1796. Pápay József. Elegia Josepho Antonio Archiduci et Regni Hungariae Palatino Posornii 12. Novb. 1796. electo indeque Budam redeunti oblata. Budae, 2-r. 1 levél. (M.)

1796. Schema der Pester uniformirten Bürger-Compagnien mit 20 illuminirten Kupfern. Pest, 8-r. 44 l. (M.)

1797. Summarischem Ausweis über das bey dem Armeninstitute der Königl. Freyen Hauptstadt Ofen seit 1. Jänner bis letzten December 1796 eingebrachte, und zur Vertheilung der in der Versorgung gestandenen Armen verwendeten Almosen. Ofen, mit k. Universitäts Schriften. 4r. 8 l. (M. N.) Előfordul még 1800 és 1801-ből (M.) habár ezen intézet már 1787-ben keletkezett.

1799. Aufruf eines Menschenfreundes an die edelgesinnten Bewohner dieser k. f. Stadt Pest, bey Gelegenheit der durch den Eisgang am 7. 8. und 9. März verursachten Überschwemmung 1799. Pest bey Mathias Trattner, 8-r. 24 l. (M.)

1799. Bernakovits József. Ad Illustriss. D. Baronem Josephum juniorem ab Orczy, de Horto Anglico Pestiensi Excellentissimi sui Patru; metro serpentino ad imitationem Pentadii. Pesthini, 4-r. 4 l. (M.)

1799. Bernakovits József. Ad procul absentem amicum de Horto quodam Budensi metro serpentino ad imitationem Pentadii. Pestini, Typis Mathiae Trattner. 4-r. 4 l. (M.)

1799. Der Blocksberg oder der Kopf ohne Mann, eine Wundergeschichte aus den Zeiten Ludwigs König von Ungarn, den edlen Bewohnerinnen der Städte Ofen und Pest gewidmet. Wien, 8-r. 218 l. (M.)

1799. Brandscheid J. W. die erste Frühlings-Blume, das Veilchen ein Ehrengedicht dem . . . Herrn Mathias von Wittmesser der k. Freystadt Pest Stadthauptmann bey Gelegenheit Hochdesselben Erhebung in den Ung. Adelstand zum Offert überreicht. Pest bey Mathias Trattner. 4-r. 4 l. (M.)

1799. Szabad királyi Pest városának nemes gondolkozásu lakosihoz, a jégmegindulásával támadt vizáradásnak alkalmatosságával, egy némely emberszerető polgár. Pest, Trattnernél, 8-r. 8 l. (M.)

Vegyes közlemények.

— **Jelentés a M. N. Múzeum könyvtáráról.** A M. N. Múzeum könyvtára az 1879. év második felében összesen 1916 kötet vagy füzet nyomtatvánnyal, 11 kézirattal és 8368 oklevéllel és levéllel szaporodott; és pedig ajándékol kapott 92 kötet nyomtatványt, 257 iskolai értesítőt, 1353 kötet köteles példányt, 7 kéziratot és 8220 oklevelet és levelet; vásárolt 214 kötet nyomtatványt, 4 kéziratot és 14 oklevelet és levelet.

A hazafias ajándékok közül kiemeljük a következőket: Sziklay Ede jánoki földbirtokos úrtól kapta a könyvtár: Verbóczy hármaskönyvének 1639-ben latin és magyar nyelven megjelent debreczeni kiadását. Irányi István eperjesi kir. törvényszéki bíró úrtól: Rozsnyai Dávid »Horologium Turcicum« című munkáját kéziratban, egy magyar főúrtól egy latin XV. századi hártya és egy XVI. századi papir codexet (Lőcse és a szepesi városok statutumai) Básthly Barnabás úrtól Görgey Arthur egy eredeti levelét 1849-ből, Bóday Miklós postatiszt úrtól Petőfi Sándornak egy eredeti levelét 1848-ból, a sóvári Soos családtól a család levéltárát, s Békássy Károly országgyűlési képviselő úrtól a békássi Békássy család levéltárát, ez utóbbiakat örök letétemény gyanánt.

Könyvek, kéziratok, oklevelek vásárlására és kötésre fordítottatott 1008 frt és 13 kr.

Az olvasók száma 9875-re ment, kik 17,640 kötet nyomtatvány, 894 kéziratot és 1125 oklevelet használtak. Ezeket kivül házi használatra kiadottatott 893 egyénnek 2305 nyomtatott munka 4506 kötetben, 19 kézirat és 63 oklevél. Összesen tehát 10,768 egyén használt 22,146 kötet nyomtatványt, 913 kéziratot és 1188 oklevelet.

— **Jelentés a budapesti tudományegyetem könyvtárának rendezéséről, gyarapodásáról, forgalmáról 1879-ben.** A könyvtár rendezése a folyó évben is a megkezdett irányban folytatottatott,

sőt már annyira haladt, hogy valószínűleg a jövő évben lehetséges lesz a könyvtár teljes címjegyzékének kiadását is megkezdeni. Épen erre tekintettel az Incunabulák cím-tározása mellett megkezdett a kéziratár részletes cím-tározása, folytatott a miscellaneák cím-tározása. A philologiai és irodalmi szakosztály cím-tározása befejeztetvén, megkezdett a bölcsészeti szakosztály cím-tározása is. Ezen kívül a sajtó alá készítés szempontjából miután a régi cím-czédulák felvétele nem mindig egyöntetűleg történt; előre megállapított rendszer alapján hozzáfogtunk a régi cím-czédulák revidálásához. Adományozások ez idén is folytak be a magas kormány s magánosok részéről is. Könyvvásárlásokra az 5000 frtos rendes és 7000 frtos rendkívüli átalány fordított s a vásárlások eredményét még az év első felében megjelenendő cím-tár fogja kitüntetni.

Az egyetemi könyvtár forgalmát következő táblázat tünteti ki:

Az egyetemi könyvtár forgalma 1879-ben.*

H ó	Hány nap volt nyitva	Olvasók száma	A használt művek sz.	Az olvasók átlagos sz.	Legtöbben voltak	Legkevesebben voltak	Megjegyzés
Január	30	4584	7503	153	jan. 18. 192	jan. 6. 53.	* Junius 15-től sept. 8-ig a könyvtár olvasó-terme zárva volt.
Február	28	5274	6459	188	febr. 22. 237	febr. 2. 125.	
Márczius	31	5568	6850	180	márcz 4. 222	márcz. 2. 131.	
Április	24	3555	4421	148	apr. 23. 194.	apr. 15. 97.	
Május	30	3470	4449	116	máj. 14. 199.	máj 1. 22.	
Junius	11	678	903	62	jun. 4. 100.	jun. 8. 62.	
Septemb.	22	3508	4246	159	sept. 23. 234.	sept 9. 78.	
Október	31	6199	7608	200	okt. 13. 246.	okt. 4. 73.	
Novemb.	29	5165	6500	178	nov. 8. 231.	nov. 9. 114.	
Deczemb.	27	4212	5331	157	decz.10. 186.	decz 28. 70.	
	263	42213	52470	160	decz. 13. 246.	máj. 1. 22.	

A házon kívül 897 kikölcsönző 2245 művet használt.

Nyitvatartási idő hétköznapiokon d. u.: 3-tól 4-ig (jan. 2-től apr. 30-ig és novemb. 15-től 4-től 8-ig) ünnepnapokon d. e. 9-től 12 óráig. Az igazgatóság.

— A M. T. Akadémia könyvtárának, állapota, gyarapodása és használata 1879-ben. A könyvtár rendezése ez évben is rendszeresen folyt. A jelen évben különös gond fordított a rendezett szakokban felállított leltározatlan művekre. Igy a philosophiai munkák száma nagyban szaporodott; ugyanez áll a térképekre. A keleti irodalom rendezése még nincs befejezve.

Anthropológiából rendeztetett . . .	114 mű
Philosophiából	921 »
Keleti irodalomból	399 »
Összesen	1434 mű.

Ehhez járul 508 darab térkép.

A többi szakokban rendezett munkákat, kisebb számuk miatt, ezuttal mellőzöm.

A kéziratárt Jakab E. akad. lev. tag rendezi.

A gyarapodás 1879. januártól december 10-ig a járuléknapló szerint a következő:

Külföldi Akadémiák, tud. társulatok és testületektől cserepéldánykép érkezett	357 mű 297 köt. 167 füzetben.
Magánosok ajándékából	171 » 108 » 120 »
36 nyomda által küldött köteles példány	516 » 266 » 356 »
Saját kiadásából	49 » 28 » 108 »
Vétel útján	371 » 510 » 249 »
Összesen	1464 mű 1209 köt. 1000 füzetben

Tehát az összes gyarapodás ez évben decz. 10-ig: 1464 mű, 1209 kötetben és 1000 füzetben. Köttetett összesen 1150 munka.

A könyvtár használata a következő:

A könyvtár 213 napon volt nyitva, s ezen idő alatt 10226 egyén, 12842 munkát használt. Házi használatra 156 egyén 958 művet vett ki.

Összesen 10382 egyén használt 13800 művet

Hellebrant A.

A Soos és Békássy családok levéltárai. A Nemzeti Múzeum könyvtára ujabban a soovári Soos és a békássi Bekássy családok levéltáiraival gyarapodott, melyek a Muzeumban letéteményezett családi levéltárak számát nyolczra egészítik ki.

A soovári Soos család levéltárát kellemesi Melczer István volt kir. személynök ur ő Excellenciájája hazafias közvetítésének köszönjük, ki ezen nagybecsű levelestárt a magyar történettudomány számára kívánván biztosítani, felajánlotta azt a soovári Soos család nevében a Magyar Nemzeti Muzeumnak, hogy itt más családi levéltárakkal együtt örök letéteményképen őriztessék. Egyike ez hazánk kiválóbb családi levéltárainak, mely, akár okleveleinek számát, akár belértékét tekintjük, a Muzeumban letéteményezett családi levéltárak között mindjárt a Kállay-levéltár után következik. Okleveleinek és leveinek száma 5677-re megy, melyek következő korszakok szerint oszlanak meg:

Árpádkori oklevél van	33 darab
Anjoukori » »	191 »
Zsigmond és Hunyadiak korából	405 »
XVI. századból	991 »
XVII. »	2801 »
XVIII. »	1256 »

Összesen 5677 darab okle-

vél és levél.

Ehez járul 49 percsomó a XVII—XVIII-ik századból.

Az oklevelek leginkább Sáros, Szepes, Abauj és Zemplén megyékre vonatkoznak s ezeknek monographiájához nyujtanak becses adalékokat. Különösen érdekes e levéltár családtörténeti tekintetben, mert a Soos család igen elágazott levén, a felsorolt megyéken kívül, majdnem minden magyarországi megyéből mutat fel okleveleket.

Van egy oklevele 1287-ből, Leskó krakkói hercegtől is, igen jól conservált függő pecséttel. Legrégibb oklevele 1250-ből való, melyben IV. Béla megerősíti Fyle bán Byucha es Hoznucha nevű Trencsén megyében fekvő birtokait. Érdekes Mátyás comes Roland bán fiának egy kiadványa 1281-ből függő lovas pecséttel, mely ismeretlen lovaspecséteink számát egygyel gyarapítja. Általában a levéltár pecsétjei igen becsesek, s kitűnően

vannak conserválva. Legnagyobb részök még kiadatlan. — A levéltár legrégibb magyar levelét Sérédy Gáspár Makovicza vára szabad urának egy adománylevele szolgáltatja, melyet 1559-ben Báthory László udvarbíró részére állított ki. Felemlítjük még a család két armálisát 1418-ból és 1569-ből, a sok érdekes missilist s egyéb a magyar családélet- és háztartásra vonatkozó iratokat s azon meggyőződésben rekesztjük be rövid ismertetésünket, hogy e családi levéltár oklevelei a hazai történet, jogtörténet és műveltség-történethez, de különösen a felvidéki megyék és családok monographiájához nagybecsű anyagot fognak szolgáltatni.

2) A békássi Békássy-család levéltára, melyet Békássy Károly országgyűlési képviselő s veszprémmegyei birtokos ur hazafias nagylelkűséggel (hasonlóan örök letéteményképen) ajándékozott a Muzeumnak, belértékre nézve méltán sorakozik a Soos család levéltárához. Ez tulajdonképen nem a szorosán vett Békássy család levéltára, hanem azoké a családoké, melyek a Békássy családdal voltak atyafiságban. Összesen 2537 oklevél és levélből áll, melyeket Véghelyi Dezső derék történetbuvárunk szives volt az egész Békássy levéltárból mint közérdekieket a Nemzeti Múzeum számára kiválasztani.

A levéltárt csak a napokban vettük át; tartalmáról ezuttal részletesen nem szólhatunk. Annyit azonban szabadjon futólagos áttekintés után megjegyeznünk, hogy az egész levéltár szemcszedett darabokból áll, melyeknek összeválogatása avatott szakférfira mutat. Nincs köztük kitelejtezni való egyetlen egy is. Addig is, míg e levéltárt tüzetesen ismertethetnők, álljon itt róla a következő kimutatás:

XIII. századi oklevél van	5 darab.
XIV. » » »	29 »
XV. » » »	150 »
XVI. » » »	1128 »
XVII. » » »	1092 »
XVIII. » » »	133 »
Összesen	2537 darab.

Legrégibb oklevele a győri káptalan egy jószágeladási elismervénye 1226-ból Vald István a Mod fia részére. Ez oklevélben az eladásnál működött pristaldus gyanánt Farkas

de Colon említették. Kiemelendők továbbá az 1498-i és 1514-i országgyűlések törvénczikkei, melyekből a levéltárban egy-egy eredeti példány van meg. Megemlítjük még, hogy a levéltár okiratai leginkább a dunántúli megyékre vonatkoznak. Részletes ismertetésekre alkalmilag még visszatérünk.

— **Rozsnyai Dávid Horologium Turcicum.** A Nemzeti Múzeum könyvtárát Irányi István eperjesi kir. törvénytudós bíró úr, Rozsnyai Dávid I. Apafi Mihály utolsó török deákjának »Horologium Turcicum seu Speculum Continuum, De Rebus in Orbe Externis et internis ridiculose interdum tamen observando legendis. Authore Davide Rosnyay de Wasarhely« című, ekkorig csak történeti feljegyzésekből ismert, munkájával gazdagította, melyet ez szamosújvári fogságában 1683 körül »Humajum-name« című török eredetiből magyarra fordított. A munka 91 ivrétű levélből álló kézirat, mely »Bidpai és Lokman indiai történelmi és költött beszédei izlésében elbeszéléseket és erkölcsi parabolákat tartalmaz. Ezek közé a fordító két sorból álló rimes verseket vegyített, melyekben az egyes példabeszédekből folyó tanulságokat rövid összegezésben levonja. Versei nem mindig a jó izlés határai közt mozognak, sőt néhol a makaronikus modort is túllépik. Mindazáltal a munka irodalomtörténeti és műveltség-történeti becse elvitázhatlan. Szilágyi Sándor jeles történészünk véleménye szerint, Rozsnyainak ugyan nem autograph kézírata, hanem valószínűleg Tordai kezétől eredő közel egykorú másolat; de így is rendkívül becses, mert az egyedüli napfényre került példány ekkorig, melyből Rozsnyai »Horologium Turcicumát« megismerhetjük. A munka Apafi Mihálynak van ajánlva s eredetéről a fordító azt írja: »hogy indiai bölcsek szedték össze, dedikálták Raji Dabeslin indiai királynak, ki olvasta és olvasását maradékinak is imponálta.« Azután a szerezcsen és persiai királyok számára persa nyelvre lefordíttatott, honnan a törökök kezére jutott, hol szultán Murad által erigált drinápolyi collegium egy névtelen professora arabiai és persiai nyelvekkel elegyes törökre fordította. Tartalmáról pedig így ír: »Az egész könyv áll 12 részből s noha némelyikének némelyikéhez közelítő formája nagy ok vala ezeknek compendizálására, mindazáltal a könyvnek régi formájának kedvezvén, nem változ-

tattam, de magam nemzetem humorának akarván complacéálnom a mi olvasóinknál nem igen ízes ingredientiaikban kihagyogattam s így Istent híván segítségül a dologhoz kezdettem.« A munka tehát eredetiben 12 részből állott. Ezekből a mi kéziratunkban az első három rész van lefordítva, a többi hiányzik. Nem tudni tehát, vajjon Rozsnyai befejezte-e az egész munka fordítását avagy pedig csak azon három részt készítette el, mely a mi kéziratunkban található? Mindenesetre kívánatos volna, hogy a magyar fordítás a török eredetivel összehasonlíttassék s az eltérések megállapíttassanak. Mint értesülünk a M. T. Akadémia irodalomtörténeti bizottsága e munkát kiadni szándékozik, miáltal irodalomtörténetünknek jelentékeny szolgálatot fog tenni. Lényeges adalék lesz ez Rozsnyai Dávid azon munkáinak kiegészítéséhez, melyeket Szilágyi Sándor kitünő kiadásában birunk. ¹⁾

— **Virág Benedek** elhalálózása napjáról, közelgő ötvenedik évfordulója alkalmából hosszabb polemia folyt a »Vasárnapi Ujság« és a »Hon« hasábjain id. Szinnyi József és dr. Ompolyi M. Ernő között. Érdekesnek tartjuk, ez alkalmából Horvát Istvánnak, Virág legbensőbb barátjának, kéziratai közül nyilvánra hozni a következő feljegyzést, melyben Horvát Virág elhalálózási napjáról így ír: »Virág Benedek a Nemzeti Lélek Tüzes Ébresztője élni megszűnt Budán, a Tabán nevű város-osztályban jan. 23-kán 1830-ban éjjel két fertály tizenegy órakor. Eltemettetett a Tabáni és Krisztinavárosi temetőben fent a hegyen, a merre a Sashegy felé vezet az út, jan. 25-én 1830-ban d. u. 4 órakor. Halva is él a nagy hazafi. Nem ismertem nála jobb, ártatlanabb és nemesebb szívű embert. Feljegyeztem tisztelt barátomról Horvát István a »Széchenyi Országos Könyvtár őrzője.« A fentebiek megegyeznek a Horvát István által Virág felől írott »Necrolog«-gal (»Tudományos Gyűjtemény« 1830, I. füzet) és »Igazitás« cím alatt közölt sírfelirattal. (»Tudományos Gyűjtemény« 1833, II. köt.) Ez alkalmából idézzük Kazinczy Ferencz Guzmics Izidorhoz írott s a pannonhalmi könyvtár kéziratai között őrzött leveleiből az 1830, február 5-iki keletűt: »Vitkovics

¹⁾ L. Rozsnyai Dávid az utolsó török deák Történeti Maradványai. Kiadta Szilágyi Sándor. Pest, 1867. A M. T. Akadémia kiadása.

után — úgymond — ime oda a tiszteletes Virág is. Nagy veszteség; de ki csodálkozhatik azon, hogy egy 78 esztendő ember végre elhal. Örökké csak nem élhetünk. De bár az anyagi jóságú ember, kinek nem kelle ragyogás, hanem csak nyugalom és szabadság, életéhez hasonló véget érhetett volna! Holt volna meg oly csendesen, a hogyan élt. Bártfainé barátném nekem azt írja: »Jan. 22-én víg volt, nem volt semmi baja, kinn járt; úgy fekvék le, mint mindig. Jan. 23-án gazdasszonya sokáig zárva látván reggel ajtaját, kopogtat, szól, de feleletet nem veszen. Hallgat az ajtón s köhögést hall. Felrepszik az ajtót s Virág a szoba közepén fekszik haldokolva. Horvát Istvánnak azonnal hirt adnak, az jött, de ki segíthet gutaütött öregem? Éjjel január 23-án 10 és 11 közt szünt meg élni. Szemere Pálné írja, hogy jan. 25-én temettetett el. »Virág kézíratait tizenkét (egész-, negyed- és nyolczadrétű) kötetben őrzi a nemzeti múzeum könyvtára. -

— Dr. Vincze Gábor országos levéltári fogalmazó köz- és váltóügyvéd f. é. decz. 13-án Szécsényben, hová mellbajából üdülni ment, élte 28-ik évében meghalt. Halála mindazon körökben a hol ismerték és becsülték méltó részvétet fog kelteni. De sehol méltóbbat mint a Nemzeti Múzeum könyvtárában, hol a boldogult első nyilvános pályáját mint gyakornok megkezdés és egy évet meghaladó időn át intézetünknek szorgalmas munkása vala. Tőlünk nevezték ki az országos levéltárhoz hivataltisztnek, később fogalmazónak, hol a diplomatikai osztályban a mohácsi vészig terjedő oklevelek rendezésében és regisztrálásában tevékeny részt vett. Jeles tehetsége, alapos képzettsége és kitűnő szakismeretei kiválóan képesítették őt ezen pályára, melyre mi legszebb reményekkel kísértük. Örömmel láttuk haladását. Megizmosodott tehetségétől már a közel jövőben: Dóczy Orbán kincstartó életének monographiáját vártuk, midőn a nemes törekvésű 28 éves ifjút pályája kezdetén, élte virágában kiragadta sorainkból a halál, mielőtt a hozzákötött jogos reményeket valósíthatta volna. De nemcsak a könyvtár egykori tisztviselőjét, hanem a «Magyar Könyv-Szemle» egyik munkatársát is gyászoljuk benne, ki »a magyarországi pálosok irodalmi működése« című alapos értekezésével a magyarországi pálosok történetéhez érdekes adalékokat nyújtott. (Magyar Könyvszemle 1878. I.) Kettős jog-

czímünk van tehát megemlékezni haláláról. Legyenek e sorok szentelve emlékének. »Et tumulum facimus et tumulo superadidimus carmen.« — Egyéb irodalmi működéséről a »Századok«, »Történelmi Tár«, »Archeologiai Értesítő« és a »Hazai Iskola«-ban megjelent dolgozatai tesznek tanúságot. Megemlítjük még, hogy mint egyetemi hallgató, »Magyarország népeiről« írt művével a Schwartner-díjat nyerte meg s búcsút veszünk a korán elhunyt jeles ifjútól, kiből a fiatal tudós nemzedék egyik legképzettebb tagját gyászoljuk s ki a tudomány szolgálatában megtette kötelességét azon a helyen, a hova sorsa helyezte. »Sit illi terra levis mollique tegatur arena!«

— **Tudományos kutatások a muzeumi könyvtárban.** Könyvesházunk gazdag gyűjteményeit, valamint a múlt években, úgy az idén is, tudósaink közül igen sokan vették igénybe, kik a számukra berendezett teremben dolgoztak. A könyvtár majdnem állandó látogatói voltak: Dr. Haynald Lajos bibornok-érsek, Ipolyi Arnold püspök, Pulszky Ferencz, Dr. Henszelmann Imre, Dr. Wenzel Gusztáv, Szilágyi Sándor, Pesty Frigyes, Szilády Áron, Dr. Hajnik Imre, Nagy Imre, Jakab Elek, Fabriczius Károly, Deák Farkas, Zsilinszky M., Gyárfás István, Vetter A. altábornagy, Melczer István volt kir. személynök, Dr. Greguss Ágost, Dr. Kerékgyártó Árpád, Wolf György, Dr. Heinrich Gusztáv, Dr. Goldzieher Ignác, Bárány Albert, Bodnár Zsigmond, Beöthy Zsolt, Bárány Radvánszky Béla, Szinnyi József, Csaplár Benedek, Doboczky Ignác, Dr. Erődy Béla, Dr. Csiky Kálmán, Radich Ákos és mások. A fiatalabb tudós nemzedékből, kik huzamosabb ideig a könyvtárban buvárkodtak, kiemeljük: Dr. Ballagi Aladárt, Dr. Simonyi Zsigmondot, Dr. Ábel Jenőt, Dr. Thallóczy Lajost, Dr. Fejérpataky Lászlót, Dr. Marczali Henriket, Dr. Szalay Józsefet stb. Gyakrabban megfordultak a könyvtárban: Gyulay Pál, Torma Károly, Thaly Kálmán, Szily Kálmán, Pór Antal, Nagy Gyula, Dr. Bánóczy József, Dr. Kovách Imre és többen. Vidéki tudósaink közül itt buvárkodtak több napig: Dr. Rómer Flóris, Dr. Szabó Károly, Dr. Teutsch G. D., Haan Lajos, Szentkláray Jenő, Bunyitay Vincze, Véghelyi Dezső, Dr. Zádory János, Géresy Kálmán, Harmath Károly és mások.

— **A múzeumi könyvtár tudományos érintkezései.** A könyvtár ez esztendőben tudományos érintkezésben volt a római vatikáni

a bécsi császári udvari, a müncheni kir. udvari, a lipcsei egyetemi, az olmützi tanulmányi, a prágai egyetemi, a berni, leydeni, a krakkói Jagello-féle és a raudnitzi könyvtárakkal, melyektől részint kéziratosokat kapott tudományos használatra kölcsön, részint közvetítésök által több hazánkat érdeklő kéziratot másoltatott és fényképeztetett le.

— A **Budapesti ref. főtanoda könyvtárát**, melynek főbecse tudvalevőleg a gróf Ráday-féle gyűjtemény képezi, Dr. Kiss Áron és Petry Elek tanárok már hosszabb idő óta rendezik. Mint örvendetesen értesülünk a rendezés már annyira előrehaladt, hogy a tavasszal valószínűleg be lesz fejezve, mi által egy körülbelül 25 - 30 ezer kötetből álló tekintélyes fővárosi könyvtár átadatik a közhasználatnak.

— **Dr. Márki József** egyetemi könyvtárórtól »Könyvtáram és Könyvtárrendezés« cím alatt 13 lapra terjedő 8-adr. füzet jelent meg, melyben a szerző azon módszert ismerteti, mely szerint a saját könyvtárát rendezte. A tervezet eredetileg az »Általános Tanügyi Közlönyben« látott napvilágot, honnan a jelen füzet számára lenyomatott. Hivatásunk levén a hazai könyvtártani irodalmat minden irányban figyelemmel kísérni, a nélkül, hogy a röpirat taglalásába bocsátkozni akarnánk, tudomást veszünk róla s konstatáljuk, hogy azt Gyulay István aradi nyomdája elég csinosan állította ki.

— A **M. T. Akadémia könyvkiadó hivatala** 121 lapra terjedő jegyzéket bocsátott ki azon könyvekről, melyek mint az Akadémia kiadványai jelentékeny szállított áron kaphatók. — A jegyzék 1879-i kelettel van nyomtatva s a címlapon megjegyeztetik, hogy az előbbi években kiadott könyvjegyzékek ezentúl érvénytelenek. Felsorolva találjuk itt az Akadémia három osztályának szállított árú kiadványait, a könyvkiadó vállalat könyveit és az Akadémia anyagi vagy erkölcsi támogatása mellett megjelenő szakfolyóiratokat. Ajánljuk a tudomány pártoló közönség figyelmébe.

A magyar irodalom 1879-ben.

Ötödik közlemény.

Ezen jegyzékbe mindazon nyomtatványok vétettek fel, melyek az 1879-diki évszámmal vannak jelölve. — Hol a nyomtatás helye nincs kitéve, Budapest értendő. — A nyomdász vagy nyomda-intézet csak oly nyomtatványoknál van megnevezve, a melyeknek kiadója nem ismeretes. — Hogy ezen jegyzéket lehetőleg teljesen s pontosan lehessen összeállítani, felkéretnek a szerzők és kiadók, hogy kiadványaiknak egy példányát, az ár megjelölése mellett, a Nemzeti Múzeum könyvtárához beküldeni sziveskedjenek. *)

- Adány Béla.** Német ABC és olvasókönyv az elemi népiskolák II. oszt. számára. (Dobrowsky és Franke. 8-r. 112 l. ára 23 kr.)
- Andrássy Jenő.** Remek költemények. (Pozsony. Stampfel Károly. 8-r. 240 l. ára 80 kr.)
- Arany János.** Toldi szerelme. Költői elbeszélés. II. kötet. (Szerző. 8-r. 392 l. ára 2 frt 50 kr.)
- Balogh Ferencz.** A magyar protestáns egyháztörténet irodalma. (Debreczen. Város nyomdája. 8-r. 93 l. ára 60 kr.)
- Balogh Péter.** A komló okszerű termelésének kézikönyve. Az országos magyar gazdasági egyesület által állam-díjjal koszorúzott pályamunka. II-dik kiadás. (Aigner Lajos. n. 8-r. VIII, 175 l. ára 1 frt 20.)
- Baloghy Dezső.** Az Ordaskeőy család. Regény 2 kötetben. (B-Gyarmat. Spitzer Mór. 8-r. 148, 154 l. ára 2 frt.)
- Bánffy György báró.** Néhány szó a verseny-ló idomításáról. (Zilah. Gámán János nyomdája. 8-r. 19 l.)
- Bánfi János.** A Szántó-család története. Elbeszélés az ifjuság és a nép számára. (Kis Nemzeti Múzeum. 44. szám. Franklin-társulat. 8-r. 220 l. ára 50 kr.)
- Bartal Antal és Malmosi Károly.** Latin olvasókönyv. Livius és Ovidiusból. A középiskolák III. és IV. oszt. számára. 2-dik kiadás. (Eggenberger. 8-r. 89 l. ára 60 kr.)
- Bartalus István.** Elemi összhangzat- s számjelzéstán. Tanítóképezdek számára. Wohlfahrt H. után írta B. I. Második javított s lényegesen megbővített kiad. (Rózsavölgyi és társa. 8-r. VI, 100 l. ára 80 kr.)

*) Ezen észrevételek értelmében a jelen kimutatásból mindazon könyvek kimaradtak, melyeknek czimlapjai az 1880. évszámmal vannak megjelölve.

- Bedő Albert.** Az erdészet. (Hivat. jelentés a Párisban 1878-ban tartott egyetemes kiállításról. Kiadja az orsz. m. k. statist. hivatal. IV. füzet. n. 8-r. 35 l.)
- Beke Antal.** A zenetani előadás a tanító-képezdében. Zene-elméleti munka tanító-képezdészek és zenekedvelők magánhasználatára. Mutatványozikk. (Debreczen. Város nyomdája. 8-r. 16 l. Egy fűzött példány ára 3 frt.)
- Békési Péter.** Természettan népiskolai használatra. II. kiad. (Debreczen. Ifj. Csáthy Károly. 8-r. 64 l.)
- Békey Imre és Császár Károly.** A közoktatás. I. rész. Az elemi oktatás. II. rész. A középiskolai oktatás. (Hivatalos jelentés a Párisban 1878-ban tartott egyetemes kiállításról. Kiadja az orsz. m. k. statist. hivatal. I. füz. n. 8-r. 135 l.)
- Benedek Aladár.** Czeczil levelei. 2-ik kiad. (Aigner Lajos. k. 8-r. 178 l. ára 1 frt.)
- Beöthy Zsolt.** A magyar nemzeti irodalom ismertetése. II. köt. A középiskolák VI., VII. és VIII. osztálya számára. (Athenaeum. 8-r. 324 l. ára 1 frt 80 kr.)
- Bertha Sándor.** (L. Kruspér István.)
- Beszédek a kir. József-műegyetemen az 1879–80-iki tanév megnyitásakor 1879. évi szeptember hó 14-én.** (Athenaeum nyomdája. 8-r. 43 l.)
- Bias Camille.** A verboszú. (Családi könyvtár. I. köt. 1. füzet. Halász István és Szönyi István. 8-r. 80 l. ára 25 kr.)
- Bogisich Mihály.** A keresztény egyház ősi zenéje. Az apostolok korától a németalföldi zeneiskola megalapításáig. (1450.) Magyarország világi és szerzetes papsága, papnöveldek, tanítóképző intézetek és zeneiskolák számára. Eger. Szerző. 8-r. XXIII, 607 l. ára 4 frt.)
- Bónis István.** A magyar büntető törvénykönyv a kihágásokról. (1879. évi XL. tez.) Tisztviselők, magánosok, joghallgatók és községi előljárók használatára. Felvilágosító és magyarázó jegyzetekkel. (Kolozsvár. Szerző. 8-r. 224 l. ára 1 frt 20 kr.)
- Budenz József.** (L. Közlemények, Nyelvtudományi.)
- Bukovinsky Gyula.** Magyarország pénzügyi és közgazdasági helyzetéről s annak orvoslásáról. (Rudnyánszky A. 8-r. 16 l.)
- Charcot.** Előadások az idegrendszer betegségeiről. Összegyűjté és közlé Bournesville. Ford. Koller Gyula. II. kötet. (A Magyar Orvosi könyvkiadótársulat könyvtára. XXXV. kötet. 8-r. XIII, 388 l. 33 fametszettel és 10 színnyomatu táblával.)
- Cornelius Nepos.** Ford. ifj. Schiefner Gyula. 2-ik füz. 2-ik kiad. (Római remekírók magyar fordításban. 17. köt. Lampel R. 16-r. 113–215 l. ára 40 kr.)
- Császár Károly.** (L. Békey Imre.)
- Csontos János.** Ismeretlen magyar codex herezeg Lobkowicz Mór raudniczi könyvtárában. Különnyomat a M. Könyv-Szemléből. (Weismann testv. könyvnyomdája. 8-r. 20 l.)
- Darmay Viktor.** Újabb költemények. 2-ik kiadás. (Aigner Lajos. 8-r. 310 l. ára 1 frt 60 kr.)
- Dávid Ferencz,** első unitárius püspök halálának háromszázados évfordulati emlékünnepe, az unitáriusoknak 1879-ben augusztus 24. és 25. napjain, Sz.-Keresztúron tartott zsinati gyűlése alkalmával mondott imákban és egyházi beszédekben. (Kolozsvár. K. Papp Miklós nyomdája. 8-r. 86 l. ára 60 kr.)
- Déchy Mór.** (L. Posner Károly Lajos.)

- Deés** multja és jelene. Vázlatos ismertetés az 1879. október 18—26. rendezett kiállítás alkalmára. (Deés. Bánffy és Kovács nyomdája. 8-r. 8 l. ára 10 kr.)
- Dervarics Kálmán.** Történeti beszédek. 2-ik, olesó kiad. (Aigner Lajos. 8-r. VIII, 163 l. ára 1 frt.)
- Déryné** naplója. Rendezte Törs Kálmán. Kiadja a Kisfaludy-társaság. I. kötet. (Ráth Mór. k. 8-r. XVI, 352 l. ára 2 frt.)
- Dévay József.** Irodalmi bajok. Heinrich Gusztávtól. Megbírálta D. J. 2 füzet. (Kókai Lajos. n. 8-r. 25, 64 l. ára 50, 80 kr.)
- Döntvénytár.** A m. kir. Curia semmitőszéki és legfelsőbb ítélőszéki osztályának elvi jelentőségű határozatai. Gyűjtötték Dárdai Sándor, Zlinszky Imre. XXII. folyam. (Franklin-társulat. 8-r. IV, 112, 180 l. ára 2 frt.)
- Döntvénytár, Közigazgatási.** A kormány és kir. Curia elvi jelentőségű határozatai és szabályrendeletei. Szerk. Dárdai Sándor, Borszéký Károly, Grünwald Bernát, Kelemen Mór, Kogler János, Leövey Sándor, Neuberger Ignác, Schnierer Gyula és Zlinszky Imre közreműködésével. V. folyam. (Franklin-társulat. 8-r. 253 l. ára 2 frt.)
- Egybeállítás.** Az 1878. évi fogyasztási adóeredményeknek statisztikai, a magyar korona országaira vonatkozólag. •Kiadta a magyar kir. pénzügyministerium. (Államnyomda. 4-r. 47 l.)
- Egyházkerület, A dunamelléki reformált, névtára az 1879-ik évre.** (Hornýánszky nyomdája. 8-r. 44 l.)
- Egyházkerület, A dunántúli evang. reformált, névtára 1879-dik évre.** (Pápa. A ref. fótanoda betűivel. 8-r. 63 l. ára 20 kr.)
- Előadások, Népszerű természettudományi, gyűjteménye.** Kiadja a k. m. természettud. társulat. III. köt. 18. füzet. (L. Wartha Vincez.)
- Előmunkálatok, Zsinati, a magyarországi reformált egyház egyetemes konventjéből kiküldött bizottság által előterjesztve. II. füzet.** (Franklin-társ. nyomdája. 8-r. 80 l.)
- Emericzý Géza.** A természetrajztanítás módszere. (Dobrowsky és Franke. 8-r. 27 l. ára 25 kr.)
- Emlékkönyve, A budapesti (budai) tanító-egylet.** (L. Trájtler Károly és Gööz József.)
- Értekezések a természettudományok köréből.** Kiadja a magyar tud. Akadémia. Szerk. Szabó József. IX. kötet. 19. szám. (L. Klein Gyula.)
- Falk Zsigmond.** (L. Posner Károly Lajos.)
- Fodor József.** A közegészségügy. (Hivatalos jelentés a Párisban 1878-ban tartott egyetemes kiállításról. Kiadja az országos m. kir. statist. hivatal. III. füzet. n. 8-r. 85 l.)
- Gamauf Vilmos.** (L. Rodiczky Jenő.)
- Gáspár Ignác.** Első oktatás a földrajzban. A népiskolák középosztályai számára. VIII. kiadás. (Tetty és társa. 8-r. 78 l. 23 fametsz. rajzzal. ára 36 kr.)
- Gesell Sándor és Graenzenstein Béla.** A bányászat és kohászat. I. rész. A bányászat és kohászat termékei. II. rész. A vaskohászat. (Hivatalos jelentés a Párisban 1878-ban tartott egyetemes kiállításról. Kiadja az orsz. m. kir. statist. hivatal. II. füzet. n. 8-r. 63 l.)
- Gööz József.** (L. Trájtler Károly.)

Graenzenstein Béla. (L. Gesell Sándor.)

Greguss Ágost beszéde, melylyel az egyetemi évet 1879. szeptember 9-dikén megnyitotta. (Athenaeum nyomdája. 8-r. 9 l. ára 10 kr.)

Gyulay Pál Emlékbeszédek. (Franklin-társulat. 8-r. 324 l. ára 2 frt.)

Hellwald Frigyes. A föld és népei. Föld- és népismei kézikönyv. H. F. s egyéb írók nyomán kidolgozta Toldy László. Előszóval bevezette Hunfalvy János. 11—12. füzet. (Mehner Vilmos. 8-r. 313—368 l. egy füzet ára 30 kr.)

Herrich Károly. A tiszaszabályozás és a szegedi válság. (Különlenyomat »A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye« XIII. kötet III. füzetéből. Kilián Frigyes. n. 8-r. 58 l. két rajzablával.)

Heuzé, Lecoq és Jäger. A gyógynövények műveléséről. Átdolgozta Detsinyi Frigyes. (Pesti könyvnyomda-részvénytársulat 8-r. 70 l.)

Hevesi József. Ibolyák. Költemények. (Kbór és Wein nyomdája. 8-r. 96 l.)

Hódotat, melylyel Supka Jeromos zirez-, pilis-, pásztói- és sz-gothhardi apátot beiktatása alkalmából üdvözli a bajai rendház. (Egyetemi nyomda. 2-r. 4 l.)

Hollaki Árpád. Járásbírósi kézikönyv. Tartalmaz 212 különféle végzés-, ítélet- és jegyzőkönyv mintázatot. (Tetty Nándor s társa. 8-r. 183 l. ára 1 frt.)

Honthy László. Beszélyek neveléstani alapon. (Aigner Lajos. 8-r. 377 l. ára 1 frt.)

Q. Horatii Flacci carmina. Nauck C. W. nyomán értelmezi Gyurits Antal. 1. füzet. 2-dik kiadás. (Görög és latin remekírók gyűjteménye magyar jegyzetekkel iskolai használatra. 4. Lampel R. 8-r. XII, 92 l. ára 60 kr.)

Imrik Péter. Választás vagy kinevezés? Tekintettel a rend és szabadságra. (ifj. Nagel Ottó. 8-r. 36 l. ára 60 kr.)

Irmei Ferencz. Az aranypróba. Eredeti színmű négy felvonásban. (Magyar könyvvesház. 64. 65. Aigner Lajos. 16-r. 94 l. ára 40 kr.)

Jelentés, Hivatalos, a Párisban 1878-ban tartott egyetemes kiállításról. Kiadja az orsz. m. kir. statist. hivatal. I—XI. füzet. (L. Békey Imre, Gesell Sándor, Fodor József, Bedő Albert, Posner Károly Lajos, Rodiczky Jenő, Kruspér István. Kramer Samu, Tormay Béla.)

Kármán József művei. 5. (Nemzeti könyvtár. 39. füzet. Aigner Lajos. 8-r. 33—112 l. ára 30 kr.)

Kassay Adolf. Az új erdő-törvény. A törvény eredeti szövegével, magyarázattal és irománypéldákkal. (Vác. Serédy G. 8-r. 170 l. ára 1 frt 20 kr.)

Katinszky Géza. Magyar helyesírástan iskolai használatra. (Kassa. Maurer Adolf. 8-r. IV, 48 l. ára 20 kr.)

Kazinecy Ferencz. Erdélyi levelek. 1—2. (Nemzeti könyvtár. 37., 41. Aigner Lajos. 8 r. 17—176 l. ára 30 kr.)

Kegyes-tanítórend, A magyarországi, névtára 1878—79. tanévre. (Kocsi Sándor nyomdája. 8-r. 47 l.)

Kereskedelmi- és iparkamara, A kolozsvári, jelentése kerülete gazdasági, kereskedelmi-, ipari- és forgalmi viszonyairól 1878-ban. (Kolozsvár. Keresk.- és iparkamara. 8-r. XV, 280 l.)

Klein Gyula. Ujabb adatok a tengeri moszatok krystalloidjairól. (Értekezések a természettudományok köréből. IX. kötet. 19. füzet. Akadémia. 8-r. 33 l. ára 30 kr.)

- Komlóssy Ferenz.** Bosnia és Herzegovina jogviszonya Magyarországhoz a középkorban 1103—1528. II. rész. Vegyesházi királyaink alatt. (Szerző. 8-r. 56—106 l.)
- Kótai Lajos.** Magyarország történelme. Az elemi iskolák III., IV. és V. osztálya számára. (Szatmár. Lövy Miksa. 8-r. 88 l. ára 30 kr.)
- Kotzebue Ágost.** Elbeszélések fiaim számára. Magyarra fordítá és kiadja Zambauer Ágoston. (Lampel R. k. 8-r. IV, 194 l. ára 70 kr.)
- Kováts Gyula.** Az írói és művészi tulajdonjog, (Különlenyomat a »Havi Szemle« 1879. folyamából. Wilekens F. C. 8-r. 84 l.)
- Ifj. Kölber Fülöp.** (L. Kramer Samu.)
- Költségvetés, Állami,** a magyar korona országai részére az 1880. évre. 1—17. füzet. (Államnyomda. 4-r. 21, 70, 29, 45, 290, 117, 58, 68, 68, 92, 70, 70, 48, 54, 15, 97, 3 l.)
- König Gyula.** Algebra a középtanodák felsőbb osztályai számára az új gymnasiumi tanterv értelmében. I. füzet. (Eggenberger. 8-r. 4, 155 l. ára 1 frt 20 kr.)
- Könyvesház,** Magyar. 64. 65. (L. Irmei Ferencz.)
- Könyvkiadótársulat,** A magyar orvosi, könyvtára. XXXV. (L. Charcot.)
- Könyvtár,** Családi. I. köt. 1. füzet. (L. Bias Camille.)
- Könyvtár,** Nemzeti. Szerk. Abafi Lajos. 37—42. füzet. (L. Kazinczy Ferencz, Kármán József, Mikes Kelemen, Zrínyi Miklós.)
- Könyvtár,** Olesó. Szerk. Gyulai Pál. 87. 88. sz. (L. Musset Alfréd, Uchard Mario.)
- Könyvtár,** Piros. XXI—XXII. (L. Weller Ferencz, Schüeking Levin.)
- Kőrösi Sándor.** A magyar büntetőjog tankönyve. A büntető jogtan II. kiadása. I. kötet. 1. füzet. (Debreczen. Szerző. 8-r. 1—192 l. ára 1 frt 30 kr.)
- Kövi József.** Emlékbeszéd Pserhofer Sámuel fölött. (Pápa. Nobel Ármin nyomdája. 8-r. X l. ára 30 kr.)
- Közlemények a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. ministerium köréből.** Katalógus azon találmányokról, melyek az 1878-ik évi december 31-ki ügyállás szerint a magyar korona országainak területén szabadalmi ótalom alatt állanak. (Légrády testv. nyomdája. 8-r. 393 l.)
- Közlemények,** Nyelvtudományi. Szerkeszti Budenz József. XV. kötet 2. füzet. (Akadémia. 8-r. 324 l.)
- Králik Samu.** (L. Kruspér István.)
- Krámer Samu,** Ifj. Kölber Fülöp. A bútór- és kocsipar. I. rész. A bútór- és kárpitós-ipar. II. rész. A kocsipar. (Hivatalos jelentés a Párisban 1878-ban tartott egyetemes kiállításról. Kiadja az orsz. m. k. statiszt. hivatal. VIII. füzet. n. 8-r. 29 l.)
- Kruspér István,** Králik Samu, Bertha Sándor. Mű- és hangszerek. I. rész. Mértek-ütő eszközök. II. rész. Az órapar. III. rész. Hangszerek. (Hivatalos jelentés a Párisban 1878-ban tartott egyetemes kiállításról. Kiadja az orsz. m. kir. statist. hivatal. VII. füzet. n. 8-r. 56 l.)
- Lád Károly.** Német olvasókönyv polgári iskolák számára. Összeállította és magyarázó jegyzetekkel ellátta L. K. III. rész. (Eggenberger. 8-r. 310 l. ára 1 frt 50 kr.)

- Laky Dániel.** Vallástörténet. A gymnasium V. osztálya számára. (Kókai Lajos. 8-r. 1—4 iv. a teljes mű ára 80 kr.)
- Landau Alajos.** Arányok szerinti rajzolás. Módszeres rajziskola. II. rész. Fejek. 1. füz. Az egyes rajzminták mellé nyomtatott magyarázó szöveggel. (Robicsék Zsigmond. n. 4-r. 12 l. ára 50 kr.)
- Lehr Benő.** A vasuti távirtda. Egészen átdolg. és bőv. 2-dik kiadás. I. rész. (Lampel R. n. 8-r. II, 116 l. ára 1 frt 50 kr.)
- Leszlényi Imre.** Emlékezettan és gyorsírás. (Mnemotechnie und Stenografie.) (Győr. Gyorsírókör. 4-r. 13 könyomatu lap.)
- Majláth Béla.** Agyagiparunk történetéből. (Különlenyomat az Archaeologiai Közlemények XII. kötetéből. Athenaeum nyomdája. 2-r. 14 l. 4 tábla.)
- Mangold Lajos.** A legújabb kor története. A francia forradalomtól napjainkig. A VII. reáliskolai osztály számára. (Franklin-társulat. 8-r. 103 l. ára 60 kr.)
- Mayer Miksa.** Rövid alkotmánytan osztatlan népiskolák számára. 4-ik bőv. és jav. kiadás. Lampel R. 8-r. 24 l. ára 16 kr.)
- Mikes Kelemen.** Törökországilevelei. 3—4. (Nemzeti könyvtár. 38., 42. Aigner Lajos, 8-r. 145—304 l. ára 30 kr.)
- Milesz Béla.** Zádor és Ágota. Régi kun történet. (Karezag. Spitzer S. 8-r. 67 l. ára 30 kr.)
- Molnár György.** A kolozsvári és a nagy-váradai színügy. (Kolozsvár. Stein nyomdája. 8-r. 31 l.)
- Molnár Lajos.** Athletikai gyakorlatok Gr. Eszterházy Miksa czikkeivel bővítve. (Szerző. 8-r. 6, 307 l. 143 ábrával. ára kötve 2 frt 80 kr. füzve 2 frt 50 kr.)
- Musset Alfréd.** Ne fogadj fel soha semmit. Vigjáték 3 felv. Francziából ford. Paulay Ede. (Olesó könyvtár. 87. sz. Franklin-társulat. 16-r. 88 l. ára 20 kr.)
- Múzeum, Kis nemzeti.** 44. (L. Bánfi János.)
- Nagy Lajos.** A székelyek scytha-hún eredetűsége s az ellenvélemények. (Kolozsvár. Stein nyomdája. 8-r. 74 l.)
- Neményi Ambrus.** Parlamenti fegyelem és tekintély. (Grill Károly. 8-r. 31 l. ára 30 kr.)
- Neumann Ármin.** A kereskedelmi törvény magyarázata. II. kötet. (Zilahy Sámuel. 8-r. 556 l. ára 4 frt.)
- Névkönyv az erdélyi ev. ref. anyaszentegyház számára 1879.** XXII. évfolyam. (Kolozsvár. Stein nyomdája. 8-r. 173 l.)
- Névtár, a Zirc-, Pilis-, Pásztói és Sz.-Gotthardi egyesült apátságokba keblezett Cisterci kihaltságos sz. Rend személyzete- s történeteivel.** Az Úr 1879-ik évére. (Eger. Érsek-lyceumi nyomda. 8-r. 82 l.)
- Névtára a Csorna-Prémontrei kanonokrendnek.** 1879. (Győr. Sauervein Gézáné nyomdája. 8-r. 36 l.)
- Névy László.** Aesthetikai dolgozatok. II. kiadás. (Aigner Lajos. 8-r. V, 135 l. ára 1 frt.)
- Névy László.** Olvasmányok az írásművek elméletéhez alkalmazva a középiskolák felsőbb osztályai számára. IV. kiad. (Eggenberger. 8-r. 323 l. ára 1 frt. 80 kr.)
- Ney Ferencz.** Gyakorlati német nyelvtan Ollendorff H. G. tanmódszere alapján. Tanodai s magánhasználatra. 15-ik kiad. (Lampel Róbert. 8-r. VI, 464 l. ára 1 frt 80 kr.)

- Nézete**, A dunántúli ág. hitv. ev. egyházkerület, a legfőbb felügyeleti jog gyakorlásának kérdésében. (Győr. Czéh Sándor. 8-r. 11 l.)
- Nőiparegylet**, Az országos, évkönyve az 1878. évről. VIII. évfolyam. (Rózsa és neje nyomdája. 8-r. 41 l.)
- Örömdal**, melyet Haynald Lajos érsek úrnak a római szentegyháznak az Angyalok szent Máriájáról ezimzett bibornokául 1879. május 12. történt kinevezése alkalmából zeng a kalocsai érseki papnevelde. (Kalocsa. Malatin és Holmeyer nyomdája. 2-r. 8 l.)
- Papp Károly**. Bibliai történetek az ó- és új testamentumból, és rövid biblia ismertetés. Kézikönyv a püspöki II. és III. osztály számára. (Kókai Lajos. k. 8-r. II, 94 l. ára 20 kr.)
- Pfeiffer Antal**. A kegyes tanítórendiek trencsényi társházának és a főgymnasiumnak története. (Trencsén. Skarnitzl Ferencz nyomdája. 8-r. 59 l.)
- Piderit Tivadar**. Az agyvelő és a szellem. Az élettani lélektanok vázlatok gondolkodó közönség számára. Ford. Horváth József. (Arad. Gyulai István. 8-r. 72 l. és IV tábla. ára 60 kr.)
- Pisztory Mór**. Államismeret. II. olos kiadás. (Aigner Lajos. n. 8-r. 122 l. ára 1 frt.)
- Ponson du Terrail**. A parancsnok gyémántja. Francziából ford. Szabó Aurél. II. kiad. (Aigner Lajos. 8-r. 308 l. ára 2 frt.)
- Posner Károly Lajos, Falk Zsigmond, Déchy Mór**. Papir, nyomdászat és térképészet. I. rész. A papirgyártás és könyvkötés. II. rész. A nyomdászat és könyvkereskedés. III. rész. A topographiai térképek. (Hivatalos jelentés a Párisban 1878-ban tartott egyetemes kiállításról. Kiadja az orsz. m. kir. statist. hivatal. V. füzet. n. 8-r. 50 l.)
- Reclus Elisée**. A föld. A földgömb életjelenségeinek leírása. Az eredeti IV. kiadás után ford. Király Pál és Révész Samu. Az eredetivel összehasonlított Hunfalvy János. I. (K. m. természettud. társulat. n. 8-r. XII, 640 l. 25 műlap és 253 ábrával.)
- Reich Ignác**. Mózes első könyve a héber eredetiből fordította R. I. (Löwy. 8-r. 84 l. ára 36 kr.)
- Remekírók**, Görög és latin, gyűjteménye magyar jegyzetekkel iskolai használatra. II., IV. (L. Schenk Károly, Q. Horatius Fl.)
- Remekírók**, Római. 17. kötet. (L. Cornelius Nepos.)
- Rendeletek**, Igazságügyi. 1878. (Franklin-társulat. n. 8-r. 62 l. ára 30 kr.)
- Répássy János**. Katholikus egyháztörténelem a Szentlélek eljövételétől korunkig. Középtanodák használatára. II. kiad. (Eger. Érsek-lyceumi nyomda. 8-r. 87 l. ára 40 kr.)
- Répássy János**. Olvasókönyv a római katolikus városi elemi leányiskolák III. és IV. osztályai számára. Tárkányi Béla által 60 arannyal jutalmazott munka. (Athenaeum. 8-r. 190 l. ára 60 kr.)
- Résó-Eusel Sándor**. Tizenkét törvényszéki védbeszéd. (Kór és Wein nyomdája. 8-r. 68 l.)
- Ribáry Ferencz**. Világtörténelem a művelt magyar közönség számára. Földabroszokkal, arcz- és művelődéstörténeti képekkel díszített kiadás. I. kötet. 17—18

- füzet. II. kötet. 1—2. füzet. (Mehner Vilmos. 8-r. 617—692. 1—80 l. egy füzet ára 30 kr.)
- Rodiczky Jenő. Gamauf Vilmos.** A mezőgazdaság. I. rész. Keresk. trágyák, trágyázási kísérletek, gabonafélék, gumós és gyökönvények, hüvelyesek, zöldség és aszalt gyümölcs. II. rész. Nem tápláló földművelési termékek. (Hivatalos jelentés a Párisban 1878-ban tartott egyetemes kiállításról. VI. füzet. Kiadja az orsz. m. k. statist. hivatal. n. 8-r. 92 l.)
- Sas János.** Búcsú a tanári pályától. (Kókai Lajos. 8-r. 24 l. ára 20 kr.)
- Schenkl Károly.** Chrestomathia Xenophon Cyropédiája, Anabasisa és Socrates nevezetességeiből. Magyarázó jegyzetekkel és szótárral ellátta Sch. K. Magyarra ford. V. Horváth Zsigmond. 3. jav. kiadás (Görög és latin remekírók gyűjteménye. II. Lampel R. 8-r. XVI, LXXXVII, 260 l. ára 1 frt 50 kr.)
- Schiff Tivadar.** I. Ferencz József király és kora. Történelmi regény. 23—29. füz. (Bécs és Prága. Bensinger. 8-r. 33—363 l. egy füzet ára 30 kr.)
- Schücking Levin.** A csiny. Regény. Ford. Kendeffy Vidor. (Piros könyvtár. XXII. Lampel Róbert. 8-r. 110 l. ára 30 kr.)
- Schwarz Gyula.** A közoktatásügyi reform, mint politikai szükséglet Magyarországon. II. kiad. (Aigner Lajos. 4-r. XL, 530 l. ára 4 frt.)
- Schwiedland Frigyes.** Francia nyelvten. III. kiadás. (Franklin-társulat. 8-r. VIII, 364 l. ára 80 kr.)
- Seidel Pál.** Katholikus népiskolai földrajz. A magyarországi latin és görög szer-tartású római katolikus püspöki kar tanterve alapján. (Székesfehérvár. Klökner Péter. k. 8-r. 76 l. ára kötve 30 kr.)
- Seneca, L. A.** munkái. Ford. Zsoldos Ignác. II. olesó kiadás. (Aigner Lajos. 8-r. 409 l. ára 1 frt 60 kr.)
- Shakespeare. Julius Caesar.** Ford. Vörösmarty. Téli rege. Ford. Szász Károly. (Shakespeare minden munkái. II. kötet. 2. kiadás. Ráth M. k. 8-r. IV, 238 l. ára 80 kr.)
- Shakespeare. Macbeth.** Ford. Szász Károly. A velencei kalmár. Ford. Ács Zsigmond. (Shakespeare minden munkái. III kötet. 2. kiadás. Ráth M. k. 8-r. IV, 214 l. ára 80 kr.)
- Shakespeare. Coriolanus.** Ford. Petőfi Sándor. Titus Andronicus. Ford. Lévay József. (Shakespeare minden munkái. IV. kötet. 2. kiadás. Ráth M. k. 8-r. IV, 248 l. ára 80 kr.)
- Shakespeare. Lear király.** Ford. Vörösmarty. A két veronai ifju. Ford. Arany László. (Shakespeare minden munkái. V. kötet. 2. kiadás. Ráth M. k. 8-r. IV, 234 l. ára 80 kr.)
- Shakespeare. Antonius és Cleopatra.** Ford. Szász Károly. Szeget szeggel. Ford. Greguss Ágost. (Shakespeare minden munkái. VI. kötet. 2. kiadás. Ráth M. k. 8-r. IV, 260 l. ára 80 kr.)
- Simonyi Zsigmond.** Antibarbarus. Az idegenszerű s egyéb hibás szavaknak és szerkezeteknek betűrendes jegyzéke a megfelelő helyesek kitételével, egyszers-mind a magyar nyelv főbb nehézségeinek magyarázata. (Eggenberger. 8-r. 60 l. ára 50 kr.)
- Simonyi Zsigmond.** Magyar nyelvten. mondattani alapon. II. rész. A középisko-lák második osztálya számára. II. kiadás. (Eggenberger. 8-r. 60 l. ára 50 kr.)

- Simonyi Zsigmond.** Rendszeres magyar nyelvtan felsőbb osztályoknak és magánhasználatra. (Eggenberger. 8-r. VIII, 232 l. ára 1 frt 50 kr.)
- Somogyi Ede.** Magyar Lexikon. 38—43. füz. (Rautmann Frigyes. 8-r. 449—600, 1—192 l. egy füzet ára 30 kr.)
- Sullay István.** Szabadság, egyenlőség, testvériség. Pályanyertes munka. (Eger. Érseki lyceumi nyomda. 8-r. 226 l. ára 1 frt 20 kr.)
- Szabó József.** Budapest geologiai tekintetben. Különnyomat a magyar orvosok és természetvizsgálók 1879. évi vándorgyűlésének munkálataiból (Grill Károly. 8-r. 116 l. ára 1 frt 50 kr.)
- Szabó Lajos.** (Balkányi.) Magyar ösmesék mint hitregék a magyar nép ajkáról véve s a világtörténettel egyeztetve. V. (Debreczen. Város nyomdája. 8-r. 120 l. ára 1 frt 20 kr.)
- Szalay József.** A magyar nemzet története. II. köt. 17. füzet. (Weismann testv. 4-r. 319—350 l. ára 30 kr.)
- P. Szathmáry Károly.** Magyar regivilág. 2-ik kiadás. (Aigner Lajos. 8-r. 136 l. ára 1 frt.)
- Szécskay István.** A növények természetrajza. A polgári iskolák számára. II. rész. (Eggenberger. 8-r. 121 l. ára 60 kr.)
- Szeged szab. kir. városának** átnézeti vázlatrajza másolva és kiegészítve a k. bizottság műszaki osztálya által Szegeden 1879. évi július havában. Külön füzet magyarzáttal. (Grimm Gusztáv. k. 8-r. 16 l. 1 térkép. ára 1 frt 50 kr.)
- Szentesi Rudolf.** Budapesti rejtelmek. 10. füz. (Weismann testv. 8-r. 385—480 l. ára 25 kr.)
- Szilágyi Dezső.** (Borsodi.) Pár szó a műgyetem és zene-akadémia ügyében. (Aigner Lajos. 8-r. 17 l. ára 20 kr.)
- Színház,** A nemzeti, könyvtára. 133. füzet. (L. Vaéz Gusztáv.)
- Tanfi Gusztáv.** (L. Tormay Béla.)
- Társaskör,** A szentesi, emlékkönyve. (Fanda nyomdája. 8-r. 128 l. ára 1 frt.)
- Társulat,** A tiszavölgyi, közp. bizottsága által 1879. évi június hó 16-án és 17-én rendezett szakértő értekezlet eredménye. (Wilekens és fia nyomd. 8-r. 73, 25 l.)
- Toldy László.** (I. Hellwald Frigyes.)
- Torma József.** Oklevelészeti naptár. (Calendarium diplomaticum). A középkori, főleg hazai okleveleken előforduló keltek meghatározására. Kiadta Torma Károly. (Kolozsvár. Papp Miklós nyomdája. 4-r. 30, LXVI l. ára 2 frt.)
- Tormay Béla.** Tanfi Gusztáv. Az állattenyésztés. I. rész. Szarvasmarha, juh, sertés és baromfi. II. rész. A lovak. (Hivatalos jelentés a Párisban 1878-ban tartott egyetemes kiállításról. Kiadja az orsz. m. k. statist. hivatal. IX. füzet. n. 8-r. 150 l.)
- Trájtler Károly és Gööz József.** A budapesti (budai) tanító-egylet emlékkönyve. (Münster Károly. 8-r. 56 l.)
- Uchard Mario.** Jean csillaga. Beszély. Francziából ford. Fáy J. Béla. (Olcsó könyvtár. 88. sz. Franklin-társ. 16-r. 239 l. ára 40 kr.)
- Vaéz Gusztáv.** Rita. Vig dalmű 1 felvonásban. Ford. Kuliffay Ede. Zenéjét szerzette Donizetti. (A nemzeti színház könyvtára. 133. füzet. Pfeiffer Ferdinánd. 8-r. 30 l.)

- Vagács Caesár és Schiebinger Emil.** Latin irályképző gyakorlatok a főgymnásiumok és kissemináriumok számára. 5-ik kiad. (Győr. Hennicke Rezső. n. 8-r. VIII, 334 l. ára 1 frt 20 kr.)
- Vallásalap,** A magyar királyi, jogi természetének megvizsgálására szolgáló vezér-okmányok. (Egyetemi nyomda. 4-r. IV, 89 l.)
- Vargyas Endre.** Magyarok története. Kapcsolatban a világtörténelem nevezetesebb eseményeivel. Korszaki képekben. A ministeri tanterv szerint. Népiskolák számára. 2. kiad. (Győr. Hennicke Rezső. k. 8-r. II, 84 l. ára kötve 25 kr.)
- Verne Gyula.** Egy chinai viszontagságai Chinában. Regény. Ford. Visi Imre. (Athenaeum. 8-r. 268 l. ára 1 frt 20 kr.)
- Vincze Ambró.** Szent elmélkedések. (Eger. Érsek-lyceumi nyomda. 8-r. 58 l.)
- Wagner István.** Honunk őrangyalai. (B.-Gyarmat. Spitzer Mór. 16-r. 16 lap ára 10 kr.)
- Wartha Vincze.** A víz szerepe a föld életében. (Népszerű természettudományi előadások gyűjteménye. III. kötet. 18. füzet. K. M. természettudományi társulat. 8-r. 22 l. ára 15 kr.)
- Weller Ferencz.** A kém. Ford. Henyey László. (Piros könyvtár. XXI. Lampel Róbert. 8-r. 244 l. ára 40 kr.)
- Wenzel Gusztáv.** A magyar magánjog rendszere. III. kiadás. I. kötet 1—2. füzet. (Szerző. 8-r. XX, 422, 8 l. Az egész munka bolti ára 7 frt.)
- Wohlfahrt H.** (L. Bartalus István.)
- Zafféry Károly.** Elemi számtan. I. rész. (Szathmár. Rosenberg S. 8-r. 84 l. ára 50 kr.)
- Zákány József.** Magyar Ábécze hangoztató mód szerint. (Debreczen. Város nyomdája. 8-r. 39 l. ára kötetlen 5 $\frac{1}{4}$ kr.)
- Zárszámadása,** A magyar korona országainak állami, az 1878. évre. 11 füzet. (Államnyomda. 4-r. 163, 104, 78, 20, 219, 40, 60, 32, 19, 19, 47 l.)
- Zelizy Dániel.** Vihar a gyermekkor felett. (Debreczen. Város nyomdája. 8-r. 172 l. ára 1 frt.)
- Zelliger József.** Magyar Ábécéskönyv Magyarország katholikus tótajku népiskolái számára. Uhorský abecedár. etc. (Szent-István-társulat. 8-r. 99 l.)
- Zrinyi Miklós.** Szigeti veszedelem. 4. füzet. (Nemzeti könyvtár. 40. füzet. Aigner Lajos. 8-r. 241—326, III l. ára 30 kr.)

Iskolai értesítvények az 1878—79. tanévről.

- Arad sz. kir. város községi népiskoláinak értesítője az 1878—79-ik tanévről.** (Arad. Gyulai István. 4-r. 72 l.)
- Az **Arad-városi nyilvános polgári iskola jelentése** (hetedik tudósítványa) az 1878—79. tanévről. Közli Simay István. (Arad. Gyulai István, 8-r. 18 l.)
- Az **aradi magy. kir. állami tanítóképezde** negyedik értesítője az 1878—79. tanévről. Közli Kerner Péter. (Arad. Gyulai István, 8-r. 24 l.)
- Az **aradi királyi főgymnasiumnak és az evvel összekapcsolt állami reáliskolának értesítvénye az 1878—79. tanévről.** Közli Svábi Pál. (Arad. Gyulai István, 8-r. 102 l.) (Értekezés: A magyar mint államnyelv. 1604—1711. Irtá Márki Sándor.)
- A t. iskolanénék vezetése alatt álló **bajai felsőbb leánytanodába** 1878—79. tanévben járt gyermekek érdemsorozata. (Kalocsa. Malatin és Holmeyer. 8-r. 11 l.)
- A **bajai m. kir. állami tanítóképezde értesítője az 1878—79-iki tanévről.** Összeállítá Bartsch Samu. (Baja. Nánay Lajos. 8-r. 23 l.)
- A **bajai kir. kath. főgymnasium értesítője az 1878—79-diki tanév végén.** Közli Bándl János. (Baja. Nánay Lajos. 8-r. 22 l.)
- Értesítvény a **balassa-gyarmati állami elemi népiskola ötödik évfolyamáról.** 1878—79. Kiadta az igazgatóság. (B.-Gyarmat. Kék László. 8-r. 18 l.)
- Értesítvény Lang szül. Hummer Francziska leány-tanodájának 25. évfolyamáról, **Balassa-Gyarmaton** az 1878—79. tanév végén. (B.-Gyarmat. Kék László. 8-r. 8 l.)
- A **balassa-gyarmati államilag segélyezett községi polgári iskola** negyedik értesítője az 1878—79. tanévről. Szerk. Tomeskó Nándor. (B.-Gyarmat. Kék László. 8-r. 26 l.)
- A **bánfi-hunyadi áll. iskolák tanító és tanuló személyzetének kimutatása az 1878—79. tanévről.** Kiadta Gagyi Samu. (Kolozsvár. 8-r. 12 l.)
- A **baróthi államilag segélyezett gazdasági szakosztálylyal megtöltött felső népiskola második értesítvénye az 1878—79. tanévről.** Szerk. Bedő József. (Székely-Udvarhely. Becsek Dániel. 8-r. 51 l.)
- A **bártfai kath. kis-gymnasium 1878—79-ik tanévi értesítője.** Közli Hunka Emanuel. (Kassa. Kosch és Scharf. 8-r. 22 l.)
- A **békés-csabai ágostai hitvallású evangélikus-almgymnasium értesítője 1878—79.** (B.-Csaba. Dobay János. 8-r. 28 l.)
- A **békési ref. egyház VI. osztályu reál-gymnasiumának értesítője az 1878—79. iskolai évről.** Összeállította Bokor Imre. (B.-Csaba. Dobay János. 8-r. 30 l.)
- Értesítvény a **belényesi gör. kath. főgymnasiumról 1878—79. tanévre.** Reportu stb. (Szamos-Ujvár. 8-r. 40 l.)

- Beregszász város** államilag segélyezett polgári fiiskolájának ötödik évi jelentése. Tanév 1878—79. Szerk. Katinszky János. (Beregszász. Deák János. 8-r. 31 l.)
- Beszterce.** V. Jahresbericht der Gewerbeschule zu Bistritz in Siebenbürgen. Zum Schlusse des Schuljahres 1878—79. veröffentlicht von Wilhelm V. Dokonpil. (Beszterce. Filtsch J. E. örökösei. 8-r. 32 l.)
- A besztercebányai kir. kath. főgymnasium** értesítője az 1878—79. tanévről. Közétszi Szakmáry József. (B.-bánya. Machold Fülöp. 8-r. 64 l.) (Értekezés: Az iparos szakoktatás mint anyagi jólétünk föltétele, de egyszersmind érdeke gymnasiumi oktatásunknak. Irta Dvihally Emil.)
- A tolna-baranya-somogyi ág. hitv. ev. egyházmegye bonyhádi algymnásiumának** értesítője az 1878—79. tanévről. Közli Wiesner Boldizsár. (Pécs. Taizs Mihály. 4-r. 12 l.)
- (**Brád.**) III. Programa a gimnasiunui publicu romanu greco-orientalu diu Bradu pe anulu scolasticu 1878—79. (Szeben. Egyházmegyei nyomda. 8-r. 14 l.)
- A brassói m. kir. állami felső leány- és elemi népiskolák IV. értesítője** az 1878—1879. tanév végén. Kiadta Orbán Ferencz. (Brassó. Gött János és fia. 8-r. 40 l.)
- A brassói róm. kath. főgymnasium értesítője** 1878—79. tanévről. (Brassó. Römer és Kammer. 8-r. 54 l.)
- Értesítő a budapesti m. kir. állami felsőbb leányiskola** az 1878—79. tanévről. Közli Berecz Antal. (Fanda József. 8-r. 88 l.) (Értekezés: A történelem a felsőbb leányiskolákban. Irta Károly Gy. Hugó.)
- Az angol kisasszonyok budapesti intézetének rövid értesítvénye.** (Athenaeum r.-társ. nyom. k. 8-r. 8 l.)
- Az országos nőipar-egylet ipariskolájának és iparos tanítónő-képezdjének** értesítője az 1878—79. tanévről. II. évf. Közli György Aladárné. (Rózsa K. s neje. 8-r. 25 l.)
- Az országos nőképző-egylet tanítóintézetének** értesítője az 1878—79. tanévről. (Fanda József. 8-r. 32 l.)
- A budapesti II. ker. községi nyilv. polgári fiu-iskola VI. értesítője** az 1878—79. tanév végén. Szerk. Lengyel Sándor. (Pesti könyvnyomda-részvény-társaság. 8-r. 30 l.)
- A Budapest fővárosi IX. ker. községi nyilvános polgári fiu-iskola harmadik tudósítványa** az 1878—79. tanév végén. Szerk. Filinger Károly. (Pesti könyvnyomda-részvény-társaság. 8-r. 31 l.)
- A Budapest fővárosi V. ker. nyilv. községi polg. leányiskola harmadik értesítője.** Az 1878—79. tanév végén. Szerk. Gyulay Béla. (Pesti könyvnyomda-részvény-társaság. 8 r. 26 l.)
- A Budapest fővárosi VII. ker. nyilv. községi polg. leányiskola hatodik tudósítványa** az 1878—79. tanév végén. Szerk. Vajdady Ernő. (Pesti könyvnyomda-részvény-társaság. 8-r. 25 l.)
- A nemzeti zenede évkönyve** 1878—79. iskolai évre. (Rózsa K. és neje. 8-r. 84 l.)
- A nemzeti zenede növendékeinek érdemsorozata** az 1873—79. tanévben. (Rózsa K. és neje. 8-r. 26 l.)

- A **budapesti** magyar kir. állat-orvosi tanintézet értesítője. 1879. (Athenaeum részvény-társ. nyom. 8-r. 43 l.)
- A **budapesti** kereskedelmi akadémia évi jelentése az 1878—79. tanév végén. (Pesti könyvnyomda-részvény-társaság. 8-r. 79 l.) (Értekezés: Adalékok a politikai számtanhoz. Irta Lewin Jakab.)
- A színészeti tanoda 1878—79. évkönyve a XV. tanfolyamról. Kiadja az igazgatóság. (Athenaeum r.-társ. könyvnyom. 8-r. 26 l.)
- A **budapesti** II. kerület (vizivárosi) m. kir. állami tanítónőképző-intézet értesítője az 1878—79. iskolai évről. Összeállította Dusóczky Károlyné. (Magy. kir. egyet. könyvnyomda. 8-r. 18 l.)
- A **Budapest** fővárosi IV. ker. (belvárosi) községi nyilvános főreáltanoda huszontödik tudósítványa az 1878—79. tanév végén. Szerk. Ney Ferencz. (Pesti könyvnyomda-részvény-társaság. 8-r. 88 l.)
- A **budapesti** VI. kerületi állami főreáltanodának hetedik évi értesítője az 1878—1879. tanév végén. Szerk. Hofer Károly. (Légrády testv. 8-r. 107 l.) (Értekezés: Corneille Cidje. Irta Alexander Bernát.)
- A **budapest-fővárosi** VIII. kerületi (józssefvárosi) községi nyilvános főreáltanoda nyolezadik tudósítványa az 1878—79. tanév végén. Szerk. Felsmann József. (Pesti könyvnyomda-részvény-társaság. 8-r. 86 l.) (Értekezés: A térképek használatáról a földrajz tanításánál. Irta Bayer József.)
- A II. ker. kir. egyetemi kath. főgymnasiumi évi értesítője az 1878—79. tanévről. Közli Lutter Nándor. (Kir. magy. egyetemi nyomda. 8-r. 57 l.) (Értekezés: az ifjabb M. P. Catóról. Irta Petrovich Ferencz.)
- A **budapesti** kir. kath. főgymnasium értesítője az 1878—79. tanévről. Közli Corzan Avendano Gábor. (Athenaeum r.-társ. könyvnyomda. 8-r. 56 l.) (Értekezés: A szegény gyermekek sorsa az ó-kori társadalomban. Irta Novák Lajos.)
- A **budapesti** ág. hitv. evang. főgymnasium értesítője 1878—79. (Franklin-társ. 8-r. 25 l.)
- Értesítő a **budapesti** reform. főgymnasiumról az 1878—79. tanévben. Szerk. Vármossy Mihály. (Kocsi Sándor. 8-r. 49 l.)
- Az országos köznevelési egyesület nyilvános minta-középtanodájának (főgymnasium és főrealiskola) és nevelő-intézetének értesítője az 1878—79. tanévről. Közli László Mihály. (Buschmann F. nyomása. 8-r. 30 l.)
- A **budapesti** országos rabbiképző-intézet értesítője az 1878—79. tanévről. Megelőzi: A mozaik-talmudi rendőri jog. Irta Bloch Mózes. (M. kir. egyet. könyvnyomda. 8-r. 35, 28 l.)
- Jahresbericht der Landes-Rabbinerschule in **Budapest** für das Jahr 1878—79. Vorangeht: Das Mosaisch-Talmudische Polizeirecht von M. Bloch. (M. kir. egyet. könyvnyomda. 8-r. 43, 29 l.)
- A **budapesti** magy. kir. tudomány-egyetem almanachja 1878—79-ről. (Magy. kir. egyetemi nyomda. 8-r. 115 l.)
- A **csabrendeki** m. kir. állami elemi népiskola értesítvénye az 1878—79. évről. Közli Gosztöny József. (Nagy-Kanizsa. Wajdits József. 8-r. 16 l.)
- A **Csáktornya**-városi községi elemi népiskola értesítője az 1878—79. tanévről. Közli Jeney Guisztáv. (Nagy-Kanizsa. Fischel Fülöp. 8-r. 20 l.)

- A Csáktornya-városi** államilag segélyezett polgári fiu-iskola hetedik évi értesítője az 1878—79. tanévről. Közli Valló Vilmos. (Nagy-Kanizsa. Fischel Fülöp. 8-r. 27 l.)
- Csikmegeye** államilag segélyezett gazdasági szakosztálylallyal megtoldott felső népiskolájának I. értesítője az 1870—71. tanéven kezdve az 1878—79. iskola évig bezárólag. Összeállította Madár Mihály. (Kolozsvár. Stein János. 8-r. 59 l.)
- A csik-somlyói** róm.-kath. főgymnasium értesítője az 1878—79. tanévről. Közli Smets Fülöp Jákó. (Székely-Udvarhely. Becek Dániel. 8-r. 59 l.)
- A Csongrád-városi** nyilv. polgári fi-iskola hatodik értesítője az 1878—79. tanévről. Közli Farkas Béla. (Rudnyánszky A. 8-r. 36 l.)
- A debreczeni** róm. kath. elemi népiskolák növendékeinek érdemsorozata az 1878—1879. iskolai tanév végén. (Debreczen. Városi könyvnyomda. 4-r. 9 l.)
- Jelentés a debreczeni** helyv. egyház nyolcz osztályú leány-nevelő intézetéről az 1878—79. tanév végén. Közli Dóczy Gedeon. (Debreczen. Városi könyvnyomda. 8-r. 24 l.)
- A debreczeni** kereskedelmi vasárnapi tanoda ifjuságának érdemsorozata az 1878—1879. tanév végén. (Debreczen. Városi könyvnyomda. 4-r. 4 l.)
- A debreczeni** kereskedelmi szaktanoda értesítője az 1878—79. tanévről. Szerk. Propper N. János. (Debreczen. Városi könyvnyomda. 8-r. 84 l.)
- Értesítő a reformátusok debreczeni** főiskolájában a tanítóképezdéről és az elemi iskolákról az 1878—79. tanévről. Szerk. Joó István. (Debreczen. Városi könyvnyomda. 8-r. 46 l.) (Értekezés: Zákány Józsefről. Irta Kovács Lajos.)
- Értesítő a kegyes-tanítórendiek debreczeni** kisgymnasiumáról az 1878—79. tanévben. Közli Harmath Gergely. (Debreczen. Városi könyvnyomda. 8-r. 60 l.) (Értekezés: Az ik-es igékről. Irta Dengi János.)
- A debreczeni városi** főreáltanoda értesítője az 1878—79. tanévről. Közli Gelenczei Pál. (Debreczen. Városi könyvnyomda. 8-r. 38 l.) (Értekezés: Pap József emlékezete. Irta B. F. Wieland »Oberon«-ja. Irta Zimmermann Gyula.)
- A debreczeni** ref. főgymnasium értesítője az 1878—79. iskolai évről. Összeállította Békési Gyula. (Debreczen. Városi könyvnyomda. 8-r. 70 l.)
- A debreczeni** magy. kir. gazdasági tanintézet és az azzal összekapcsolott földmives iskola értesítője az 1878—79. tanév végén. Közli Domokos Kálmán. (Debreczen. Városi könyvnyomda. 8-r. 24 l.)
- A reformátusok debreczeni** főiskolája akadémiai részének évkönyve az 1878—79. tanévről. Szerk. Balogh Ferencz. (Debreczen. Városi könyvnyomda. 8-r. 103 l.)
- (Deés.)** Értesítés a Deésy Irén elemi leányiskolájáról az 1878—79. tanév végén. (Deés. Bánffy és Kovács. 8-r. 4 l.)
- Értesítés a deési** róm. kath. elemi fiu- és leányiskola személyzetéről, tantárgyairól és az 1878—79. tanév végén tartandó közvizsgálatok rendjéről. Kiadták a deési róm. kath. tanítók Kozma Döme igazgatása alatt. (Deés. Bánffy és Kovács. 8-r. 4 l.)
- A deési** ev. ref. elemi leányiskola személyzetéről, tantárgyairól és a folyó év június 29-én délután a ref. templomban tartandó közvizsgálat rendjéről. Kiadták Nagy Benedek, Balogh Amália. (Deés. Bánffy és Kovács. 8-r. 4 l.)
- A deési** államilag segélyezett polgári fiu- és felső leány-iskola értesítője az

- 1874/75—1878/79. tanévről. Kiadta Szabó Ferencz. (Deés, Bánffy és Kovács. 8-r. 78 l.)
- A **dévai** m. kir. állami tanítóképezde értesítője az 1878—79. tanévről. Kiadta Sándor Domokos. (Déva, Hirsch Adolf. 8-r. 54 l.)
- A **dévai** m. kir. állami főreáliskola értesítője az 1878—79. tanévről. Közzéteszi Matusik Nep. János. (Kolozsvár, K. Papp Miklós. 8-r. 83 l.) (Értekezés: a »büdöspataki« hideg vas-kénes ásványvíz vegyi elemzése. Irta Hankó Vilmos.)
- Rendezett tanácsú **Dobsina** bányaváros községi népiskolájának értesítője az 1878—79. tanévről. Közli Klein Samu. (Rozsnyó, Kovács Mihály. 8-r. 15 l.)
- A **cisterci** rend **egri** kath. főgymnasiumának értesítője 1878—79. tanévről. (Eger. Érseki lyceumi könyvnyomda 8-r. 119 l.) (Értekezés: Az optimizmus bírálata. Irta Maczke Valér. A természetben működő erők egységéről. Irta Horváth Zsigmond.)
- Az **eperjesi** ev. ker. collegium értesítője az 1878—79. tanévről. (Eperjes. Eperjesi bankegylet nyomdája. 8-r. 78 l.) (Értekezés: Az aesthetikai világ lényege s culturalis fontossága. Irta Vandrák A.)
- Az **érsekújvári** róm. kath. gymnasium értesítője az 1878—79. tanévről. Kiadja Tallay Nándor. (Érsekújvár. Engländer Jakab. k. 8-r. 37 l.) (Értekezés: A nyelvnek hármass befolyása az emberre. G. J. után T. T.)
- Sz. kir. **Esztergomvárosi** nyilvános reáltanoda 1878—79. tanévi értesítője. Közli az igazgatóság. (Esztergom. Buzarovits Gusztáv. 8-r. 41 l.) (Értekezés: Octavianus Auguszthus. Irta Szmatanay József.)
- A **fehértemplomi** m. kir. állami főgymnasium IV. értesítvénye az 1878—79. tanévről. Közzéteszi Töreky Gábor. (Fehértemplom. Hepke Tibold. 8-r. 83 l.) (Értekezés: Párhuzam Xenophon és Platon Symposionja között. Irta Molnár István Lajos.)
- A **felső-lövői** ág. hitv. evang. nyilvános tanintézetek (tanítóképezde s reálgymnasium) értesítője az 1878—79. tanévről. Programm stb. (Szombathely. Seiler Henrik. 4-r. 48 l.) (Értekezés: A közoktatás fokozatos fejlődése. Irta Eben-spanger János.)
- (Fiume.) Program kralj. velike gimnazije na Rieci na koneu s'kolske godine 1878—79. (Sziszek. Tengervidéki nyomda gyorsajtója. 8-r. 92 l.)
- A **galgóczi** róm. kath. felekezeti népiskola ifjúságának érdemsorozata az 1878—79. iskolai év végén. (Pozsony, Wigand F. K. 8-r. 16 l.)
- A **galgóczi** államilag segélyezett polgári fiu- és leány iskola második almanachja az 1878—79. tanév végén. Szerk. Orbók Mór. (Pozsony, Wigand. F. K. 8-r. 64 l.) (Értekezés: Adatok Galgócz történetéhez. Irta Orbók Mór.)
- A **gyergyó-szent-miklósi** államilag segélyezett községi polgári fiu-iskola negyedik értesítője az 1878—79. tanév végén. Szerk. Kuncz Kornél. (Kolozsvár. Stein J. 8-r. 32 l.)
- A **Gyöngyös városi** kath. nagy-gymnasium értesítvénye az 1878—79. tanévről. Közli Vágó Ferencz. (Gyöngyös. »Gyöngyös« nyomdája. 8-r. 78 l.) (Tört. jellemrajz; Hatodfél század a magyar történetben. 1000—1526. Irta Plan-der Pál.)
- A **gyönki** reformatus gymnasium értesítője az 1878—79. tanévről. Szerk. Bocsor Lajos. (Kecskemét. Sziládi Lajos. 8-r. 20 l.)

- A **győri** m. kir. állami főreáliskola hatodik évi értesítője az 1878—79. tanévről
Közli Kerényi Nándor. (Győr. Özv. Sauerwein Gézáné. 8-r. 84 l.) (Értekezés :
Győrvidék hajdankorából. Irta Szombathy Ignác.)
- Értesítvény pannonhalmi sz.-benedek-rend **győri** főgymnasiumáról az 1878—79.
tanév végén. (Győr. Gross Gusztáv és társa. 8-r. 241 l.) (Értekezés: Pázmándi
Horváth Endre élet- és jellemrajza. Irta Méry Etel.)
- A **gyulafehérvári** róm. kath. nagy-gymnasium értesítője az 1878—79. tanévről.
(Gyulafehérvár. Klüger Bernát. 8-r. 66 l.) (Értekezés: Gyulafehérvár környé-
kének növényzete. Irta Cserni Béla.)
- A **hajdú-szoboszlói** polgári iskolával kapcsolatos gymnasium harmadik értesítője
az 1878—79. tanévről. Szerk. Szathmáry György. (Debreczen. A városi könyv-
nyomda. 8-r. 27 l.)
- A **hódmezővásárhelyi** ref. főgymnasium 1878—79. tanévi értesítője. (Hódmező-
vásárhely. Goldberger R. 8-r. 54 l.)
- Az **iglói** ág. hitv. ev. főgymnasium évi jelentése az 1878—79. tanévről. Közli
Pákh Károly. (Igló. A társulati nyomda. 8-r. 44 l.)
- Értesítő **Jászberényben** Riszner József és neje nyilvánossági joggal felruházott
VIII osztályú felsőbb leánynevelő- és tápintézetéről az 1878—79. iskolai év-
ben. (Buschmann F. 8-r. 19 l. (Értekezés: »A Sisiphos köve.« Irta Risz-
ner Józsefné.)
- A **jászberényi** ker. kath. főgymnasium évi értesítője az 1878—79. tanévről. Közli
Lippay Lajos. (Jászberény. Szalay Iván. 8-r. 57 l.) (Értekezés: Miért tanítjuk
a görög nyelvet a gymnasiumban? Irta Fesztory Lajos.)
- A **kalocsai** és **pusztai** (kültéri) elemi népiskolába járó tanonezoknak érdemsoro-
zata 1878—79. tanévben. (Kalocsa. Malatin és Holmeyer. 4-r. 9 l.)
- A miasszonyunkról nevezett szegény iskolánénék vezetése alatt álló **kalocsai** fő-
elemi leánytanodába járó leányoknak érdemsorozata 1878—79. tanévben. (Ka-
locsa. Malatin és Holmeyer. 8-r. 7 l.)
- A Jézustársaságrendi **kalocsai** érseki főgymnasium értesítője. (Kalocsa. Malatin
és Holmeyer. 8-r. 56 l.) (Értekezés: Széptani levelek Arany János epikája
felett. Irta Rosty Kálmán.)
- A **kaposvári** államgymnasium értesítője az 1878—79. tanévről. (Kaposvár. Jeiteles
Herman. 8-r. 71 l.) (Értekezés: Attika hadügye. Irta Végh Endre.)
- Program srpske pravoslavne velike gimnazije **karlovačke** za školsku godinu
1878—79. (Ujvidék. Pajevits nyomdája. 8-r. 71 l.) (Értekezés: Pabirezi po
hrvatskoj slovnici. Jovan Zsiwanowits. — Zsivotopisne Josif Sewits.)
- A **kassai** sz. Orsolyáról nevezett apácák zárdájában levő róm. kath. nőtanító-
képző-intézet 1878—79. tanévi értesítője. (Kassa. Kosch és Scharf. 8-r. 13 l.)
- Kassa** sz. kir. város községi polg. fiu- és leányiskolájának értesítője az 1878—79.
tanévről. Közli Mártonfy Márton. (Kassa. Kosch és Scharf. 8-r. 64 l.)
- A **kassai** állami gépészeti felsőbb ipartanoda tudósítványa az 1878—79. tanévről.
Közli Szakkay József. (Kassa. Paunonia-könyvnyomda. 8-r. 75 l.) (Értekezés:
I. Napoleon mint államférfi. Irta Lekly Gyula.)
- A **kassai** állami főreáliskola értesítője az 1878—79. tanévről. Közli Mauritz Rezső.
(Kassa. Kosch és Scharf. 8-r. 68 l.)

- A jászóvári prémontrei kanonokrend **kassai főgymnasiumának** évi jelentése az 1878—79. tanévről. Közli Benedek Ferencz. (Kassa. Koseh és Scharf. 8-r. 96 l.) (Értekezés: Gr. Zrinyi Miklós Iyája. Irta Schlatter Alfréd.)
- A **kecskeméti** községi polgári leányiskola tudósítványa az 1878—79. tanévről. Kiadta Kecskemét városa. Szerk. Pásthly Károly. (Kecskemét. Sziládi Lajos. 8-r. 31 l.)
- A **kecskeméti** m. kir. állami főreáltanoda 1878—79. évi értesítője. Kiadta Dékány Ráfael. (Kecskemét. Tóth László. 8-r. 43 l.)
- A magyarországi kegyes tanítórend **kecskeméti főgymnasiumának** tudósítványa az 1878—79. tanévről. Közli Pollák Ede. (Kecskemét. Tóth László. 8-r. 59 l.) (Értekezés: Szemlélődések a rómaiak nagysága- és hanyatlásának okai felett. Irta Cserei József.)
- Értesítvény a **kecskeméti** reform. lyceumról 1878—79. Szerk. Csabai Imre. (Kecskemét. Szilady Lajos. 8-r. 63 l.) (Értekezés: Bölcsészet a középtanodában. Irta Nagy Ferencz.)
- A **késmárki** evang. kerületi lyceum értesítvénye az 1878—79. évre. Közli Scholez Frigyes. (Kassa. Koseh és Scharf. 8-r. 34 l.) (Értekezés: A Tököltek a monodában. Irta Scholez Frigyes.)
- Az **keszthelyi** községi elemi iskola értesítője az 1878—79. tanévről. (Nagy-Kanizsa. Fischel Fülöp. 8-r. 14 l.)
- Értesítő a **keszthelyi** magy. kir. gazdasági tanintézet felől 1878—79. (Posner Károly Lajos. 2-r. 4 l.)
- Értesítvény a **keszthelyi** kath. kisgymnasiumról 1878—79. Szerk. Lipp Vilmos. (Szombathely. Seiler Henrik. 8-r. 41 l.) (Értekezés: A hullőkről. Irta Sebesy Alajos.)
- (A **keszthelyi** polg. fuiskola értesítője 1878—79. tanévben nem jelent meg.)
- A minorita tanítórendiek vezetése alatt álló **Kézdi-Vásárhely-kantai** róm. kath. aigymnasium értesítvénye az 1878—79. tanévről. (Brassó. Gött János és fia. 8-r. 27 l.) (Értekezés: A római irodalom rövid története. Irta Szijjártó Izidor.)
- A **kis-kún-halasi** helv. hitv. lyceum értesítője az 1878—79. tanévről. Szerk. Csontó Lajos. (Kecskemét. Szilady Lajos. 8-r. 39 l.)
- A **kisujzállási** ref. hatosztályú gymnasium értesítője az 1878—79. tanévről. Közli Györy Lajos. (Debreczen. Városi könyvnyomda. 8-r. 24 l.)
- A **kisvárdai** állami elemi népiskola értesítője az 1878—79. tanévről. Szerk. Beke Márton. (Kisvárdá. Berger Ignác. 8-r. 32 l.)
- A **kolozs-monostori** m. kir. gazdasági tanintézet értesítője az 1878—79. tanévről. X. tanév. 5. szám. Szerk. Vörös Sándor. (Kolozsvár. Gámán János. 8-r. 68 l.)
- Értesítvény a **kolozsvári** államilag segélyezett »Fröbel-intézetéről« 1878—79. (Kolozsvár. Gámán János. 8-r. 14 l.)
- Értesítvény a **kolozsvári** m. kir. állami tanítóképezde nyolezadik évről. 1878—79. Közli Paal Ferencz. (Kolozsvár. Stein János. 8-r. 53 l.)
- A kegyes-tanítórendiek vezetése alatt álló **kolozsvári** róm. kath. főgymnasium 1878—79. tanévi értesítője. Közli: Várady Mórizez. (Kolozsvár. K. Papp Miklós. 8-r. 86 l.) (Értekezés: Apácai Cseri János életrajza és botanikai munkássága. Irta Ormándy Miklós.)

- A **kolozsvári evang. reform. collegium** értesítője az 1878—79. iskolai évről. Szerk. Debreczeni József. (Kolozsvár. Stein J. 8-r. 78 l.)
- A **kolozsvári m. kir. tudomány-egyetem almanachja** 1878—79. (Kolozsvár. Stein János. 8-r. 50 l.)
- Értesítő a **pannonhalmi sz. Benedek-rend komáromi kath. kis-gymnasiumáról**, az 1878—79. tanév végén. (Komárom. Ziegler Károly. 8-r. 64 l.) Értékezés: **Benső** vonatkozások a földrajz és világtörténelem közt. Irta: Halbik Cziprián.)
- (**Körmöczbánya.**) Classification der Schüler und Schülerinnen an der Gemeinde-Elementarschule zu Kremnitz, im Schuljahre 1878—79. (Turócz-Szentmárton. R.-társaság nyom. 4-r. 8 l.)
- A **körmöczbányai m. kir. állami főreáltanoda kilenczedik évi értesítője** 1873—79. Szerk. Schröder Károly. (Rudnyánszky A. 8-r. 100 l.) (Értékezés: Kisfaludy Károly drámái. Irta Versényi György.)
- Értesítvény a **közszeghi kath. kisgymnasiumról** 1878—79. Szerk. Stern Pál. (Szombathely. Bertalanffy József. 8-r. 47 l.) (Értékezés: Madagaskar. Irta H. B.)
- A **kun-félegyházi m. kir. állami tanítóképezde első értesítője** az 1878—79. tanévről. Közli Samu József. (Székesfejérvár. A »Vörösmarty« könyvnyomda. 8-r. 78 l.)
- A **kunszentmiklósi reform. gymnasium értesítője** az 1878—79. tanévről. Szerk. Keresztesy Kiss József. (Kocsi Sándor. 8-r. 20 l.)
- A **lévai kegyes-tanítórendi kis-gymnasium értesítője** az 1878—79. tanévről. Közli Szabady Gyula. (Vác. Serédy F. 8-r. 35 l.)
- A **losonczi állami elemi iskola értesítője** 1878—79. tanévről. III. évf. Összeállította: Vilt József. (Losonez. Róth Simon. 8-r. 17. l.)
- A **losonczi m. kir. áll. tanítóképezde értesítője** az 1878—79. tanévről. X. sz. Kiadta Terray Károly. (Losonez. Róth Simon. 8-r. 39 l.)
- A **losonczi m. kir. áll. főgymnasium értesítője** 1878—79. Közli Kunez Elek. (Losonez. Róth Simon. 8-r. 92 l.) (Értékezés: A légkör természettanából. Irta Winter József.)
- A **lőcsei m. kir. állami főreáliskola értesítője** az 1878—79. tanévről. X. sz. (Lőcse. Reiss József. 8-r. 72 l.) (Értékezés: Az égés tünetényei. Irta Borostyán Béla.)
- A **lőcsei kir. kath. főgymnasium** 1878—79. tanévi értesítője. Szerk. Halász László. (Lőcse. Reiss József. 8-r. 94 l.) (Értékezés: A magyar dráma története, Dugonics Andrásig. Irta Behyna Gyula.)
- A **lugosi róm. kath. magyar főgymnasium értesítvénye** az 1878—79. tanévről. Közli Bittmann Márton. (Lugos. Wenczelly János és fia. 8-r. 63 l.) (Értékezés: Róma fénykorában, tekintettel fejlődésére. Irta Árvay Nagy Kálmán.)
- A **magyar-óvári kegyes tanítórendi algymnasium értesítője** az 1878—79. tanévről. (Magyar-Óvár. Czéh Sándor. 8-r. 36 l.) (Értékezés: Magyar-Óvár környékének Cerambycidái. Irta Peck Ágoston.)
- A **magyar-óvári m. kir. gazdasági akadémia** az 1878—79. tanévben. (Magyar Óvár. Czéh Sándor. 8-r. 32 l.)
- A **máramaros-szigeti állami felsőbb leányiskola értesítője** az 1878—79. tanévről. II. évf. Közli Marikovszky Menyhért. (M. Sziget. A máramarosi részvtárs. nyomda. 8-r. 27 l.)

- A máramaros-szigeti** kegyes tanítórendi algymnasium értesítője 1878—79. tanévről. (M.-Sziget. Hollósy István. 8-r. 27 l.) (Értekezés: A máramarosi korona-városok ősi okmányáról. Irta Janky Károly.)
- A marosvásárhelyi** helvét hitvallású főtanoda értesítője az 1878—79-ik tanévről. Szerk. Urr György. (Marosvásárhely. Imreh S. 8-r. 103 l.) (Értekezés: Miben áll a vegytannak, mint természettudománynak, feladata? Irta Deme-ter Károly.)
- (**Medgyes.**) Programm des ev. Gymnasiums A. B. zu **Mediasch** und der damit verbundenen Lehranstalten für das Schuljahr 1878—79. Veröffentlicht v. Fr. C. Heinrich. (Medgyes. Reissenberger G. A. 4-r. 31 l.)
- A mező-túri** ref. gymnasium értesítője az 1878—79. iskolai évről. Közli Bede Lajos. (Mezőtúr. Gyikó K. 8-r. 22 l.)
- A miskolci** államilag segélyezett polgári fi- és leányiskola harmadik értesítője az 1878—79. tanévről. Szerk. Brósz Károly. (Miskolcz. Forster Rezső. 8-r. 62 l.) (Értekezés: Egy év Miskolcz város zivataros multjából. Irta Brósz Károly.)
- Tudósítvány a miskolci ág.** hitv. evang. algymnasium és elemi iskolákról az 1878—79-ik tanévről. Közlik: Szánthó János és ifj. Czékus István. (Miskolcz. Sártory István özvegye. 8-r. 21 l.)
- A miskolci** minorita-rendi kisgymnasium értesítője az 1878—79. tanévről. (Miskolcz. Sártory István. 8-r. 23 l.)
- Értesítő a miskolci** helv. hitv. ref. lyceum főgymnasiumáról az 1878—79. tanévben. Szerk. Kun Pál. (Miskolcz. Forster Rezső. 8-r. 34 l.)
- A Modor** városi államilag segélyezett nyilv. polgári fiú- és leányiskola 5-ik tudósítványa az 1878—79. tanév végén. Közli Baltzár Ágoston. (Pozsony. Nirschy István. 8-r. 12 l.)
- Rendezett tanácsú Munkács-város** községi iskolájának értesítője az 1878—79. tanévről. V. évf. Közli Sárkány Gábor. (Munkács. Blayer P. 8-r. 44 l.)
- A munkácsi** m. kir. állami gymnasium értesítője az 1878—79. tanévről. Közli Fankovich Sándor. (Kassa. Koseh és Seharf. 8-r. 38 l.)
- Értesítő a Nagybánya** sz. kir. bányaváros minoritarendiek vezetése alatt álló főgymnasiumáról 1879. tanév végén. Közli Berényi Gedő. (Nagy-Bánya. Molnár I. 8-r. 60 l.) (Értekezés: A zene-énekügy viszonya a társadalmi művelődéshez. Irta Tapody Tamás.)
- A nagy-beckerek** községi népiskola harmadik értesítője az 1878—79. tanévről. Szerk. Peczl János. (Nagy-Beckerek. Pleitz Ferencz. 8-r. 48 l.)
- Értesítő a nagybeckereki** főgymnasiumról az 1879. tanév végén. Összeállította Arányi Béla. (Nagy-Beckerek. Pleitz Ferencz. 8-r. 52 l.) (Értekezés: Gyöngösi István élete és irodalmi működése. Irta Gretcs József.)
- A nagyenyedi** ev. ref. Bethlen-főtanoda 1878—79. tanévi értesítője. Kiadta az igazgatóság. (Marosvásárhely. Imreh Sándor. 8-r. 97 l.)
- A nagykállói** m. kir. állami főreáltanoda értesítője 1878—79. tanévről. Közli Schurina István. (Rudnyánszky A. 8-r. 53 l.) (Értekezés: Tanulmány az elemző mértan köréből Irta Maksay Zsigmond.)
- A nagy-kanizsai** államilag segélyezett községi nyilvános polgári fiu-iskola hetedik értesítője az 1878—79. tanév végén. Szerk. Morgenbesser János. (Nagy-

- Kanizsa.** Fischel Fülöp. 8-r. 69 l.) (Értekezés: Hermann und Dorothea. Irta Hoffmann Mór)
- A kegyes tanító-rendiek vezetése alatt álló **nagy-kanizsai** kath. főgymnasium értesítője az 1878—79. tanévről. (N.-Kanizsa. Wajdits József. 8-r. 120 l.) (Értekezés: A drágakövek és azok használata az ó-, közép- és uj-korban. Irta Bertalan Alajos.)
- A kegyes tanítórendiek vezetése alatt álló **nagy-károlyi** róm. kath. nagygynasium értesítvénye az 1878—79. tanévről. (N.-Károly. Gönyey József. 8-r. 32 l.)
- A **nagy-kikindai** községi algynasium értesítője az 1878—79. tanévben. Közli Domokos Jenő. (Nagy-Kikinda. Jokly Lipót. 8-r. 14 l.)
- Tudósítványa a **nagykőrösi** ref. tanítóképző intézet és népiskolák állásáról az az 1878—79. tanévben. Összeállította Magyar Antal. (Nagy-Kőrös. Ottinger Ede. 8-r. 23 l.)
- Tudósítás a helv. hitv. **nagy-kőrösi** főgymnasiumról az 1878—79. tanévben. Szerk. Ádám Gerzson. (Nagy-Kőrös. Ottinger Ede. 8-r. 22 l.)
- A **nagykun-karczagi** ref. egyház tulajdonát képező IV. oszt. gymnasium értesítvénye az 1878—79. tanévről. IV. foly. Szerk. Kovács Imre. (Karczag. Spitzer S. 8-r. 36 l.) (Értekezés: A példák vonzó hatása, mint legfőbb eszköze a nevelésnek.)
- A **nagy-rőczei** államilag segélyezett polgári iskola harmadik évi értesítője az 1878—79. tanévről. Szerk. Rőczey István. (Rimaszombat. Rábely Miklós. 8-r. 23 l.)
- A **n.-szalontai** polgári iskolával összekötött négyosztályú gymnasium értesítője az 1878—79. tanévről. Közli Katona Mihály. (Keeskemét. Tóth László. 8-r. 40 l.)
- (Nagy-Szeben.) Siebenter Jahresbericht der Gewerbeschule in **Hermannstadt** veröffentlicht von Karl Albrich am Schlusse des Schuljahres 1878—79. (Nagy-Szeben. Filtsch S. 8-r. 78 l.)
- A **nagy-szebeni** kir. főgymnasium értesítvénye az 1878—79. tanévben. Szerk. Veress Ignác. (Nagy-Szeben. Steinhausen Tivadar. 8-r. 33 l.)
- (Nagy-Szeben.) Programm des evang. Gymnasiums A. B. und der mit demselben verbundenen Realschule A. B. zu **Hermannstadt** für das Schuljahr 1878—79. von Moritz Guist. (Nagy-Szeben. Closius örökösei. 4-r. 74 l.) (Értekezés: Die Siebenbürgischen Münzen des freiherrlich Samuel von Bruckenthal'schen Museums in Hermannstadt von L. Reissenberger.)
- A **nagyszombati** érseki főgymnasium értesítvénye az 1878—79. tanév végén. Közli Graeffel János. (Nagyszombat. Winter Zsigmond. 8-r. 80 l.)
- A **nagyvárad** m. kir. állami főreáltanoda értesítője az 1878—79. tanévről. Szerk. Valkovszky Miklós. (Nagyvárad. Hollóssy Jenő. 8-r. 79 l.) (Értekezés: A realiskolák keletkezése, tekintettel a neveléstan történetének főbb mozzanataira. Irta Valkovszky Miklós.)
- A **nagyvárad** kir. jog- és államtudományi-kar almanachja 1878—79-ről. (Nagyvárad. Hügel Ottó. 8-r. 36 l.)
- Értesítvény a **nyiregyházi** ág. evang. hatosztályú gymnasiumról az 1878—79. tanévben. Közli Chotvács Ágost. (Nyiregyháza. »Közlöny« gyorssajtója. 8-r. 19 l.)
- A **nyitrai** róm. kath. főgymnasium 1878—79. tanévi tudósítványa. Közzéteszi Csász

- Imre. (Nyitra. Siegler M. 8-r. 79 l.) (Értekezés: Nyitra vármegyének földrajzi és természeti leírása. Irta Gond Ignác.)
- A **pápai** állami nyilvános polgári leányiskola értesítvénye az 1878—79. tanévről. (Pápa. Debreczeny K. 8-r. 38 l.)
- Értesítő a pannonhalmi szent-Benedek-rend **pápai** kis gymnasiumáról az 1878—79. tanév végén. Közli Ocsovszky Kázmér. (Pápa. Debreczeni K. 8-r. 48 l.) (Értekezés: Az ifjusági iratokról. Irta Reznják Albert.)
- A **pápai** reformált főiskola értesítője az 1878—79. tanévről. Közli Antal Gábor. (Pápa. Debreczeny K. 8-r. 72 l.) (Értekezés: A francia nyelv etymológiája. Irta E. Szabó Lajos.)
- (Pécs.) Werner Magdolna nyilv. joggal felruházott tan- és leány-nevelő intézetébe járó növendékek érdemsorozata az 1878—79. tanévre. (Pécs. Ifj. Madarász Endre. 4-r. 8 l.)
- Pécs szab. kir. város összes községi népiskoláiba járó tanulók érdemsorozata 1878—79. tanévre. (Pécs. Taizs Mihály. 8-r. 54 l.)
- A pécsi m. kir. állami főreáltanoda évi értesítője az 1878—79. tanév végén. Közli Vész Albert. (Pécs. Ifj. Madarász Endre. 8-r. 45 l.)
- A cisterci rend pécsi kath. főgymnasiumának értesítvénye az 1878—79. tanévre. Közli Szalay Alfréd. (Pécs. ifj. Madarász Endre. 8-r. 72 l.)
- (Pozsony.) Jahresbericht der sechsklassigen Volksschule an der evang. Gemeinde zu Pressburg von dem Schuljahre 1878—79. (Pozsony. Angermayer Károly. 8-r. 20 l.)
- Pozsony szab. kir. városa vegyes vallású főreáliskolájának értesítője az 1878—79. évről. Közli Samarjay Mihály. (Pozsony. Wigand F. K. 8-r. 43 l.)
- A **pozsonyi** kir. kath. főgymnasium értesítője az 1878—79. évről. Közli Wiedermann Károly. (Pozsony. Angermayer Károly. 8-r. 67 l.) (Értekezés: A magyar zsidó-törvények az Árpád korszakban. Irta Helmár Ágost.)
- A **pozsonyi** ág. hitv. evang. főiskola értesítője az 1878—79. tanévről. Közli Michaelis Vilmos. (Pozsony. Wigand F. K. 8-r. 72 l.) (Értekezés: A pozsonyi evang. lyceum kéziratgyűjteményének ismertetése. Irta Harmath Károly.)
- A kegyes tanítórendiek vezetése alatt álló **pozsony-szent-györgyi** róm. kath. algymnasium értesítője az 1878—79. tanévről. (Pozsony. Nirschy István. 8-r. 31 l.) (Értekezés: A hang a természetben. Irta Brandl Róbert.)
- A kegyes tanítórendi **privigyei** r. kath. algymnasium értesítője az 1878—79. tanévről. Közli Furdek Nándor. (Privigye. 8-r. 44 l.) (Értekezés: A szilárd és csepfolyós testek hó általi kitérülése, és azoknak kitérülési együtthatói. Irta Kádek István.)
- Értesítvény a **rév-komáromi** róm. kath. elemi fiúiskoláról az 1878—79. év végén. Kiadja az iskolaszék. (Komárom. Ziegler Károly. 8-r. 9 l.)
- Értesítvény a **rév-komáromi** róm. kath. elemi leányiskoláról az 1878—79. év végén. (Komárom. Ziegler Károly. 8-r. 9 l.)
- Szab. kir. **Rév-Komárom** város községi népiskolájának évkönyve az 1878—79. tanévről. Szerk. Sipos Elek. (Komárom. Ziegler Károly. 8-r. 87 l.)
- A **rimaszombati** községi elemi fi- és ipar-iskola értesítője az 1878—79. tanévről. Közli Törköly József. (Rimaszombat. Rábely Miklós. 8-r. 23 l.)

- Fábrý János tanár **rimaszombati** nyilvános felsőbb leánynevelő tanintézetének 1878—79. (tizenegyedik) évi értesítője. (Rimaszombat. Rábely Miklós. 8-r. 16 l.)
- A **rimaszombati** egyesült prot. gymnasium XXVI-ik értesítője az 1878—79. tanévről. Közli Báksay István. (Rimaszombat. Rábely Miklós. 8-r. 16 l.)
- A kegyes tanítórendiek vezetése alatt álló **rózsahegyi** róm. kath. algymnasium értesítője az 1878—79. tanév végén. (Kassa. Werfer Károly. 8-r. 60 l.) (Értekezés: Halvány vonások a »Magyar Horác«-ról. Irta Karsay János.)
- A **rozsnyói** kath. főgymnasium értesítője az 1878—79. tanévre. Közli Nátafalussy Kornél. (Rozsnyó. Kovács Mihály. 8-r. 62 l.)
- Értesítő a **rozsnyói** ág. hitv. ev. kerületi főgymnasiumról az 1878—79. tanévben. (Rozsnyó. Kovács Mihály. 4-r. 16 l.)
- A **sárospataki** állami tanítóképezde értesítője az 1878—79. tanévről. Összeállította Dezső Lajos. (Sárospatak. Sternfeld B. 8-r. 39 l.)
- Jelentés a **sárospataki** ref. főiskola (akadémia és gymnásium) állapotáról az 1878—79. iskolai évre. Összeállították Emödy Dániel és Szinyei Endre. XXIII. évf. (Sárospatak. Steinfeld Béla. 8-r. 80 l.)
- A **sátoralja-ujhelyi** három osztályú róm. kath. elemi népiskolába járó ifjúságnak értesítője az 1878—79. tanévről. (Sátoralja-Ujhely. »Zemplén« könyvnyomda. 8-r. 14 l.)
- A **s. a.-ujhelyi** ref. egyház pártfogása alatt álló Horváth Endre s neje igazgatására bizott V. oszt. leánynevelőnek értesítvénye az 1878—79. tanév végére. (Sátoralja-Ujhely. »Zemplén« gyorsajtója. 8-r. 11 l.)
- (**Segesvár.**) Programm des evang. Gymnasiums in Schässburg und der damit verbundenen Lehr-Anstalten. (Segesvár. Jörden Frigyes. 4-r. 84 l.)
- A **selmeczbányai** kir. kath. nagygynasium értesítője az 1878—79. tanévről. (Selmeczbánya. Joerges Á. 8-r. 31 l.)
- Értesítés a **selmeczi** ágost. hitv. evang. kerül. Lyceumról. 1878—79. Közzéteszi Breznyik János. (Selmecz. Joerges Á. özvegye. 2-r. 4 l.)
- A **somorjai** államilag segélyezett polgári fiu- és felső leányiskola hetedik értesítője az 1878—79. tanévről. Közli Gyubek Ferencz. (Pozsony. Angermayer Károly. 9-r. 21 l.)
- A **Sopron** szab. kir. városi felső leánytanodának nyolczadik 1878—79. tanévi értesítője. Szerk. Jausz György. (Sopron. Reichard és Litfass. 8-r. 42 l.)
- A **soproni** evang. népiskola értesítője az 1878—79. tanévről. Jahresbericht stb. (Sopron. Romwalter K. 8-r. 40 l.)
- A **soproni** róm. kath. 6 oszt. főelemi fitanodák és 2. oszt. elemi fi- és leánytanodának értesítője az 1878—79. tanévről. Kiadta Hahnenkamp József. (Sopron. Reichard és Litfass. 8-r. 55 l.)
- (**Sopron.**) Csöndes J. Ferencz nevelő- és tanítóintézetének értesítője az 1878—79. iskolai évről. (Sopron. Reichard és Litfass. 8-r. 16 l.)
- A **soproni** Lähne-féle nyilvános tan- s nevelőintézetének értesítője az 1878—79. tanévről. (Sopron. Romwalter K. 8-r. 35 l.)
- Értesítvény a **soproni** kath. tanító-képezdéről 1878—79. tanév végén. Közli Kossov-Gerronay Béla. (Sopron. Romwalter K. 8-r. 17 l.)

- Értesítvény a soproni ág. hitv. ev. kerületi tanító-képezdéről az 1878—79. iskolai évben.** (Sopron. Romwalter Károly. 4-r. 14 l.)
- A soproni magy. kir. állami főreáliskola 4-ik évi értesítője 1878—79.** Közli Szalamin Leo. (Sopron. Reichard és Litfass. 8-r. 39 l.)
- Tudósítvány a dunántúli ág. hitv. ev. egyházkerületi soproni lyceumról az 1878—1879. tanévben.** Közli Müllner Mátyás. (Sopron. Romwalter K. 4-r. 38 l.)
- Sümegeh városi róm. kath. elemi tanoda értesítője az 1878—79. tanévről.** (Nagy-Kanizsa. Wajdits József. 8-r. 19 l.)
- A szabadkai városi főgymnasium értesítvénye az 1878—79. tanévre.** (Szabadka. Schlesinger Sándor. 8-r. 47 l.) (Horác. I. könyv. 1. óda. Maecenashoz. Virgil. I. ének. Ford. Jámbor Pál.)
- Szakoleza szab. kir. városi községi elemi néptanoda mindkét nembeli ifiúságának érdemsorozata 1878—79. tanévben.** Sriadenie stb. (Szakoleza. Skarnitzl József. 4-r. 16 l.)
- A szakolczai kir. kath. algymnasium értesítője az 1878—79. tanévről.** Közli Lukavszky Alajos. (Szakoleza. Skarnitzl József. 8-r. 47 l.) (Értekezés: Családi jogintézmények az atticaiaknál. Irta Kopesay János.)
- A békési ágost. hitv. ev. egyházmegyétől fenntartott s igazgatott szarvasi főiskola évi jelentése 1878—79-ről.** Közli Tatay István. (Szarvas. »Árpád« irodalmi intézet. 8-r. 65 l.) (Értekezés: Zenetanítás a szarvasi főgymnasiumban. Irta Benka Gyula.)
- (Szász-Régen.) Programm des evang. Unter-Realgymnasiums A. B. in Sächsisch-Regen am Schlusse des Schuljahres 1878—79.** veröffentlicht von W. Hellwig. (Nagy-Szeben. 4-r. 35 l.) (Értekezés: Goltzsch's verbundener Zahl-, Sach- und Messunterricht von Bernard J. Capesius.)
- (Szász-Sebes.) Gewerbeschule zu Mühlbach 1879. Jahresbericht über das Schuljahr 1878—79.** erstattet vom Rector J. Wolff. (Nagyszeben. Filtsch S 8-r. 14 l.)
- A szatmári kath. kir. főgymnasium 1878—79. évi értesítője.** (»Hunyadi Mátyás« intézet. 8-r. 50 l.) (Értekezés: Tacitustól van-e a neve alatt ismeretes »Dialogus de oratoribus«? Irta Sarmaságh Géza.)
- A szatmár-németi h. h. gymnasium 9-ik évi értesítője az 1878—79. tanévről.** Szerk. Szathmáry Sámuel. (Szatmár. A »Szabadsajtó« könyvnyomdá. 8-r. 35 l.)
- (A szegedi róm. kath. elemi tanoda értesítője 1878—79. évről nem jelent meg.)**
- (A szegedi polg. fiúiskola értesítője 1878—79. évről nem jelent meg.)**
- A szegedi állami főreáltanoda értesítvénye az 1878—79. tanévről.** Közli Hoffer Endre. (Szeged. Burger Gusztáv. 8-r. 36 l.)
- A székely-udvarhelyi kir. állami főreáliskola VIII. évi értesítője az 1878—79. tanév végén.** (Székely-Udvarhely. Becsek Dániel. 8-r. 71 l.) (Értekezés: Székely-Udvarhely vizeinek vegyi vizsgálata. Irta Solymosi Lajos.)
- A székely-udvarhelyi róm. kath. főgymnasium értesítője az 1878—79. tanévről.** (Székely-Udvarhely. Becsek Dániel. 8-r. 54 l.) (Értekezés: A szóköltészet és viszonya a művészetekhez. Irta Bodó Ádám.)
- A székely-udvarhelyi ev. reform. kollegium értesítője az 1878—79. iskolai évről.** Az előjáróság megbízásából szerkesztette Szakács Mózes. (Székely-Udvarhely. Becsek Dániel. 8-r. 74 l.)

- A **székesfehérvári** államilag segélyezett községi reáliskola évi értesítője az 1878—79. tanévról. Szerk. Laky Mátyás. (Székesfehérvár. Számmer Imre. 8-r. 40 l.) (Értekezés: Az ó- és középkori földrajzi felfedezések rövid átnézete. Irta Borostyán Sándor.)
- Értesítő a zircz-ezisztzercei rend **székesfehérvári** főgymnasiumáról az 1878—79. tanév végén. (Székesfehérvár. »Vörösmarty« nyomda. 8-r. 108 l.) (Értekezés: A forró égaltj néhány kiválóbb ipar- és tápnövénye.)
- (**Szent Ágota.**) Sechster Jahresbericht der Gewerbeschule in Agnethehn im Schuljahre 1878—79. veröffentlicht von Friedrich Rösler. (Nagy-Szeben. Filtsch S. 8-r. 15 l.)
- 1878—79. tanévi értesítő a **Szentes** városi VI. osztályu gymnasiumi tanfolyammal egybekötött polgári fiiskoláról és a két osztályu polg. leányiskoláról megtoldva ismétlő iskolákról szóló jelentéssel. Összeállította: Zolnay Károly. (Kecskemét. Sziládi Lajos. 8-r. 59 l.)
- A **szilágy-somlyói** községi elemi népiskola értesítője az 1878—79. tanévról. Közli Bogdán István. (Zilah. Gámán könyvny. 8-r. 8. l.)
- A **szent-Ferencz-rendiek** vezetése alatt álló **szolnoki** kath. nagy-gymnasium értesítője az 1878—79. tanév végén. Közli Varga Emil. (Szolnok. Bittermann Ede. 8-r. 64 l.) (Értekezés: Általános vélemények az életműves fajok meghatározása körül. Irta Galambos Áron.)
- Értesítvény. **Szombathely** rend. tanácsu város községi néptanodájáról 1878—79. VI. évfolyam. Szerk. Zagróczky Tivadar. (Szombathely. Bertalanffy könyvnyomda. 8-r. 44 l.)
- Értesítvény a **szombathelyi** kath. főgymnasiumról 1878—79. Szerk. Kunc Adolf. (Szombathely. Bertalanffy. 8-r. 97 l.) (Értekezés: Az ó-héber (lyrai) költészet. Irta Dallos József.)
- A magyarországi kegyes-tanító-rend **tatai** kis-gymnasiumának értesítvénye az 1878—79. tanévról. (Komárom. Ziegler Károly. 8-r. 50 l.) (Értekezés: A költői irány fajtái. Irta Vécsey I.)
- Tata-tóváros** községi népiskola értesítvénye az 1878—79. tanévról. III. évfoly. (Székesfehérvár. »Vörösmarty« könyvnyomda. 8-r. 18 l.)
- Temesvár** sz. kir. városa községi néptanodáinak állapotáról szóló hetedik értesítő az 1878—79. tanévról. Szerk. Hetzel Samn. (Temesvár. Förc K. G. 8-r. 35 l.)
- A **temesvári** közép-kereskedelmi, és polgári iskola értesítője az 1878—79. tanévról. Szerk. Wiessner Ferencz. Jahres-Bericht stb. (Temesvár. Stéger Ernő. 8-r. 32 l.) (Értekezés: A fény. Irta Mátyás Sándor.)
- A **temesvári** magy. kir. állami főreáltanoda kiadványai. 9. szám. Értesítő az 1878—79. tanévról. Közli Torday György. (Temesvár. Magyar-féle nyomda. 8-r. 72 l.)
- Tudósítvány a **temesvári** róm. kath. főgymnasiumról, 1878—79. tanévre. (Temesvár. Csanád egyházmegyei könyvnyomda. 8-r. 59 l.) (Értekezés: A történet alapeszméje.)
- A **trencsényi** kir. kath. főgymnasium értesítője az 1878—79. tanévról. Közli Pfeiffer Antal. (Trencsén. Skarnitzl X. Ferencz. 8-r. 46 l.) (Értekezés: A vallásérkölési nevelés szükségessége iskoláinkban. Irta Bellaagh Aladár.)

- A trszénai kir. kath. gymnasium évi értesítője az 1878—79. tanévről.** Közli Csáka Károly. (Rudnyánszky A. 8-r. 55. l.)
- (Ujvidék.)** Izvestaj o srpskoj velikoj gimnaziji u Novome Sadu za skolskij godium 1878—79. (Ujvidék. Szerb nemzeti részvény-nyomda. 8-r. 40 l.)
- (Az ungvári gör. sz. k. papárvaleány tanintézet 1878—79. tanévre értesítvényt nem adott ki.)**
- A ungvári kir. kath. főgymnasium értesítője az 1878—79. tanévről.** Közli: Szieber Ede. (Ungvár. Jäger K. örökösei. 8-r. 98 l.) (Értekezés: Az ó-kor népeinek földrajzi ismeretei. Irta Schürger Ferencz.)
- Értesítő a kegyes tanítórendiek váczai nagy-gymnasiumáról az 1878—79-iki tanévben.** Közli Rappensberger Kajetán. (Vác. Serédy G. 8-r. 100 l.) (Értekezés: B. Eötvös József élete s működése. Irta Szvaratkó Kálmán.)
- A vágújhelyi izr. nyilvános alreáltanoda értesítője az 1878—79. tanévről.** Közli Mähler Miksa. (Vágújhely. Horovitz Adolf. 8-r. 20 l.)
- A kegyes tanítórendiek veszprémi nagy-gymnasiumának értesítője az 1878—79. tanévről.** Közli Léway Imre. (Veszprém. Krausz Ármin. 8-r. 32 l.) (Értekezés: Az ember álomélete. Irta V. Sárffy Ignác.)
- (Zágráb.)** Akademičke oblasti osoblje i Red predavanja u Zagrebu u Zimskom Poljeću 1878—79. (Zágráb. Hartmann L. 4-r. 27 l.)
- A zalaegerszegi községi népiskola növendékeinek név- és érdemsorozata az 1878—79. tanévben.** (Zalaegerszeg. Özv. Tahy Rozália. 8-r. 11 l.)
- A zalaegerszegi polgári fiú- és felső leányiskola hatodik értesítvénye az 1878—79. tanévről.** Szerk. Udvardy Ignác. (Zala-Egerszeg. Özv. Tahy Rozália. 8-r. 25 l.)
- A Zenta városi összes közs. tanintézetek évi értesítője az 1878—79. tanév végén.** Szerk. Kuthy József. (Zenta. Barcsy Zsigmond. 4-r. 131 l.) (Értekezés: Tanügyi viszonyainkról.)
- A zilahi m. kir. állami tanító-képezde nyolczadik értesítvénye 1878—79. tanévről.** Szerk. Faluvégi Albert. (Maros-Vásárhely. Groisz Ottó. 8-r. 42 l.)
- A zombori állami főgymnasium VII. évi értesítvénye az 1878—79. tanévben.** Közli Radics György, (Zombor. Bittermann Nándor. 8-r. 94 l.) (Értekezés: Az időszámolásról és a naptárról. Irta Malesovits Miklós.)
- A zsolnai sz. Ferenczrendi kir. algymnasium értesítvénye az 1878—79. tanévről.** (Eperjes. Bank-egylet könyvnyomdája. 8-r. 18 l.)

Utólagosan érkezett értesítvények:

- A Budapest fővárosi VI. ker. nyilván. községi polgári fiú-iskola 9-dik tudósítványa az 1878—79. tanév végén.** Szerk. Roller Mátyás. (Pesti könyvnyomda-részvénytársaság. 8-r. 31 l.)
- A Budapest fővárosi II. ker. községi nyilvános polg. leányiskola 4-ik tudósítványa az 1878—79. tanév végén.** Szerk. Bohus Rezső. (Pesti könyvnyomda-részvénytársaság. 8-r. 19 l.)
- A Budapest fővárosi II. ker. állami főreáltanodának 23. évi jelentése.** Az 1878—79. tanév végén. Szerk. Say Móricz. (Pesti könyvnyomda-részvény-társaság. 8-r. 75 l.) (Értekezés: A világrendszerre vonatkozó nézetünk keletkezése. Irta Heller Ágost.)

- A Szamosujvár-városi örmény kath. nyilv. algymnasium tudósítványa az 1878—79. tanévben. (Szamosujvár. Görög kath. egyházmegyei nyomda. 8-r. 39 l.) (Értekezés: Az Istenség létezése és a Monotheismus eredetisége. Irta Novák Gergely.)
Nyolczadik évi tudósítás az **ujverbászi** nyilv. alreálgymnasiumról az 1878—79-ik évben. (Baja. Streintz testv. 8-r. 32 l.)

Hazai nem-magyar irodalom.

- Bak Ign. W.** Statistisches Jahrbuch des Wochenblattes »Der Ungarische Israelit« — für das Jahr 5640—1880. (Zeisler. 8-r. 7, XVII, 82 l.)
- Balaton Géza.** Geographie für Volksschulen. Mit Berücksichtigung der neuen Comitats-Arrondirung verfasst. V. Auflage. (Szerző 8-r. 23 l.)
- Bartal Anton und Malmosi Karl.** Lateinisches Übungsbuch. Lateinischer Text mit deutsch-lateinischen Uebungen für die I. und II. Klasse der Mittelschulen nebst Wörterbuch und Erklärungen. Autorisirte deutsche Ausgabe bearbeitet von Karl Heinrich. (Eggenberger. 8-r. 120 l. ára 90 kr.)
- Bericht an die königl. ungar. Seebehörde in Fiume über die von Professor Emil Stahlberger und den Berichterstattern am Bord des Dampfbootes »Nautilus« im Sommer 1874 ausgeführte Vorexpedition zum Zwecke physikalischer Untersuchungen längs der Ostküste des adriatischen Meeres.** Von Jul. Wolf und Jos. Luksch. Fiume. 1875. (I. Bericht.) (Fiume. Dase Gusztáv. 4 tábla. ára 1 frt 50 kr.)
- Bericht an die kön. ung. Seebehörde in Fiume über die am Bord der Dampfyacht »Deli« und des Dampfbootes »Nautilus« während des Sommers 1875 durchgeführten physikalischen Untersuchungen im Nordbecken der Adria.** Von Jul. Wolf u. Jos. Luksch. (I. u. II. Abschnitt.) J. Köttstorfer. (III. Abschnitt. (Fiume. 1876. (II. Bericht.) (Fiume. Dase Gusztáv. 3 tábla. ára 1 frt 50 kr.)
- Bericht an die kön. ung. Seebehörde in Fiume über die am Bord der Dampfyacht »Deli« während des Sommers 1876 durchgeführten physikalischen Untersuchungen im adriatischen Meere.** Von Jul. Wolf und Jos. Luksch. (I. und II. Abschnitt.) J. Köttstorfer. (III. Abschnitt.) Fiume. 1877. (III. Bericht) (Fiume. Dase Gusztáv. 4 tábla. ára 1 frt 50 kr.)
- Bericht an die kön. ung. Seebehörde in Fiume über die an Bord der Dampfyacht »Deli« und des Dampfbootes »Nautilus« im Zeitraume von 1875 bis 1877 durchgeführten physikalischen Untersuchungen im Quarnero.** Von Jul. Wolf und Jos. Luksch. (I. u. II. Abschnitt.) J. Köttstorfer. (III. Abschnitt.) Fiume. 1878. (IV. Bericht.) (Fiume. Dase Gusztáv. 5 tábla. ára 1 frt 50 kr.)
- Gedanken, Undiplomatische, über auswärtige und militärische Angelegenheiten.** Vom Verfasser der Broschüre: »Österreichs-Ungarn Neutralität in einem künftigen Kriege. 2-te Auflage. (Aigner Lajos. 8-r. 126 l. ára 1 frt.)
- Gleim.** Auf den Höhen. (Segesvár. Binder és Horeth nyomdája. 8-r. 8 l.)
- Gleim Karl.** Vor dreissig Jahren. Erinnerungen aus Schleswig-Holstein. (Separatabdruck aus dem »Gross-Kokler-Boten«. Segesvár. Binder és Horeth nyomdája. 8-r. 15 l.)

- Hevesi Ludwig.** Des Schneidergesellen Andreas Jelkey Abenteuer in vier Welttheilen. Nach historischen Quellen zum ersten Male ausführlich dargestellt von H. L. Deutsche Originalausgabe. II. Auflage. (Franklin-társulat. 8-r. 311 l. hat fametszettel. ára 1 frt 50 kr.)
- Intervallfrage,** Die. Denkschrift an die evang. Landeskirehensammlung vom Hermannstädter Kapitel A. B. (Nagy-Szeben. Filtsch nyomdája. 8-r. 23 l.)
- Jausz Georg.** Deutsches Lesebuch für Volks- und Bürgerschulen. III. Th. 4. Aufl. (Aigner Lajos. 8-r. 204 l. ára 65 kr.)
- Piccolo Jean.** Die Blumensprache nach orientalischer Deutung. 4-te Auflage. (Lampel Róbert. 64-r. 64 l. ára 20 kr.)
- Reissenberger Ludwig.** Kirchliche Kunstdenkmäler aus Siebenbürgen. In Abbildungen mit kurzen Erläuterungen. Herausg. vom Ausschuss des Vereins für Siebenbürgische Landeskunde. II. Lieferung. (Nagyszeben. Closius nyomdája. 4-r. 17—26 l. 8 fénynyom. tábla.)
- Schönfeld Leopold.** Aron Chorin, oder Religion und Reform. Rede, gehalten in Arad 1874. (Arad. Réthy és fia nyomdája. 8-r. 22 l.)
- Chobodiczky Aloys.** Návod ku vyučovaniu Jazyka uhorského na slovenských národních školách uhorska poslovenčil dla: »Magyar gyakorlati és olvasókönyv Magyarország nem magyarajku népiskolái számára. Irta Kakujai Károly I. évfolyam. První ročník A magyar nyelvtanítás Magyarország tótajku népiskolái számára. I. évfolyam. (Aigner Lajos. 8-r. 26 l. ára 20 kr.)
- Caturilo St.** Bukvar za ernogorske škole. (Pancsova. Jovanovics testvérek. 8-r. 104 l. ára 25 kr.)
- Caturilo St.** Bukvar za srpske osnovne škole. (Pancsova. Jovanovics testvérek. 8-r. 59 l. ára 13 kr.)
- Glasnik srpskog učenog društva.** Knjiga XLVII. (Pancsova. Jovanovics testvérek. n. 8-r. 346 l. ára 1 frt.)
- Hoffmann F.** Dečko na ostrvu Helgolandu. Preveo V. J. Janković. (Pancsova. Jovanovics testvérek. 16-r. 92 l. ára 35 kr.)
- Krasic Vl.** Izabrane priče za decu. (Pancsova. Jovanovics testvérek. 16-r. 59 l. ára 20 kr.)
- Milos Obilic u narod.** pesmama sa slikom. (Pancsova. Jovanovics testvérek. 16-r. 70 l. ára 15 kr.)
- Pelagits Vasa.** Uzorite besjede i pjesme. II. izdanje. (Hornvánszky nyomdája. 8-r. 69 l. ára 20 kr.)
- Propast carstva srpskog u narod.** pesmama Sa slikom »Boj na Kosovu.« (Pancsova. Jovanovics testvérek. 16-r. 62 l. ára 15 kr.)
- Sarić J.** Dela slavnih ljudi. Za srpsku mladež ukratko. Drugo popravljeno izdanje sa više slika. (Pancsova. Jovanovics testv. 16-r. 54 l. ára 30 kr.)
- Smidt Ch.** Jagnešee. Pripovetka za decu. Preveo St. Kovačević. III. izdanje. (Pancsova. Jovanovics testv. 16-r. 77 l. ára 30 kr.)
- Izvjeshće o stanju skolstva u hrvatskoj i Slavoniji svršetkom školske godine 1877—78.** (Zágráb. Horvát-slavon-dálmát tartomány-kor-nány. n. 8-r. 122 l.)
- Poviest Hrvatska napisao Tade Smičiklas** dio drugi od godine 1526—1848. (Zágráb. Suppan F. 8-r. 496 l. ára 2 frt 60 kr.)

- Sbornik** ugarsko-hrvatskih s kupnih zakonah. Godina 1879. Broj. 1—22. (Egyetemi nyomda. 4-r. 244 l.)
- Uputa** u osnivanje novih kućah za boležljivce s četnih bolnicah, sa jednim dodatkom tičućim se načelah za prosudjivanje obstojećih ili prenaredit se imajućih sgradah. (Egyetemi nyomda. 4-r. 26 l.)
- Uputa** u osnivanje novo sagrađit se imajućih vojarnah s dodatkom, tičućim se načelah za prosudjivanje postojećih ili prenaredit imajućih se sgradah. (Egyetemi nyomda. 4-r. 72, XXX l.)
- Vukovics Marian**, ustav kraljevine Hrvatske i Slavonije, za obće pučke i grad-janske škole. (Belovár. Fleischmann I. 8-r. 52 l. ára 40 kr.)
- Popa Giorgiu** Istori'a universală, alesu istori'a natiunei romanesci si a regatului Ungari'a. Pentru scôl'a poporala. (Arad. Egházmegeyi nyomda. 8-r. 85 l. ára 35 kr.)
- Popu Georgiu**. Indreptariu practicu in tote afacerile finantiale. Br. VII. (Balázsfalva. Görögkath. papnövelde nyomdája. 8-r. 289—336 l.)
- Protocolul** sinodului arhidiecesei greco-orientale române din Transilvania, tinut la anul 1879. (Nagyszében. Érseki nyomda. 8-r. 156 l.)
- Silasi Gregoriu**. Renascerea limbii romanesci in vorbire si scriere. I. (Kolozsvar. »Amiculu Familiei.« 8-r. 82 l. ára 40 kr.)
- Körösi Joseph**. Bulletin annuel des finances des grandes villes. I. année: 1877. Publié sur le voeu de la commission permanente du congrés international de statistique. (Budapest város. 8-r. 39 l.)
- Rapports** de la commission composée des ingénieurs étrangers invités à examiner les travaux de regularisation executés sur les rivières hongroises. A hazai folyókon stb. Franzeziából ford. Nendtvich Gusztáv. (Pesti könyvnyomda-részvénytársaság. 4-r. 347 l. 14 térképpel.)
- Considerazioni** sull' amministrazione comunale della città di Fiume. (Fiume. Karletzky nyomdája. 8-r. 28 l.)
- Farkas Seraphinus**. Scriptores Ord. Min. s. p. Francisci provinciae Hungariae reformatae nunc s. Mariae. (Pozsony. Angermayer nyomdája. 8-r. XI, 191 l.)
- Rosty Kálmán**. Aurora purpurans auspicium Ludovico Haynald s. R. E. titulo sanctae Mariae Angelorum. Cardinali presbytero, quum purpurâ romanâ indueretur. (Kaloosa. Malatin és Holmeyer nyomdája. 2-r 16 l.)
- Directorium** in usum Benedictinorum, archi-coenobii s. Martini in s. monte Panoniae pro a. 1879. (Komárom. 140 l. Ziegler nyomdája. 8-r.)
- Directorium** officii divini persolvendi pro antiquissima abbatiâ Zalaváriensi Ordinis s. Benedicti pro a. 1879. (Zalaegerszeg. Tahyné nyomdája. 8-r. 72 l.)
- Directorium** pro divino officio persolvendo ad usum fratrum Minorum strictioris observantiae in provintia s. Crucis Croatico-Carniolica pro anno 1879. (Lai-bach. Szerzetrend. 8-r. 90 l.)
- Directorium** officii divini usui Fratrum Minorum Reformat. Ord. s. Francisci Seraphiei provinciae Hungariae s. Mariae pro anno 1879. editus. (Pozsony. Angermayer nyomdája. 8-r. 111 l.)
- Directorium** divini officii in usum Fratrum Minorum s. Francisci strictioris observantiae provinciae ss. Salvatoris in Hungaria, pro a. 1879. (Eger. Érseki nyomda. 8-r. 100 l.)

- Directorium officii divini in dioecesi M.-Varadinensi Latinorum**, peragendi pro anno 1879. (Nagyvárad. Hügel Ottó nyomdája. 8-r. 239 l.)
- Directorium officii divini redactum pro anno 1879.** in usum *Canonicorum Praemonstratensium de Csorna.* (Győr. Szauerveinné nyomdája. 8-r. 58 l.)
- Ordo officii divini peragendi ad annum 1879.** in usum *archidioecesis Colocensis editus.* (Kalocsa. Malatin és Holmeyer nyomdája. 8-r. 159 l.)
- Ordo officii divini peragendi pro anno 1879.** in usum *dioecesis Csanadiensis.* (Temesvár. Csanád egyházmegyei nyomda. 8-r. 106 l.)
- Ordo peragendi officii divini in usum dioecesis Neosoliensis pro anno 1879.** (Besztercebánya. Machold nyomdája. 8-r. 112 l.)
- Ordo officii divini peragendi anno 1879.** in usum *dioecesis Nitriensis editus.* (Nyitra. Neugebauer Anna nyomdája. 8-r. 141 l.)
- Schematismus Cleri archidioecesis Agriensis ad annum 1879.** (Eger. Érseki lyceum nyomdája. 8-r. 180, 28 l.)
- Schematismus Cleri dioecesis Cassoviensis ad annum 1879.** (Kassa. Werfer Károly nyomdája. 8-r. 241, XXII l.)
- Schematismus Cleri archidioecesis Colocensis et Baeciensis ad annum 1879.** (Kalocsa. Malatin és Holmeyer nyomdája. 8-r. LI, 127, 75 l.)
- Schematismus provinciae S. Crucis Croatiae-Carnioliae Ordinis Minorum s. Francisci strictioris observantiae anno 1879.** (Görtlz. Szerzetrend. 8-r. 31 l.)
- Schematismus provinciae Hungariae Reformatae nunc Sanctae Mariae nuncupatae ordinis Minorum s. Francisci ad a. 1879.** (Pozsony. Angermayer K. nyomdája. 8-r. 65 l.)
- Schematismus provinciae ss. Salvatoris in Hungaria, Ordinis Minorum s. Francisci, strictioris observantiae, pro anno 1879.** (Eger. Érseki nyomda. 8-r. 81 l.)
- Schematismus Cleri dioecesis Magnovaradinensis Latinorum pro a. 1879.** (Nagyvárad. Hügel Ottó nyomdája. 8-r. 102, 30, 29 l.)
- Schematismus Cleri dioecesis Quinque-Ecclesiensis pro anno 1879.** (Pécs. Püspöki lyceum nyomdája. 8-r. 178, XXVI l.)
- Schematismus Cleri archidioecesis Strigoniensis pro anno 1879.** (Esztergom. Buzárovits Gusztáv nyomdája. 8-r. XXII, 243 l.)
- Schematismus Cleri dioecesis Szathmariensis ad annum 1879.** (Szathmár. Nagy Lajos nyomdája. 8-r. 190 l.)
- Schematismus Cleri dioecesis Vaciensis in annum 1879.** (Vác. Serédi nyomdája. 8-r. 176 l.)
-

Hazánkat érdeklő külföldi munkák.

- Albertus I.** Oesterreichs innere Politik. Eine Studie über die social-politischen und wirthschaftlichen Fragen der Gesamt-Monarchie. (Innsbruck. Rauch Felicián. 8-r. 189 l. ára 1 frt.)
- Ausweise** über den auswärtigen Handel der österr.-ung. Monarchie im Sonnenjahre 1878. III. Abtheilung. XXXIX. Jahrgang. (L. Pizzala Joseph.)
- Böhmer I. F.** Regesta imperii. V. Die Regesten des Kaiserreichs. 1198—1272. Neu herausgeg. von Julius Ficker. I. Lief. (Innsbruck. Wagner-féle egyetemi könyvtár. 4-r. 320 l. ára 6 frt.)
- Caro J.** Aus der Kanzlei Kaiser Sigismunds. Urkundliche Beiträge zur Geschichte des Constanzer Concils. (Bécs. Gerold Károly és fia. 8-r. 175 l. ára 1 frt 40 kr.)
- Chlumecky Peter.** Carl von Zierotin und seine Zeit. 1564—1615. II. Band. (Brünn. Winiker Károly. 8-r. CCCLII l. ára 2 frt.)
- Cihac.** Dictionaire d'étymologie daco-romane, éléments slaves, magyars, tures, grecs-moderne et albanais. (Frankfurt a M/m. St.-Goar Ludolph. 8-r. XXIV, 816. l. ára 12 frt.)
- Dezsó Béla.** Fortsetzung der Untersuchungen über Tethya lynceurium Autorum. (Archiv f. mikroskop Anatomie. Bd. XVII. Bécs. Akadémia. 8-r. 151—164 l. XII tábla.)
- Dudik Beda.** Geschichtliche Entwicklung des Buchdrucks in Mähren, vom J. 1486 bis 1621. (Brünn. Rohrer Rudolf. 8-r. 79 l. ára 1 frt.)
- Hock Carl.** Der österreichische Staatsrath. Eine geschichtliche Studie. 5. Lfg. (Bécs. Braumüller W. 8-r. VIII, 519—737 l. 2 frt 20 kr.)
- Kaemmel Otto.** Die Anfänge deutschen Lebens in Oesterreich. I. Band. (Lipese. Duncker és Humblot. 8-r. VIII, 331 l. ára 4 frt 32 kr.)
- Kraus Victor.** Maximilian's I. Beziehungen zu Sigmund von Tirol in den Jahren 1490—1496. (Bécs. Hölder. 8-r. 58 l. ára 80 kr.)
- Krones Franz.** Geschichte der Neuzeit Oesterreichs vom 18. Jahrhundert bis auf die Gegenwart. 12. Lfg. (Berlin. Hofmann Tivadar. 8-r. 721—798 l. ára 60 kr.)
- Krones Franz.** Handbuch der Gesch. Oesterreichs von der ältesten bis zur neuesten Zeit mit besonderer Rücksicht auf Länder-, Völkerkunde und Culturgeschichte bearbeitet. 29—31. Lfg. (Berlin. Hofmann Tivadar. 8-r. 263 l. ára 2 frt 70 kr.)
- Markus Jord. Caj.** Geschichtsbilder aus der österr.-ungar. Monarchie für Schule und Haus. 2. verb. u. verm. Aufl. (Bécs. Graeser Károly. 8-r. 424 l. ára 1 frt.)
- Meltzl Hugo.** Der Wahnsinnige Petöfi's. (Az őrült.) Originaltext der ersten Ausgabe. Verdeutschung, Lesearten-Commentar. (Separat-Abdruck aus dem »Magazin für die Literatur des Auslandes.« Lipese. Szerkesztőség. 8-r. 16 l. ára 30 kr.)

- Miklosich Franz.** Vergleichende Grammatik der slavischen Sprachen. I. Bd. Lautlehre. II. Ausgabe. (Von der kaiserl. Akademie der Wissenschaften gekrönte Preisschrift. Bécs. Braumüller. 8-r. 598 l. ára 12 frt.)
- Möstl Franz.** Ein Szegediener Hexenprocess. Culturhistorische Studie. (Graz. Leykam-Josephsthal. 8-r. 33 l. ára 30 kr.)
- Navigazione e commercio in porti austriaci nel 1878.** (Triest. Morterra és társa. 2-r. 148 l.)
- Pizzala Joseph.** Waaren-Ausfuhr aus dem allgemeinen österr.-ung. Zollgebiete. Herausg. von der k. k. statist. Central-Commission. (Ausweise über den auswärtigen Handel der österr.-ung. Monarchie im Sonnenjahre 1878. III. Abth. XXXIX. Jahrgang.) (Bécs. Udvári és államnyomda. 4-r. 50 l.)
- Reissenberger Karl.** Bilder aus der Vergangenheit der Siebenbürger Sachsen. (Bécs. Hölder Alfréd. 8-r. 106 l. ára 54 kr.)
- Special-Karte des Königreichs Ungarn mit dem Grossfürstenthume Siebenbürgen, der Königreiche Croatien und Slavonien, dann der k. Militärgrenze. Umgebungen von Rézbánya, Halmágy und Körösbánya.** (Bécs. Cs. kir. katonai-földrajzi-intézet. 4-r. egy térkép ára 40 kr.)
- Strafgesetzbuch, das ungarische, über Verbrechen und Vergehen.** Übersetzt v. Gust. Steinbach. (Bécs. Hölder Alfréd. 8-r. VII, 119 l. ára 80 kr.)
- Szigligeti Edvard.** Mustalainen. Alkuperäinen unkarilainen näytelmä 3. ssa näytöksessä soitannon, laulujen ja tanssin kanssa. Unkarin kielestä suomentanut Toht. J. Szinnyei. (Helsingfors. A finn irodalmi társulat. 8-r. 107 l. ára 1 m. 50 pf. = 90 kr.)
- Thürheim A.** Von den Sevennen bis zur Nawa. (1740—1805.) (Bécs. Braumüller W. 8-r. 481 l. ára 4 frt 50 kr.)
- Torma Carl.** Neue Inschriften aus Dacien. (Sonderabdruck aus den »Archaeol.-epigraph. Mittheilungen aus Oesterreich.« Band III, Heft II. Bécs. Szerző. 8-r. 122 l.)
- Verluste, Die, der im Jahre 1878. mobilisirten k. k. Truppen vom Beginn der Mobilisirung bis zum Jahreschlusse vor dem Feinde und in Folge von Krankheiten.** (Bécs. Birodalmi hadügyminiszterium. 4-r. 67 l.)
- Zdravković J.** Pokret srpski u južnoj ugarskoj. (1848—49.) Sveska druga. (Belgrad. Stefanovics N. 8-r. 111 l. ára 55 kr.)

KIMUTATÁS A „MAGYAR KÖNYV-SZEMLE“ 1879. ÉVI FOLYAMÁBAN FELSOROLT KÖNYVEKRŐL.

A) A magyar nyelven megjelent művek szakok szerint: 1. Hittudomány 73. — 2. Bölcsészet és szépészet 18. — 3. Neveléstudomány 24. — 4. Nyelvészet. a) Vegyes 24. — b) Magyar 21. — 5. Ó-kori remekírók kiadásai és fordításai 13. — 6. Történelem. a) Vegyes 26. — b) Magyarországi 69. — 7. Életrajzok 7. — 8. Irodalomtörténet. a) Vegyes 6. — b) Magyarországi 31. — 9. Könyvjegyzékek 3. — 10. Földrajz és statistika. a) Vegyes 11. — b) Magyarországi 21. — 11. Térképek. a) Vegyes 1. — b) Magyarországi 2. — 12. Jog- és államtudomány, nemzetgazdaságtan. a) Vegyes 16. — b) Magyarországi 61. — c) Országgyűlési Törvények és Törvényczikkek 19. — 13. Természettudományok 58. — 14. Orvostudomány 25. — 15. Mennyiségtan 33. — 16. Gazdaságtan 25. — 17. Hadászat 5. — 18. Ipar-, kereskedelem, forgalom 34. — 19. Szépirodalom. a) Eredeti 109. — b) Fordítások 69. — 20. Iskolakönyvek és értesítvények 248. — 21. Ifjúsági iratok 14. — 22. Különféle beszédek 8. — 23. Egyleti Dolgok 7. — 24. Naptárak 53. — 25. Művészetek 13. — 26. Vegyesek 8. — Összesen 1154.

B) Hazai, nem-magyar nyelven megjelent művek nyelvek szerint:

1. Német nyelven: a) Mű 93. — b) Iskolai értesítvény 9. — c) Naptár 9. — Összesen 111.
2. Tót nyelven: a) Mű 19. — b) Naptár 6. — Összesen 25.
3. Szerb nyelven: a) Mű 67. — b) Iskolai értesítvény 2. — c) Naptár 1. — Összesen 70.
4. Horvát nyelven: a) Mű 22. — b) Iskolai értesítvény 2. — Összesen 24.
5. Bolgár nyelven: Naptár 1.
6. Illyr nyelven: Naptár 1.
7. Vend nyelven: Mű 1.
8. Oláh nyelven: a) Mű 28. — b) Iskolai értesítvény 1. — c) Naptár 3. — Összesen 32.
9. Olasz nyelven: Mű 3.
10. Francia nyelven: Mű 3.
11. Angol nyelven: Mű 1.

12. Latin nyelven: a) Mű 4. — b) Directorium 7. — c) Ordo 4. —
d) Schematismus 11. — Összesen 26.

C) Hazánkat érdeklő külföldi művek nyelvek szerint:

1. Angol nyelven 1 mű. — 2. Német nyelven 93 mű. — 3. Olasz nyelven 6 mű.
— 4. Francia nyelven 6 mű. — 5. Cseh nyelven 2 mű. — 6. Szerb nyelven
2 mű. — 7. Horvát nyelven 1 mű. — 8. Finn nyelven 1 mű. — Összesen 112.

A) Magyar nyelvű mű 1154

B) Hazai nem-magyar nyelvű mű 298

C) Hazánkat érdeklő külföldi mű 112

Összesen . 1564*)

*) Ezen összegben 17 magyar, 2 német, 1 tót, 1 oláh nyelvű mű és 2 külföldön megjelent német nyelvű mű, összesen 23 mű foglaltatik, melyek ugyan még 1878-ban láttak napvilágot, de a »Magyar Könyv-Szemle« 1878. évfoly. 6-ik füzetének megjelenése után lettek a könyvtárnak beküldve. A »Magyar Könyv-Szemle« ez évi folyamának 1. füzetében felsorolt 1877—78. iskolai értesítvények száma pedig nem foglaltatik az ez évben elősorolt művek főösszegében, mivel az már az 1878-ban megjelent művek összegében fordul elő.